

Kaavaehdotuksen selostus
Valkeakosken kaupunki

Päivämäärä
14.4.2025

Rantojen osayleiskaavan päivittäminen

Kaavaselostus, ehdotusvaihe

Rantojen osayleiskaavan päivittäminen

Kaavaselostus, ehdotusvaihe

Projekti	Valkeakosken rantojen osayleiskaavan päivittäminen	Ramboll
Projekti nro	1510073248	Niemenkatu 73
Asiakirjatyyppi	Kaavaehdotuksen selostus	15140 LAHTI
Päivämäärä	14.4.2025	P +358 20 755 611
Laatija	Henna Leppänen, Niko Mäkinen, Sonja Semeri, Linda Uusihakala, Iida Österman, Jaakko Soininen, Samuel Rintamäki, Tiina Heikkilä	F +358 20 755 6201
Hyväksyjä	Mila Mäenluoma, yleiskaavapäällikkö	https://fi.ramboll.com

Sisältö

1.	Johdanto	4
2.	Tiivistelmä	5
2.1	Suunnittelualue	5
2.2	Osayleiskaavatyön vaiheet ja osallistuminen	5
2.2.1	Aloituskvaihe	5
2.2.2	Kaavaluonnos	9
2.2.3	Kaavaehdotus	12
2.2.4	Kaavan hyväksyminen	12
3.	Suunnittelun tavoitteet	12
3.1	Kaupungin tavoitteet	12
3.2	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	13
3.3	Maakunnalliset tavoitteet	13
3.4	Viranomaisten tavoitteet	14
3.5	Alueidenkäyttölaki	14
4.	Lähtökohdat	15
4.1	Suunnittelualueen sijainti ja yleiskuvaus	15
4.2	Suunnittelutilanne	16
4.2.1	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	16
4.2.2	Maakuntakaava	16
4.2.3	Yleiskaavat	31
4.2.4	Asemakaavat	37
4.2.5	Rakennusjärjestys	38
4.2.6	Rakennuskiellot	38
4.2.7	Pohjakartta	38
4.3	Selvitys suunnittelualueen oloista	38
4.3.1	Sijainti yhdyskuntarakenteessa	38
4.3.2	Väestö ja rakentamistilanne	39
4.3.3	Työpaikat ja palvelut	40
4.3.4	Liikenne	41
4.3.5	Virkistysalueet ja vapaat ranta-alueet	42
4.3.6	Luonnonympäristö	43
4.3.7	Maa- ja kallioperä, topografia	61
4.3.8	Vesistöt ja vesitalous	62
4.3.9	Maisema ja kulttuuriympäristö	65
4.3.10	Tekninen huolto	78
4.3.11	Ympäristöhäiriöt	79
4.3.12	Maanomistus	79
5.	Mitoitusperiaatteet ja tavoitteet	79
5.1	Yleistavoitteet ja suunnitteluperiaatteet	79
6.	Rantaosayleiskaavan kuvaus ja perustelut	80
6.1	Rantaosayleiskaavan kuvaus	80
6.2	Kokonaismitoitus	82
6.3	Aluevaraukset, kaavamerkinnot ja -määräykset	83
6.3.1	Yleismääräykset	91
6.4	Lomarakennuspaikkojen rakennusoikeuden nostaminen	93
6.5	Käyttötarkoituksen muutokset lomarakennuksesta vakituiseksi asunnoiksi	94

6.6	Rakennusoikeutta kuluttavat rakentamisyksiköt ja niiden määräytyminen	101
6.7	Maatilojen tai ei-omarantaisten asuinrakennusten rantasaunat	101
7.	Vaikutusten arviointi	102
7.1	Kaavan suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja maakuntakaavaan	103
7.2	Vakituisen asutuksen vyöhykkeet ja vakituisen asumisen vaikutuksia	104
7.3	Vaikutukset luonnonympäristöön	108
7.4	Vaikutukset maisemaan, kulttuuriympäristöön ja arkeologisiin kohteisiin	111
7.5	Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen	112
7.6	Vaikutukset liikenteeseen	113
7.7	Ilmastovaikutukset	113
7.8	Sosiaaliset vaikutukset	117
7.9	Taloudelliset vaikutukset	117
7.10	Vaikutukset pinta- ja pohjavesiin, tulvariskit	118
7.11	Vaikutukset maa- ja kallioperään	119
8.	Kaavan toteutus	120

Liitteet

LIITE 1 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
LIITE 2 Maisemaselvitys
LIITE 3 Rakennusinventointi (sisältäen päivitysinventoinnin 2024-2025)
LIITE 4 Mitoitusperiaatteet
LIITE 5 Muunnettu rantaviiva
LIITE 6 Mitoitusvyöhykkeet, emäkiinteistöt ja kiinteistöjaotus
LIITE 7 Mitoituslaskelma eli rakennusoikeuslaskelma
LIITE 8 Pienten järvien ja saarten rakennusoikeus (pinta-alaperusteinen)
LIITE 9 Opas mitoituslaskelman tulkitsemiseen
LIITE 10 Vapaat rannat
LIITE 11 Edullisuusvyöhyketarkastelu
LIITE 12 Voimassa olevat yleiskaavat
LIITE 13 Petolintu- ja liito-oravahavainnot (Suomen lajitietokeskus, <u>VAIN VIRANOMAISKÄYTTÖÖN</u>)
LIITE 14 Rantajaksot (a) ja rantajaksojen kuvaukset (b)
LIITE 15 Luontoselvitys 2024
LIITE 16 Arkeologinen inventointi 2024
LIITE 17 Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelun muistio
LIITE 18 Alimmat suositeltavat rakentamiskorkeudet
LIITE 19 Luonnosvaiheen palauteraportti

Kaavaselostukseen kuuluvat kaavakartat merkintöineen ja määräyksineen.

Perus- ja tunnistetiedot

Valkeakosken kaupunki

Valkeakosken rantojen osayleiskaavan päivittäminen

Käsittelyvaiheet

- Kaavatyö on päätetty kuuluttaa vireille 19.12.2022.
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on ollut nähtävillä 5.1.–3.2.2023
- Kaavaluonnos on ollut nähtävillä 1.2.–15.3.2024.
- *Kaavaehdotus on ollut nähtävillä (täydentyy)*
- *Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kaavan (täydentyy)*

Luonnosvaiheen yleisötilaisuus järjestettiin 19.2.2024 Kulttuurikeskus Luovassa.

1. Johdanto

Yleiskaavan tarkoituksena on kunnan tai sen osan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen ja eri toimintojen, kuten asumisen, virkistystyksen, palvelujen, työpaikkojen ja liikenteen yhteen sovittaminen. Yleiskaavassa esitetään muun muassa tavoitellun kehityksen periaatteet ja osoitetaan tarpeelliset alueet yksityiskohtaisemman kaavoituksen perustaksi. Kunnan osalle laadittua yleiskaavaa kutsutaan osayleiskaavaksi. Rantaosayleiskaavalla ratkaistaan rantojen maankäyttö ja varmistetaan vapaa-alueiden riittävyys huomioiden virkistyskäyttö ja mahdolliset ympäristöarvot.

Valkeakosken rantojen osayleiskaava on alun perin laadittu oikeusvaikutteisena siten, että sen perusteella kunta voi jatkossa myöntää suoraan rakentamislupia (alueidenkäyttölaki 72 §). Rantojen rakennusoikeus on ratkaistu jo voimassa olevassa kaavassa emätila- ja mitoitustarkasteluun perustuen rakennuspaikkakohtaisesti.

Laadittaessa yleiskaavaa ranta-alueille uusi rakentaminen ja muu maankäyttö sopeutetaan alueen rantamaisemaan ja muuhun ympäristöön. Lisäksi suunnittelussa tulee huomioida alueidenkäyttölain mukaisesti luonnonsuojelu, maisema-arvot, virkistystarpeet, vesiensuojelu sekä vesistön, maaston ja luonnon ominaispiirteet. Rantarakentamisen osalta yhtenä tärkeänä suunnittelukriteerinä on pyrkiä säilyttämään riittävä määrä yhtenäisiä rakentamattomia alueita.

Nyt laadittava rantayleiskaava on alkuperäisen voimassa olevan rantayleiskaavan päivitetty versio – alueella voimassa oleva yleiskaava on laadittu ennen nykyistä alueidenkäyttölakia, ja se on osin vanhentunut. Kaavoituksen tavoitteena on mahdollistaa tämän päivän vaatimuksia vastaava vapaa-ajan asuminen, selkeyttää lomarakentamisen ehtoja sekä muodostaa kiinteistörakenteen kannalta yksiselitteinen ja tasapuolinen ohje rakennuspaikkojen muodostamiselle niin, että samalla huomioidaan vapaiden ranta-alueiden riittävyys, luonnonsuojelu, maisema-arvot, virkistystarpeet, vesiensuojelu sekä vesistön, maaston ja luonnon ominaispiirteet.

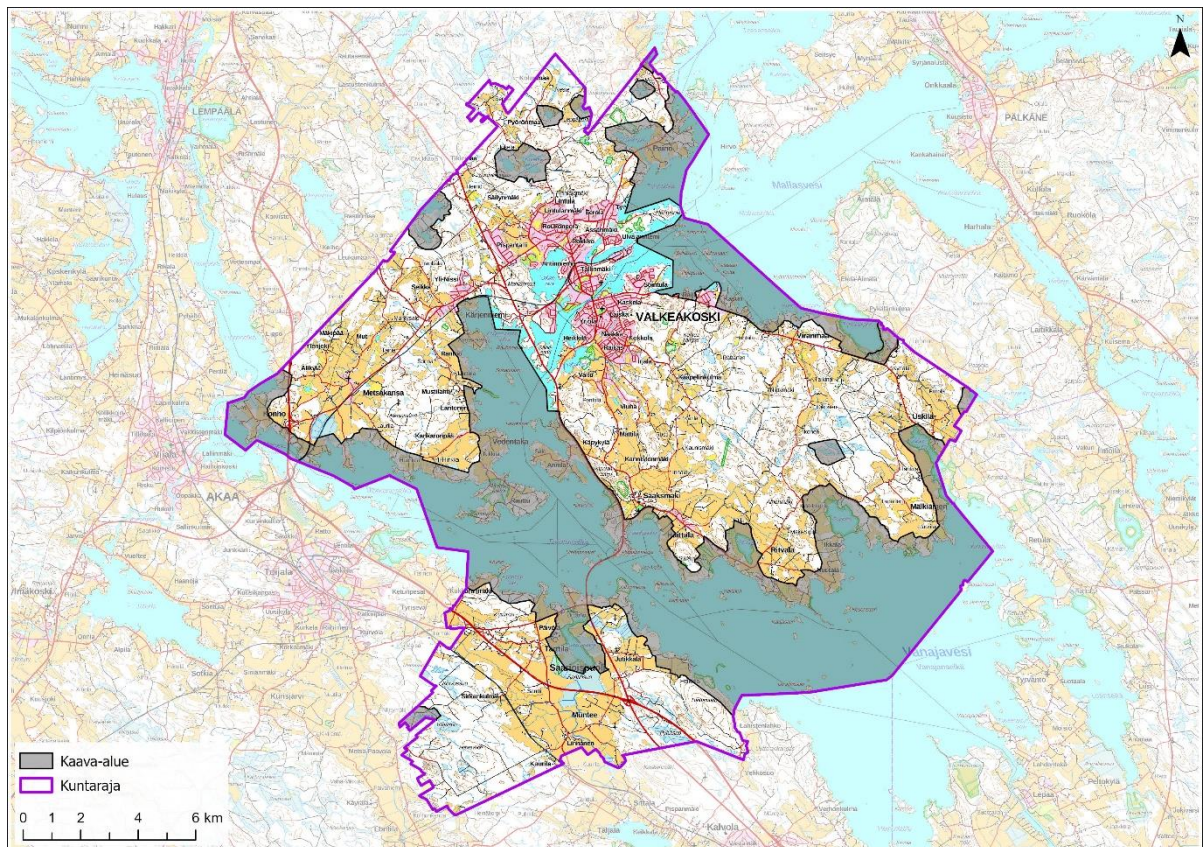
Rantayleiskaavan muutoksella ei ole tarkoitus lisätä rakennuspaikkojen lukumäärää verrattuna voimassa olevaan kaavaan, sillä alueen rannat ovat ympäristön reunaehdot huomioon ottaen miltei täyteen rakennettuja. Voimassa olevassa kaavassa osoitetut rakennuspaikat on pyritty osoittamaan kaavaan sellaisenaan, mikäli kaavoituksen yhteydessä tehtyjen selvitysten myötä ei ole tullut ilmi mitään rajoittavia ympäristötekijöitä. Keskeisenä tavoitteena on ollut turvata ranta-alueiden monipuolinen käyttö loma-asutuksen, yleisen virkistyskäytön sekä maa- ja metsätalouden tarpeisiin; huomioida rantojen ja vesistöjen sietokyky sekä turvata luonnon monimuotoisuus; varmistaa kantatilatarkasteluun nojaten rakennusoikeuden tasapuolinen jakautuminen maanomistajien kesken; sekä luoda yhtenäinen ja selkeä pohja rakentamislupien myöntämiselle. Kaavan emätila- ja mitoitustarkastelut on tehty uudelleen maanomistajien tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi. Mitoituksessa on huomioitu maisema- ja luonnonarvot.

Tavoitteena on ollut myös korjata kaavassa havaitut virheet suhteessa toteutuneeseen rakentamiseen, arvioida suhdetta ylempiin kaavatasoihin ja mahdollisiin muodostettuihin suojelu- ja arvoalueisiin sekä luoda reunaehdot lomarakennuspaikkojen osoittamiseksi vakituiseen asuinkäyttöön. Rantayleiskaavan päivittämisessä huomioidaan mahdollisuuksien mukaan maanomistajien esittämät rakennuspaikkojen siirrot ja muut muutostarpeet, mikäli ne katsotaan olevan linjassa rantayleiskaavan tarkoitusten ja tavoitteiden kanssa.

2. Tiivistelmä

2.1 Suunnittelualue

Kaavoitettava alue sijaitsee Pirkanmaan maakunnan eteläosassa Valkeakoskella, ja se kattaa pääosan kaupungin vesialueista sekä ranta-alueista noin 200 metrin laajuiselta vyöhykkeeltä. Suunnittelualueiden pinta-ala on yhteensä noin 145 km², ja voimassa olevassa yleiskaavassa rantaviivaa on 17 järvellä ja lammella yhteensä noin 280 kilometriä. Suurimmat aluekokonaisuudet kohdistuvat Vanajaveden Vanajanselälle, Rautonselälle, Makkaranselälle, Konhonselälle ja Liponselälle sekä toisaalta Mallasveden Mallasselältä Tyrynselelle ja Hirvonselälle ulottuvalle alueelle. Pienempiä vesistöjä ovat Tykölänjärvi, Halkohaavanjärvi, Painonjärvi, Iso Leppäjärvi ja Vähä Leppäjärvi, Korentijärvi ja Vähä Korentijärvi, Iso Savijärvi ja Vähä Savijärvi, Vähäjärvi, Limojärvi, Jouttijärvi, Saarioisjärvi ja Mastia.

Kuva 2-1 Suunnittelualueen sijainti ja raja.

2.2 Osayleiskaavatyön vaiheet ja osallistuminen

2.2.1 Aloituspaihe

Valkeakosken kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 23.5.2022 käynnistää Valkeakosken rantojen osayleiskaavan päivittämisen.

Valkeakosken rantojen osayleiskaavan päivittäminen on päätetty kuuluttaa vireille kaupunginhallituksen päätöksellä 19.12.2022. Samalla päätöksellä hankkeeseen liittyvä MRL 63 §:n mukainen

osallistumis- ja arviointisuunnitelma asetettiin nähtäville 5.1.–3.2.2023 väliseksi ajaksi. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa prosessin edetessä. Osallistuminen ja yhteistyö on kuvattu osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa.

Vireilletulosta on kuulutettu paikallislehdessä (Valkeakosken Sanomat), kaupungin virallisella ilmoitustaululla sekä kaupungin internetsivuilla. Alueen maanomistajille lähetettiin tiedotekirjeet, joissa ilmoitettiin vireilletulosta sekä pyydettiin antamaan palautetta ja muutostoiveita erilliseen kartta-palautejärjestelmään.

Aloituvaiheen viranomaisneuvottelu on järjestetty 25.1.2023. Viranomaisneuvottelun muistio on kaavaselostuksen liitteenä.

Aloituvaiheessa toteutettiin suunnittelualueen osallisille ja maanomistajille Maptionnaire-karttakysely, jolla kerättiin vapaamuotoista palautetta ja muutosesityksiä osayleiskaavatyötä ajatellen. Palautetta pyydettiin erityisesti seuraavista teemoista: tarve uudelle rakennuspaikalle, käyttötarkoituksen muutokset (vakituinen asuinkäyttö/loma-asuminen), rakennusoikeuden määrän riittävyys sekä rakennusoikeuden kohdistumiseen liittyvä epäselvyys.

2.2.1.1 Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta annettu palaute

Palautteen antaja	Palaute
Pirkanmaan liitto	Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan pyydetään tarkistamaan ja täydentämään puuttuvia maakuntakaavamerkintöjä sekä huomioimaan viireillä oleva Pirkanmaan vaihemaakuntakaava, jonka tarkasteltavat aihekokonaisuudet ovat elonkirjo ja energia.
Pirkanmaan ELY-keskus	- Laajalle suunnittelualueelle sijoittuu todennäköisesti myös paikallisesti arvokkaita kulttuurihistoriallisia ja maisemallisia kohteita, jotka olisi hyvä huomioida suunnittelussa sekä tunnistaa niiden kartoitustarve. - Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksissä ja kaavan yhteydessä tulee huomioida selvitystarve myös muiden lajiryhmien ja lajien osalta, ja ottaa ne huomioon kaavan vaikutusten arvioinnissa (petolinnut, valkoselkätikka, liito-orava, viitasammakko, korennot, lepakot, kynäjalavat ja jalopuumetsiköt, lahokaviosammal, lajien elinympäristö- ja ekologinen verkosto kokonaisuutena). - Arvokkaat geologiset muodostumat ja pohjavesialueet ja niiden suojelu tulee huomioida osana kaavasunnittelua. - Vesihuollon järjestämismahdollisuuksien tarkastelemisen yhteydessä on hyvä tunnistaa kaikki ne vesihuoltolaitokset, joiden toiminta-alue on suunnitellulla kaava-alueella, ja ottaa heidät osallisina mukaan kaavaprosessiin. Kaavamuutoksia ja etenkin ympärivuotisen asutuksen vyöhykkeiden sijaintia ja laajuutta suunniteltaessa tulee tarkastella suunnitelmien vaikutus vesihuollon järjestämiseen. Yhdessä vesihuoltolaitosten kanssa on tarpeen selvittää suunniteltavien kaavamuutosten tuomat muutokset kiinteistöjen vesihuoltoon liittämisvelvoitteen ja tarjoamisvelvoitteen osalta. Samalla on hyvä arvioida toiminta-alueiden päivittämisen ja tavoitteellisella aikataululla rakentuvien osien tarve. - Vanajaveden, Mallasveden sekä niiden kanssa samassa tasossa olevien järvien rannoille rakennettaessa on huomioitava mahdolliset tulvan aikaiset vedenkorkeudet. Vanajavedellä alin suositeltava rakentamiskorkeus saadaan lisäämällä korkeuteen N2000+80,75 m paikkakohtainen

	aaltoiluvara. Mallasvedellä, Tyköljänjärvellä, Painonjärvellä ja Halkohaanjärvellä alin suositeltava rakentamiskorkeus saadaan lisäämällä korkeuteen N2000+85,80 m paikkakohtainen aaltoiluvara. Rakentamiskorkeudet on syytä ottaa huomioon rakennusten käyttötarkoituksia muutettaessa, jotta vakituista asumista ei ohjaudu liian alaville paikoille. – Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mm. maakuntakaavamerkinnoissa olisi hyvä tuoda esiin myös alueelle sijoittuvan maantieverkon kaavamerkintöjen kuvaukset. – ELY-keskus katsoo, että kaavatyössä tulee selvittää riittävällä tarkkuudella mm. alueiden kulkuyhteyksien toteuttamismahdollisuus sekä ympäristöhäiriöiden vaikutus rakennuspaikkojen sijoittumiseen. ELY-keskus korostaa, että rakennushankkeen ryhtyvän on huolehdittava MRL 117 f §:n mukaisesti tarvittavasta meluntorjunnasta meluselvityksineen sekä ulko-oleskelu- että rakennusten sisätilojen osalta. – Yleiskaavaa laadittaessa on tarpeen arvioida ilmastomuutokseen sopeutumisen näkökulmaa osana kaavan vaikutusten arviointia. – Paikallisesti arvokkaat geologiset kohteet ja pohjavesialueet löytyvät POSKI-aineistosta.
Fingrid Oyj	– Alueelle sijoittuu Fingrid Oyj 110 kV ja 400 kV voimajohtoja (Kangasala-Hyvinkää, Vanaja-Lavianvuori johto- sekä rakennusrajoitusalueineen). Fingrid toimittaa tarkempaa tietoa voimajohdoista ja niiden poikileikkauksista rantayleiskaavaa varten, varsinkin jos kaava-alue laajenee tai tarkentuu voimajohtojen läheisyydessä. – Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajalta. – Fingrid Oyj pyytää lähettämään tietoa yleiskaavan etenemisestä.
Pirkanmaan maakuntamuseo	– Kaavan tavoitteisiin on kirjattu maiseman arvojen huomioiminen. Pirkanmaan maakuntamuseo esittää, että tavoitetta laajennettaisiin koskemaan koko kulttuuriympäristön arvoja. – Pirkanmaan maakuntamuseo katsoo, että maiseman ja rakennetun ympäristön teemoista on syytä laatia selvitys, jossa tarkastellaan rantojen potentiaalisesti arvokkaaksi arvioitua rakennuskantaa pihapiiritasoisesti. – Maakunnallisten arvoalueiden lisäksi Valkeakosken ranta-alueilla on mitä todennäköisimmin myös paikallisesti arvokkaita kohteita ja aluekonaisuuksia. Hankkeen yhteydessä on tarpeen tehdä perusselvitystyötä rakennetun ympäristön arvojen tunnistamiseksi. Vapaa-ajan asumisen osalta syytä kiinnittää huomiota erityisesti 1950-lukua vanhempaan rakennuskantaan, julkisessa käytössä olleisiin kohteisiin sekä nuorempiin, lyhyen ajan sisällä rakentuneisiin aluekokonaisuuksiin. Selvityksiä laadittaessa on syytä huomioida vesiliikenteeseen liittyvät rakenteet kuten kilvilaiturit ja iäkkäät merimerkit, kalastajamökit. – Historiallisten karttojen ja muiden aineistojen perusteella alueelta on paikannettavissa ennestään tutkimattomia, arkeologisesti potentiaalisia kohteita, joiden huomioiminen hankkeessa on tärkeää. Tuntemattomien esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaisjäännösten ja muiden arkeologisten kulttuuriperintökohteiden huomioonottaminen kaavassa edellyttää arkeologisen tarkkuusinventoinnin suorittamista MRL 9 §:n mukaisesti. Tarkkuusinventointi tulee tehdä vähintään muuttuvan

	maankäytön alueilla. Muualla kaava-alueilla olisi syytä tehdä yleiskaavatasoinen inventointi. – Arkeologisen tutkimuksen tekijän tulee toimittaa raportti digitaalisena arviointia varten maakuntamuseolle, josta raportti toimitetaan arvioinnin jälkeen Museovirastoon. Tutkimusraporttien tiedot tallennetaan myös muinaisjäännösrekisteriin. Lisätietoja tutkimusten tilaamisesta ja suorittamisesta saa maakuntamuseolta. – Kaavaluonnos pyydetään toimittamaan Pirkanmaan maakuntamuseoon lausuntoa varten.
Valkeakoski-Seura ry	– Yhdistyksen näkemys on, ettei alueen rakennuspaikkoja lisättäisi nykyisestä eikä etäisyyksiä rannasta pienennettäisi. Kuntalaisten jo olemassa olevien virkistys- ja ulkoilualueiden osalta yhdistys toivoo ei ainoastaan säilyvän vaan myös lisääntyvän. – Kertyneet uudet tiedot alueen luontoarvoista tulee ottaa täysimääräisesti huomioon kaavaa päivitettäessä. – Erityisesti kynäjalavan, mutta myös muiden uhanalaisten lajien osalta voimassa olevan rantakaavan M-merkintä ei monessa kohtaa turvaa riittävästi lajin esiintymää. Samoin Saarioisjärven rantasoiden nykyisen M-merkinnän tilalla tulee olla selvästi alueen suojeluarvoa painottava kaavamerkintä.
Väylävirasto	– Kaava-alueella kulkee useita Väyläviraston ylläpitämiä vesiväyliä ja niiden merkinnässä käytettäviä kiinteitä merenkulun turvalaitteita. Ranta-alueilla sijaitsevia turvalaitteita ei saa poistaa eikä niiden näkemäalueelle saa tehdä esteitä. – Väylävirasto edellyttää, että kaavoitettaessa alueita radan läheisyydessä on otettava huomioon mahdolliset junaliikenteen aiheuttamat melu-, runkomelu- ja tärinähaitat. Kaavatyön yhteydessä tulee laatia riittävät selvitykset melun ja tärinän leviämisestä ja osoittaa niiden pohjalta tarvittavat kaavamääräykset haittojen torjumiseksi. – Melun osalta kaavoituksessa huomioitava Valtioneuvoston päätöksen (993/1992) mukaiset melun ohjearvot. Lisäksi on huomioitava esimerkiksi raskaasta tavarajunaliikenteestä, ratapihan toiminnasta tai vaihteiden ylityksestä aiheutuva hetkellinen maksimimelutaso. Melualueelle ei tule kaavoittaa melulle herkkää maankäyttöä ilman asianmukaisia selvityksiä ja tarvittavaa melunsuojausta. – Kaavoituksessa huomioitava raideliikenteen tärinän aiheuttama rakennuksen vaurioitumisriski ja vaikutus asuinmukavuuteen. Tärinälle herkkää maankäyttöä ei tule osoittaa tärinäherkille alueille ilman tärinävaimennustoimenpiteitä edellyttävää kaavamerkintää tai -määräystä. – Tärinän osalta kaavoituksessa tulee huomioida VTT:n selvitys (VTT tiedotteita 2278). – Väylävirasto muistuttaa, että melun- ja tärinäntorjuntavastuun periaatteena on vastuun kuuluminen sille taholle, jonka suunnitteleminen toimenpiteistä melun- ja tärinäntorjuntatarve syntyy. Näin ollen Väylävirasto ei osallistu uuden maankäytön johdosta aiheutuviin mahdollisiin melun- ja tärinäntorjunnan kustannuksiin. – Maanteiden osalta lausunnon antaa toimivaltainen ELY-keskus.

Valkeakosken kaupunki, ympäristönsuojelu	– Luontotyyppien uhanalaisuuteen käytettävän luokittelun luontotyyppien lisäksi kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä tulee huomioida sekä luonnonsuojelulain että vesilain suojellut luontotyypit. Myös luontodirektiivin luontotyyppejä on hyvä tarkastella erikseen. Lakisääteisesti turvattujen kohteiden lisäksi myös muut luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät luonnonarvot tulisi kuvata. – Kaavatyön lähtöaineistona on hyvä huomioida Suomen ympäristökeskuksen raportti Pirkanmaan uhanalaiset lajit ja luontotyypit (2021). Pirkanmaan vastuulajeja ja uhanalaisia luontotyyppejä on tarpeen huomioida kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä. – Mikäli osayleiskaavassa osoitetaan jollekin alueelle yksityiskohtaisia suunnitteluratkaisuja, tällaisen alueen luonnonarvot on selvitettävä ympäröiviä alueita tarkemmin. – Haitallisten ilmastovaikutusten vähentämiseksi uusien rakennuspaikkojen määrän lisäämistä olisi perusteltua pyrkiä välttämään. Ilmastonmuutoksen aiheuttamien pitkälle tulevaisuuteen suuntautuvien vaikutusten, kuten kasvavien sademäärien sekä lisääntyvien talvitulvien huomioonottaminen kaavan laatimisessa on toivottavaa.
Yksityiset palautteet (28 kpl)	– Rakennusoikeuksien ja -paikkojen tarkistaminen kantatiloittain ja rakennuspaikkakohtaisesti. – Rakennuspaikkojen mahdolliset siirrot. – Rakentamislupien saamisen helpottaminen. – Toivotaan väljempää normistoa rannoille rakentamiseen (suuremmat asunnot, etäisyydet rantaviivaan, käyttötarkoituksen muutokset vapaa-ajan asunnoista vakituiseksi). – Toivotaan vapaa-ajan asuntojen liittämistä Ritvalan alueella toimivan vesiosuuskunnan vesi- ja viemärihuollon piiriin. – Jo rakennettujen rakennusten vakiinnuttaminen nykyisille paikoille, eli korvaava rakentaminen ilman mahdollista poikkeamislupaa. – Rakennusoikeuden käyttäminen joustavasti eri rakennustyyppien välillä. – Toivotaan yhtenäisyyttä naapurikuntien (Kangasala, Pälkäne) ranta-osayleiskaavoihin. – Puuttuvien venevalkamien merkitseminen kaavaan.

2.2.2 Kaavaluonnos

Kaupunginhallitus on kokouksessaan 22.1.2024 § 17 hyväksynyt ja päättänyt asettaa kaavaluonnoksen nähtäville.

Luonnosvaiheen yleisötilaisuus järjestettiin 19.2.2024 Kulttuurikeskus Luovassa. Yleisötilaisuudessa esiteltiin yleisesti kaavahanketta, kaavan periaatteita sekä käytiin läpi aineiston tulkintaa.

Kaavaluonnos oli nähtävillä 1.2.–15.3.2024 välisen ajan.

Luonnosvaiheen mielipiteistä ja lausunnoista laadittiin kirjalliset vastaukset, jotka on liitetty ehdotusvaiheen aineistoon.

Kaavaluonnoksesta saadun palautteen pohjalta on tehty seuraavat muutokset ehdotusvaiheen aineistoon. Muutokset on jaoteltu otsikoittain alle. Tarkemmin tehdyistä muutoksista voi lukea palauttekohtaisesti kaavaselostuksen liitteenä olevasta luonnosvaiheen vastineraportista.

Laaditut lisäselvitykset ja niiden pohjalta tehdyt muutokset kaavaratkaisuun

- Arkeologinen inventointi → Muinaisjäännösmerkinnät on päivitetty museoviraston rekisteriin vietyjen kohteiden osalta kaavakartalle (kiinteät muinaisjäännökset)
- Rakennetun kulttuuriympäristön ja kulttuurihistoriallisen selvityksen päivitys → Suojelumerkinnät päivitetty kaavakartalle.
- Luontoselvitysten päivitykset (kasvillisuus- ja luontotyytit, liito-orava) → Suojelumerkinnät päivitetty kaavakartalle.
- Natura-tarveharkinta (päättös ehdotusvaiheen jälkeen)
- Edullisuusvyöhyketarkastelun päivitys ja muutokset ARA-vyöhykkeeseen tarkennetun selvityksen pohjalta.
- Tulvatarkastelukartat kaavaselostuksen liitteeksi (alimmat suositellut rakentamiskorkeudet). Rakennuspaikkojen toteutettavuutta on tarkasteltu tuotetun aineiston pohjalta.
- Ilmastovaikutusten arviointi
- Kaavaselostuksen liitteeksi on liitetty voimassaolevan kaavan rantavyöhykkeiden kuvaukset (LIITE 14 a ja b)

Muut kaavaratkaisuun tehdyt muutokset

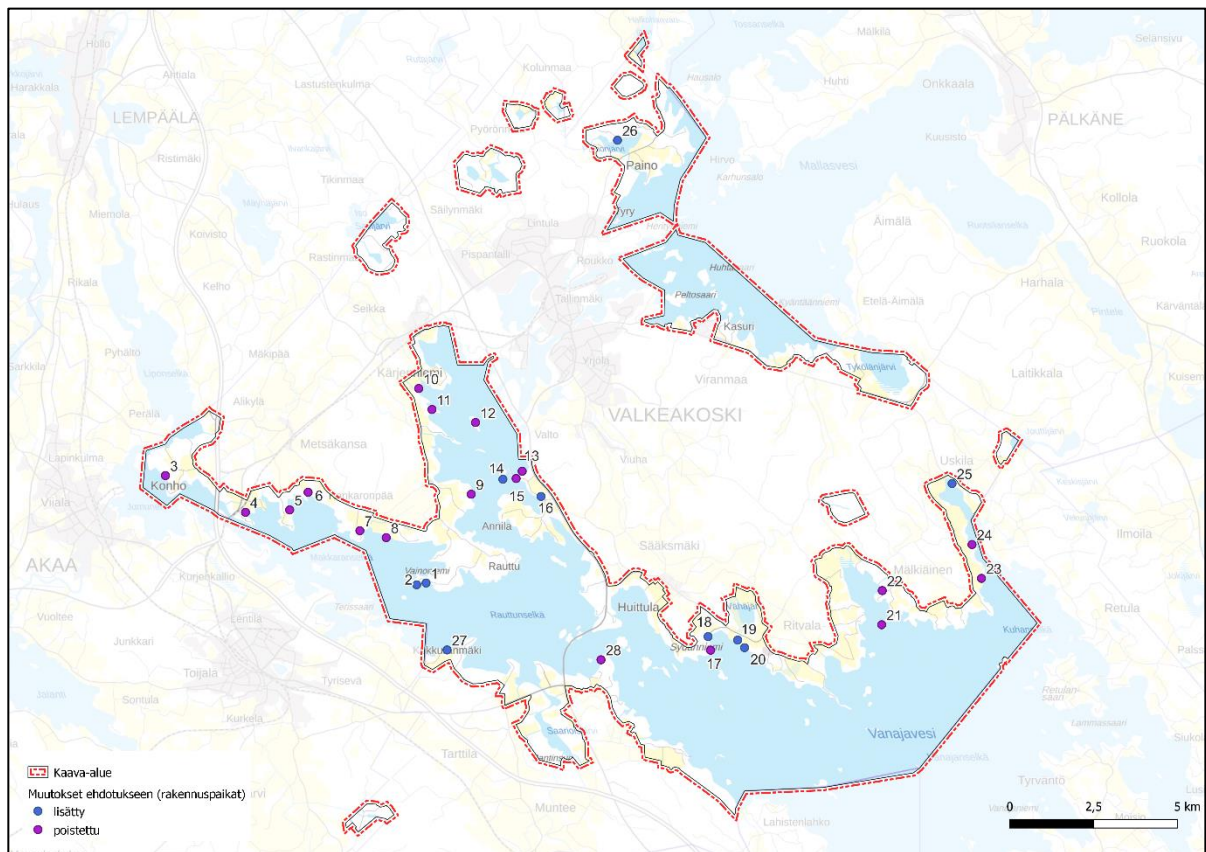
- Mitoitusvyöhykkeitä on tarkastettu palautteen ja luonnonympäristöön liittyvien arvojen takia. Kaikki kaavakartalle tehdyt rakennuspaikkojen ja mitoitusvyöhykkeiden muutokset ja muutosten perusteet on luettavissa mitoitustaulukosta eli rakennusoikeuslaskelmasta.
- Rakentamisalueiden rajauksia on tarkistettu vähäisissä määrin mm. palautteen perusteella.
- Kaavamerkintöjä ja -määräyksiä (myös yleismääräyksiä) on tarkistettu palautteen ja tarkentuneiden selvitysten perusteella.
- Alueidenkäyttölain 72 §:n mukaisen ranta-alueen rajausta on tarkistettu kiinteistökohtaisesti / maasto-olosuhteiden pohjalta.
- Kaavakarttaan on tehty myös muita teknisiä tarkistuksia.

Vaikutusten arviointi

- Vaikutusten arviointeja on täydennetty saatujen lausuntojen, palautteiden ja täydentyneiden selvitysten pohjalta.

Muutokset rakennuspaikoilla

- Rakennuspaikkojen sijainteja ja rajauksia on tarkastettu palautteiden ja täydentyneiden selvitysten pohjalta.
- Mitoituslaskelmat on tarkistettu. Selvitysten perusteella tehdyt mitoitusvyöhykkeiden muutokset sekä rakennuspaikkojen tarkistukset on kirjattu rakennusoikeuslaskelmaan / mitoitustaulukko.
- AKL 72 §:n mukaisen vyöhykkeen eli mitoitusvyöhykkeen ulkopuoliset rakennuspaikkamerkinnät poistettiin, ja kaavakartalla säilytettiin vain vyöhykkeen sisäiset rakennuspaikat. Osayleiskaava toimii rakentamislupien myöntämisen perusteena AKL 72 §:n mukaisella ranta-alueella.

Kuva 2-2 Kaavakartalle osoitettujen rakennuspaikkojen muutokset suhteessa luonnosvaiheeseen

NRO	Muutos	Lisätieto	Imk (RP)
1	lisätty		1
2	lisätty	siirretty viereiseltä kiinteistöltä	1
3	poistettu		1
4	poistettu		1
5	poistettu		1
6	poistettu		1
7	poistettu		1
8	poistettu	uusi mitoituksen mukainen (luonnos)	1
9	poistettu	uusi mitoituksen mukainen (luonnos)	1
10	poistettu		1
11	poistettu	poistettu 1, muut sijoiteltu uudelleen	1
12	poistettu	virheen korjaus	1
13	poistettu	virheen korjaus	1
14	lisätty	virheen korjaus	2
15	poistettu	virheen korjaus	1
16	lisätty	siirto, ei kokonaan uusi	1
17	poistettu		1
18	lisätty	virheen korjaus	1
19	lisätty	virheen korjaus	1
20	lisätty	virheen korjaus	1
21	poistettu	virheen korjaus	1
22	poistettu		1
23	poistettu	uusi mitoituksen mukainen (luonnos)	1
24	poistettu		3
25	lisätty	virheen korjaus	1
26	lisätty	kohtuullisuus	1
27	lisätty	sauna	1
28	poistettu		1

2.2.3 Kaavaehdotus

Täydentyä.

2.2.4 Kaavan hyväksyminen

Täydentyä.

3. Suunnittelun tavoitteet

3.1 Kaupungin tavoitteet

Valkeakosken kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 23.5.2022 käynnistää Valkeakosken rantojen osayleiskaavan päivittämisen.

Alueella pääosin voimassa oleva yleiskaava on laadittu ennen maankäyttö- ja rakennuslakia sekä nykyistä alueidenkäyttölakia, ja se on osin vanhentunut.

Kaavoituksen tavoitteena on mahdollistaa tämän päivän vaatimuksia vastaava vapaa-ajan asuminen, selkeyttää lomarakentamisen ehtoja sekä muodostaa kiinteistörakenteen kannalta yksiselitteinen ja tasapuolinen ohje rakennuspaikkojen muodostamiselle niin, että samalla huomioidaan vapaiden ranta-alueiden riittävyys, luonnonsuojelu, maisema-arvot, virkistystarpeet, vesiensuojelu sekä vesistön, maaston ja luonnon ominaispiirteet alueidenkäyttölain 73 §:n mukaisesti. Kaavatyön yhteydessä tarkastellaan vakituisen asumisen mahdollistamista.

Kaavatyön tarkoituksena on

- turvata ranta-alueiden monipuolinen käyttö loma-asutuksen, yleisen virkistyskäytön sekä maa- ja metsätalouden tarpeisiin;
- huomioida rantojen ja vesistöjen sietokyky sekä turvata luonnon monimuotoisuus;
- varmistaa kantatilatarkasteluun nojaten rakennusoikeuden tasapuolinen jakautuminen maanomistajien kesken; sekä
- luoda selkeä, yhdenmukainen pohja rakentamislupien käsittelylle.

Suunnittelualue käsittää suurimman osan Valkeakosken vesi- ja ranta-alueista Mallasvedellä, Vanajavedellä ja pienemmillä vesialueilla. Suunnittelualan pinta-ala on noin 145 km². Voimassa olevassa rantojen osayleiskaavassa rantaviivaa on 21 järvellä ja lammella yhteensä noin 280 kilometriä, josta pienten järvien osuus on noin 30 kilometriä. Nyt käynnistytävissä kaavatyössä suunnittelualue tarkistetaan vastaamaan uusien osayleiskaavojen rajauksia, eikä tällä yleiskaavalla ole tarkoitus muuttaa kaupungin muita vahvistettuja osayleiskaavoja.

Voimassa olevalla vanhalla rantojen osayleiskaavalla mitoitettut rakennuspaikat ovat valtaosin rakentuneita. Kaavaa laadittaessa mitoitukset rantaviivan suhteen paikoin ylitettiin, koska toteutunut lomarakentaminen oli jo tiivistä eikä olemassa olevia rakennuspaikkoja haluttu hävittää. Ei ole odotettavissa, että rakennuspaikkojen määrää voitaisiin kasvattaa, mutta käyttötarkoituksia tarkistetaan joiltakin osin. Nyt laadittavalla rantayleiskaavalla tarkastellaan rakennuspaikoille osoitettavaa rakennusoikeutta ja sen jakautumista rakennuspaikan sisällä. Määräyksissä otetaan huomioon nyky päivän vaatimukset rakentamiselle.

Suunnittelutyön tavoitteena on parantaa yleiskaavan teknistä laatua ja luettavuutta sekä ratkaista rakennusoikeuden kohdentuminen epäselvissä tilanteissa.

Yhteenveto suunnittelun lähtökohdista:

- Voimassa oleva Rantojen osayleiskaava pääosin mitoituksen lähtökohtana
- Tarvitaan rakennuspaikkojen kohdentamista ja selkeyttämistä
- Rakennusoikeudet ja määräykset joiltain osin vanhentuneita
- Käyttötarkoitukset ovat joiltain kohdin vanhentuneet
- Kaavan tekninen laatu ja käytettävyys eivät täytä nykyvaatimuksia

3.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat tulleet voimaan valtioneuvoston päätöksellä 1.4.2018. Alueidenkäyttölain 24 §:n mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. VAT:et on ryhmitelty asiasisällön perusteella seuraaviin kokonaisuuksiin:

- 1) Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- 2) Tehokas liikennejärjestelmä
- 3) Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- 4) Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- 5) Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otetaan huomioon alueen kaavoituksessa. Tätä kaavahanketta koskevat etenkin toimivaan yhdyskuntaan, terveelliseen ja turvalliseen elinympäristöön ja elinvoimaista luonto- ja kulttuuriympäristöä koskevat tavoitteet.

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

- Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Suurilla kaupunkiseuduilla vahvistetaan yhdyskuntarakenteen eheyttä.

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

- Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin.
- Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.
- Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja niiden vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys, tai riskit hallitaan muulla tavoin.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

- Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.
- Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.

3.3 Maakunnalliset tavoitteet

Pirkanmaan maakuntakaava 2040 asettaa ohjausvaikutuksia erityisesti kulttuuriympäristöön, virkistykseen, luonnonsuojeluun, matkailuun, maisemaan ja geologisiin arvokohteisiin liittyvillä merkinnöillä, ja nämä merkinnät tullaan osoittamaan yleiskaavaan tarpeellisella laajuudella – ottaen huomioon, että kaava keskittyy pääosin rantojen vapaa-ajanasutuksen järjestämiseen. Suunnittelualue on pääosin osoitettu maakuntakaavassa maaseutualueeksi.

Maakuntakaavan ohjausvaikutus otetaan tässä yleiskaavan päivityksessä huomioon siten, ettei sen toteuttamismahdollisuuksia heikennetä yleiskaavan ratkaisulla. Maakunnalliset tavoitteet ja maakuntakaavassa osoitetut erityisen herkäät kohteet ja arvoalueet tulevat huomioiduksi erityisesti mitoitustarkastelun kautta.

3.4 Viranomaisten tavoitteet

Viranomaisten tavoitteet tulevat ilmi lakisääteisen viranomaisyhteistyön kautta. Kaavan aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu (MRL 66 §) järjestettiin OAS:n nähtäville asettamisen jälkeen 25.1.2023. Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelussa esiin nousseita asioita olivat erityisesti

- maiseman ja kulttuuriympäristön arvojen huomioiminen;
- selvitystarpeet ja niiden laajuus;
- tulvariskien ja rakentamiskorkeuksien huomioiminen; sekä
- mitoitusperiaatteet.

Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelun muistio on kaava-aineiston liitteenä. Kaavan ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu järjestetään ennen kaavaehdotuksen nähtäville asettamista. Kaavaluonnoksesta ja -ehdotuksesta pyydetään lausunnot keskeisiltä viranomaisilta, ja tarvittaessa järjestetään viranomaisten työneuvotteluja.

Viranomais- ja työneuvottelujen lisäksi kaavaluonnoksesta ja -ehdotuksesta pyydetään lausunnot keskeisiltä viranomaisilta. Vastineraportit ja keskeisimmät neuvottelumuistiot lain edellyttämistä neuvotteluista ovat osa kaavan liitemateriaalia.

Luonnosvaiheen viranomaisten työneuvottelu on järjestetty 13.11.2024. Viranomaisten kesken on lisäksi järjestetty rakennetun kulttuuriympäristön osalta erillinen työneuvottelu 27.11.2024.

3.5 Alueidenkäyttölaki

Yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon yleiskaavan sisältövaatimukset (AKL 39 §).

1. Yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys;
2. Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö;
3. Asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus;
4. Mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestävällä tavalla;
5. Mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön;
6. Kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset;
7. Ympäristöhaittojen vähentäminen;
8. Rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen; sekä
9. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Edellä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan osayleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

Alueidenkäyttölain 73 §:n mukaan laadittaessa yleiskaavaa ranta-alueelle on sen lisäksi, mitä yleiskaavasta muutoin säädetään, katsottava, että:

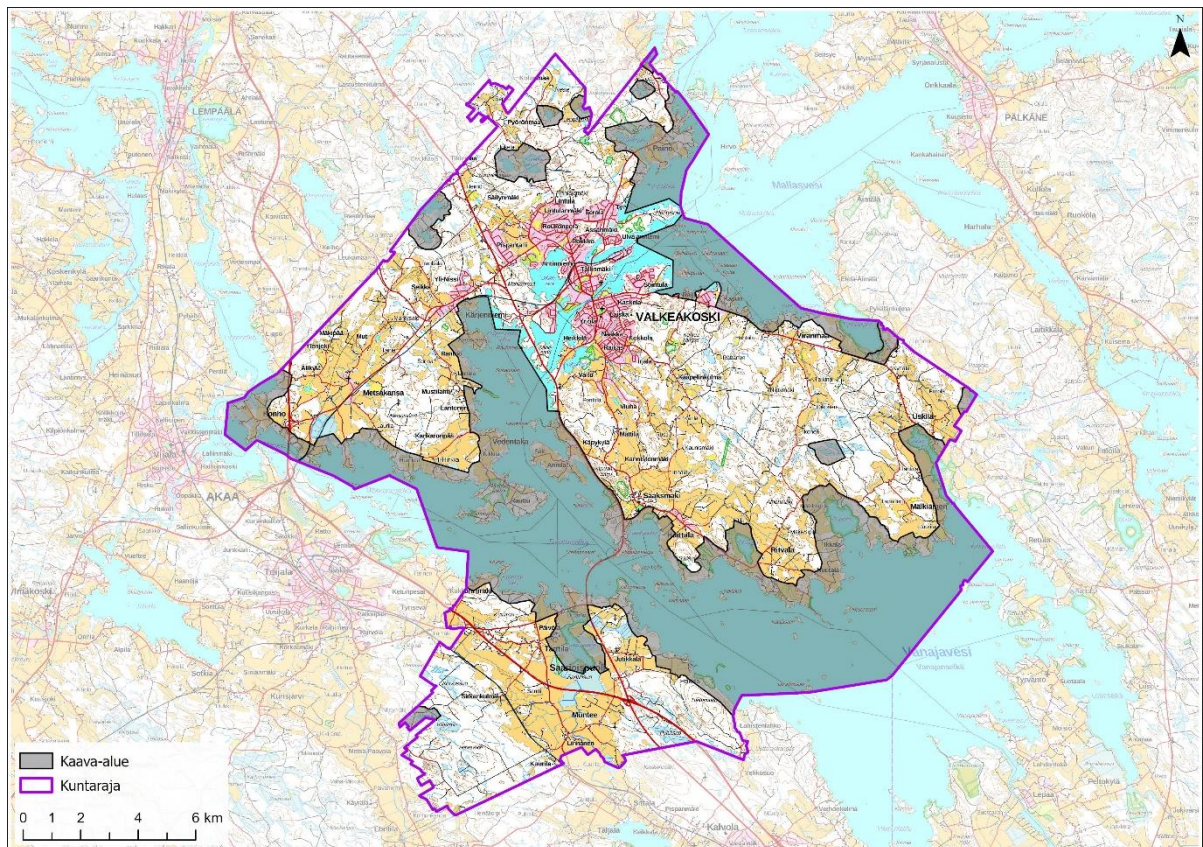
1. suunniteltu rakentaminen ja muu maankäyttö sopeutuu rantamaisemaan ja muuhun ympäristöön;
2. luonnonsuojelu, maisema-arvot, virkistystarpeet, vesiensuojelu ja vesihuollon järjestäminen sekä vesistön, maaston ja luonnon ominaispiirteet otetaan muutoinkin huomioon; sekä
3. ranta-alueille jää riittävästi yhtenäistä rakentamatonta aluetta.

Kaavatilanteesta johdetut tavoitteet on kuvattu kohdassa *Suunnittelutilanne*.

4. Lähtökohdat

4.1 Suunnittelualueen sijainti ja yleiskuvaus

Suunnittelualueet sijaitsevat Pirkanmaan maakunnan eteläosassa, Valkeakosken kaupungissa, Vanajaveden, Mallasveden, Halkohaavanjärven, Painonjärven, Ison ja Vähä Leppäjärven, Korentijärven ja Vähä Korentijärven, Iso Savijärven ja Vähä Savijärven, Limojärven, Jouttijärven, Tyköljärven, Mastian sekä Saarioisjärven rannoilla. Suunnittelualueiden pinta-ala on yhteensä noin 145 km² ja voimassa olevassa yleiskaavassa rantaviivaa on 21 järvellä ja lammella yhteensä noin 280 kilometriä. Suunnittelualueet ovat pääosin yksityisessä omistuksessa, mutta myös mm. valtion ja kaupungin omistuksessa.

Kuva 4-1 Suunnittelualueen rajaus.

4.2 Suunnittelutilanne

4.2.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden tarkoituksena on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa.

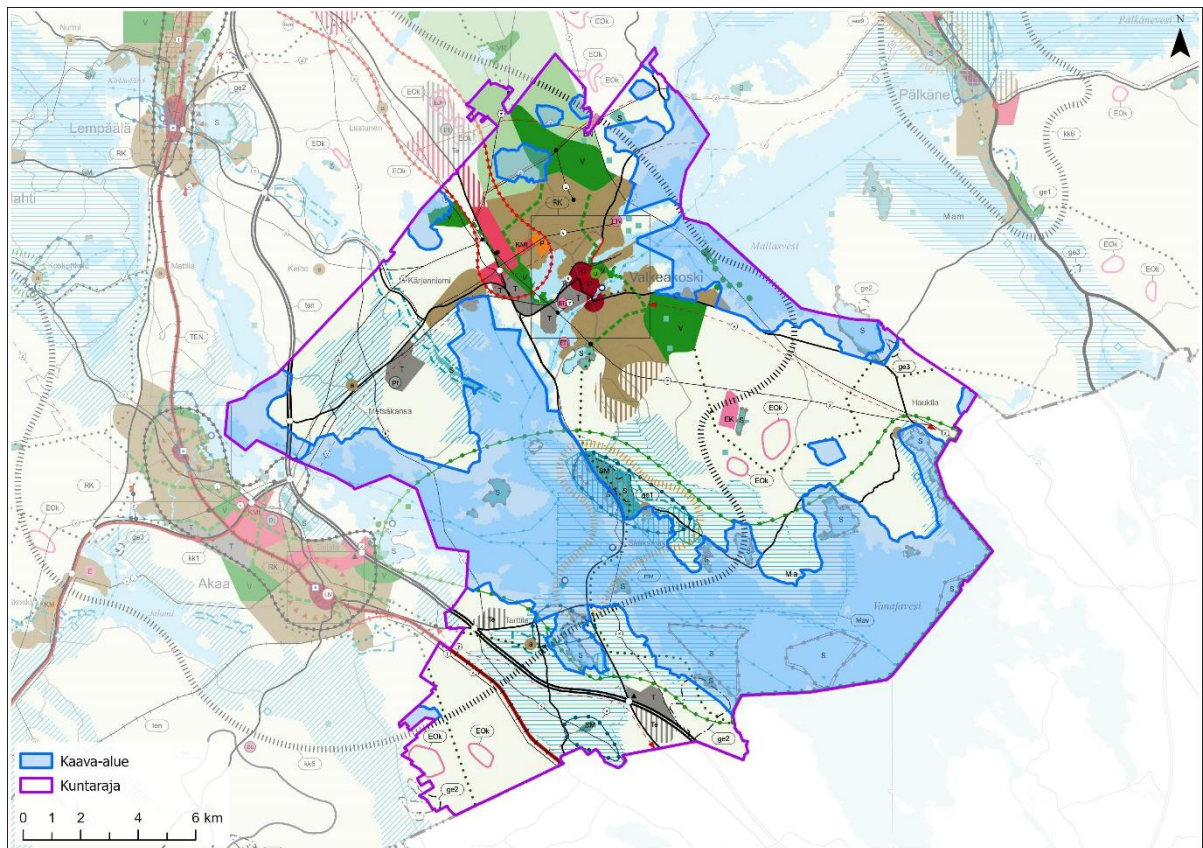
Tavoitteet ovat luonteeltaan yleisiä, ja ne on ryhmitelty viiteen asiakokonaisuuteen (Valtioneuvosto 14.12.2017), joista neljä koskee tätä yleiskaava-aluetta:

- 1) Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
 - 2) Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
 - 3) Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
 - 4) Uusiutumiskykyinen energiahuolto
- Edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta, ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.
 - Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin.
 - Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.
 - Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.
 - Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.
 - Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä.
 - Turvataan valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävien voimajohtojen ja kaukukuljettamiseen tarvittavien kaasuputkien linjaukset ja niiden toteuttamismahdollisuudet. Voimajohtolinjauksissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

4.2.2 Maakuntakaava

Suunnittelualueilla on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava 2040, jonka Pirkanmaan maakuntavaltuusto on hyväksynyt 27.3.2017. Maakuntakaava tuli voimaan kuulutuksella 8.6.2017.

Korkein hallinto-oikeus käsitteli hyväksymispäätöstä koskeneet valitukset ja antoi 24.4.2019 päätöksen, jolla Pirkanmaan maakuntakaava 2040 pidettiin voimassa sellaisenaan, kuin siitä päätettiin maakuntavaltuustossa.

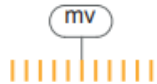
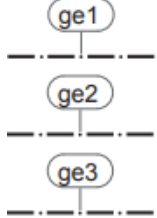
Kuva 4-2 Ote Pirkanmaan maakuntakaavasta 2040.

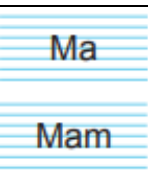
Seuraavassa on kuvattu maakuntakaavan kaava-alueelle tai sen lähistöön sijoittuvat merkinnät ja se, miten merkinnät vaikuttavat suunnitteluun.

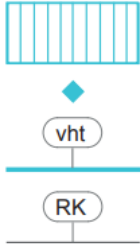
Maakunta- kaava- merkintä	Merkinnän selite ja määräys
	Maaseutualue. Merkinnällä osoitetaan alueet, jotka on ensisijaisesti tarkoitettu maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien elinkeinojen käyttöön. Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa voidaan alueelle osoittaa vaikutuksiltaan paikallisesti merkittävää maankäyttöä.
MK	Maa- ja metsätalousvaltainen alue, joka on ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävä. Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat yhtenäiset luonnon ydinalueet tai luonnon- ja kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet, joilla on tarvetta retkeilyyn ja ulkoilun järjestämiseen. Alueet ovat osa maakunnan ekologista verkostoa, ja ne tukevat luonnonympäristöjen kytkeytyvyyttä, säilymistä ja virkistyskäyttöä. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätaloustaloustaloutta tai käyttöä vakituiseen tai loma-asumiseen.

	Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota maa- ja metsätalouden toimintaedellytysten turvaamiseen sekä ulkoilumahdollisuuksia parantavien polku- ja reittiverkostojen ja näihin liittyvien palvelujen järjestämiseen. Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyminen sekä välttää luonnon ympäristöjen pirstoutumista. Kehittämissuositus: Helvetinjärven ja Seitsemisen kansallispuistoihin, Riuttaskorven virkistysmetsään ja Haukkamaan ympäristöarvometsään kytkeytyvällä alueella tulee kehittää luontomatkailun palveluita ja edistää toimia, jotka ylläpitävät alueen ominaislaatua sekä edesauttavat luontomatkailun toimintaedellytysten syntymistä ja säilymistä. Alueella tulee edistää virkistysreittien toteuttamista ja ylläpitoa. Alue tulee suunnitella ja toteuttaa yhtenäisenä luontomatkailukokonaisuutena.
	Taajamatoimintojen alue. Merkinnällä osoitetaan asumisen, kaupan ja muiden palvelujen, työpaikkojen sekä muiden taajamatoimintojen rakentamisalueet. Merkintä sisältää niihin liittyvät pääväyliä pienemmät liikennealueet, yhdyskuntateknisen huollon alueet, paikallisesti merkittävät ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomat teollisuusalueet sekä paikallisesti merkittävät virkistys- ja suojelun alueet ja ulkoilureitit. Merkintään liittyy Tampereella ja Ylöjärvellä Myllypuron Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em13. Suunnittelumääräys: Aluetta tulee suunnitella asumisen, palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneena alueena. Erityistä huomiota tulee kiinnittää yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä julkisten ja kaupallisten palveluiden saavutettavuutta joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn avulla. Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sovitettava ympäristöönsä tavalla, joka vahvistaa alueen omaleimaisuutta. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön, maiseman ja luontoarvojen säilymiseen. Alueen kytkeytyvyys seudullisille virkistysalueille ja ulkoilureiteille tulee ottaa huomioon. Merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksikköjen koon alarajat ovat seuraavat: • Paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan osalta koon alaraja on Tampereen, Nokian, Pirkkalan, Ylöjärven, Lempäälän, Kangasalan ja Valkeakosken keskustaajamien alueella 15 000 k-m²; Akaan, Hämeenkyrön, Ikaalisten, Mänttä-Vilppulan, Oriveden, Parkanon, Sastamalan ja Virtain keskustaajamien alueella ja Mouhijärvi-Häijään alueella 7 000 k-m². • Keskustahakuisen kaupan eli päivittäistavarakaupan ja muun erikoistavaran kaupan osalta koon alaraja on Tampereen, Nokian, Pirkkalan, Ylöjärven, Lempäälän, Kangasalan ja Valkeakosken keskustaajamien alueella 10 000 k-m², kuitenkin siten, että pelkän päivittäistavarakaupan koon alaraja on 5 000 k-m²; Akaan, Hämeenkyrön, Ikaalisten, Mänttä-Vilppulan, Oriveden, Parkanon, Sastamalan ja Virtain keskustaajamien alueella ja Mouhijärvi-Häijään alueella 5 000 k-m², kuitenkin siten, että pelkän päivittäistavarakaupan koon alaraja on 3 000 k-m².

	Muilla taajamatoimintojen alueilla koon alaraja on kaikkien kaupan laatuojen osalta 3 000 k-m². Merkitykseltään seudullisella vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan myös useasta myymälästä koostuvaa vähittäiskaupan keskittymää, joka on vaikutuksiltaan verrattavissa merkitykseltään seudulliseen vähittäiskaupan suuryksikköön. Vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoitust ja toteutus on suunniteltava siten, etteivät ne aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia kaupan palveluverkon tasapainoiselle kehittämiselle.
 	Virkistysalue. Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät taajamiin liittyvät virkistysalueet ja/tai taajamien ekologisen verkoston kannalta erityisen tärkeät alueet. Alueella voi sijaita olemassa olevia vakituksia tai lomarakennuspaikkoja. Kohdemerkinnällä osoitetaan sellaisia seudullisesti merkittäviä virkistysalueita, joiden osoittamiseen ei maakuntakaavan mittakaavan vuoksi ole tarkoituksenmukaista käyttää aluevarausmerkintää. Merkintään liittyy Nokialla Kaakkurijärvien Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em7 sekä Kangasalla ja Pälkäneellä Keisarinharju-Vehoniemenharjun Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em10. Suunnittelumääräys: Alue varataan yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava virkistyskäyttöedellytysten säilyminen ja kehittäminen, alueen hyvä saavutettavuus sekä osoitettava maakuntakaavakartalle merkittyjen ulkoilureittien jatkuvuus virkistysalueella. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota ympäristön laatuun, alueen ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta.
	Kasvutaajamien kehittämisvyöhyke. Merkinnällä osoitetaan vyöhyke, jonka maaseutualueet sekä maa- ja metsätalousvaltaiset alueet ovat maakuntakaavan tavoitevuoden 2040 jälkeisiä potentiaalisia taajama-alueiden, väyläverkoston ja muun yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntia ja joihin kohdistuu hajarakentamispainetta. Kasvuvyöhykkeeseen kuuluvat Akaan, Hämeenkyrön, Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Pirkkalan, Pälkäneen, Tampereen, Valkeakosken, Vesilahden ja Ylöjärven ne alueet, joiden saavutettavuus, väestökehitys ja aluerakenne täyttävät kasvuvyöhykkeen kriteerit. Merkintä ei rajoita maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien maaseudun elinkeinojen kehittämistä ja näihin liittyvää rakentamista. Kehittämissuositus: Alueen maaseutualueet sekä maa- ja metsätalousvaltaiset alueet tulee turvata tulevaisuuden yhdyskuntarakenteen laajentumisalueeksi. Alueelle suuntautuvaa asuin- ja työpaikkarakentamista on ensisijaisesti ohjattava taajama-alueille ja kyliin. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää liikennejärjestelyihin, erityisesti joukkoliikenteen mahdollistavaan yhdyskuntarakenteeseen, infrastruktuuriin, palvelujen saavutettavuuteen, toimiviin virkistysalueisiin sekä luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen turvaamiseen.

	Matkailun ja virkistystyksen kehittäminen kohdealue. Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät matkailuelinkeinojen, kulttuuri-, luonto- ja maisemamatkailun sekä ulkoilun ja virkistyskäytön kehittämisalueet. Kehittämissuositus: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee edistää matkailuelinkeinojen ja yleisen virkistystyksen palvelujen sijoittumista alueelle. Erityistä huomiota tulee kiinnittää palveluiden saavutettavuuteen sekä uusien toimintojen yhteensovittamiseen alueen luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen kanssa. Alueella tulee edistää virkistysreittien toteuttamista ja ylläpitoa.
	Tärkeä vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue. Merkinnällä osoitetaan vedenhankintaa varten tärkeät ja vedenhankintaan soveltuviksi luokitellut pohjavesialueet. Suunnittelumääräys: Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, etteivät ne vaaranna pohjaveden laatua, määrää tai vedenhankintakäyttöä. Vesienhoidon riskialueiksi todettujen pohjavesialueiden maankäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon vesienhoitosuunnitelma sekä pyrkiä pohjaveden laatua ja antoisuutta uhkaavien riskien vähentämiseen.
	Arvokas geologinen muodostuma. Harjualue. (ge1) Kallioalue. (ge2) Moreenimuodostuma tai tuuli- ja rantakerrostuma. (ge3) Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat harjualueet (ge1), valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet (ge2) sekä valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat ja tuuli- ja rantakerrostumat (ge3). Merkinnällä osoitetut geologiset muodostumat sisältävät merkittäviä, maa-aineslain tarjoittamia geologisia, maisemallisia ja luonnontieteellisiä arvoja. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätaloustyöskäyttöä. Suunnittelumääräys: Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että geologisten muodostumien sisältämien arvojen säilyminen turvataan. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon mahdollisten maisemavaurioiden korjaustarve. Suojelumääräys: Alueen erityispiirteitä haitallisesti muuttavat toimenpiteet ovat kiellettyjä. Alueella saa kuitenkin ottaa kiviaineksia maisemavaurioiden korjaamiseksi.
	Luonnon monimuotoisuuden ydinalue. Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat, yhtenäiset ja luontoarvoiltaan maakunnallisesti edustavat luontokokonaisuudet. Alueet ovat osa maakunnan ekologista verkostoa. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätaloustyöskäyttöä tai käyttöä haja-asutustuonteiseen rakentamiseen tai loma-asumiseen.

	Kehittämissuositus: Maankäytön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyminen sekä välttää luonnon-ympäristöjen pirstoutumista. Aluetta koskeissa suunnitelmissa ja päätöksissä tulee ottaa huomioon alueen luontoarvot.
	Arkeologisen perinnön ydinalue. Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat, yhtenäiset arkeologisen perinnön tihentymät. Suunnittelumääräys: Alueella sijaitsevien muinaisjäännösalueiden ja niiden lähialueiden maankäyttöä, rakentamista ja hoitoa suunniteltaessa on kiinteiden muinaisjäännösten lisäksi otettava huomioon muinaisjäännösten suoja-alueet, maisemallinen sijainti ja mahdollinen liittyminen arvokkaisiin maisema-alueisiin ja/tai kulttuuriympäristöihin.
	Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue. Merkinnällä osoitetaan valtioneuvoston päätösten mukaiset Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet, joiden suojeluarvojen huomioon ottamisesta on säädetty luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:ssä.
	Suojelualue. Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojellut tai suojeltaviksi tarkoitetut alueet, kuten kansallispuistot ja luonnonpuistot sekä soiden-, rantojen-, vanhojen metsien, lehtojen- ja lintuvesiensuojelualueet. Merkinnällä osoitetaan myös ne suojelualueet, jotka voidaan toteuttaa luonnonsuojelulain ja/tai muun lainsäädännön perusteella, sekä koskien suojelulla rauhoitetut kosket. Kohdemarkintaa käytetään osoittamaan 2–10 hehtaarin kokoisia alueita. Alle 2 hehtaarin kokoisia alueita ei osoiteta maakuntakaavassa. Alueilla, joihin sisältyy pinta-alaltaan merkittäviä vesialueita, käytetään lisäksi alueen ulkorajat osoittavaa merkintää. Suojelumääräys: Alueella ei saa ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Luonnonsuojelulain nojalla muodostettuja alueita koskevat suojelupäätöksessä annetut määräykset, ja alueiden toteuttamisesta vastaa ensisijaisesti valtio. Muiden alueiden osalta suojelun toteutus päätetään yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.
	Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Merkinnällä osoitetaan valtioneuvoston vuoden 1995 periaatepäätöksellä valitut valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.
	Valtakunnallisesti arvokkaaksi esitetty ja/tai maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisiksi esitetyt, maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ma) sekä maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Mam).

	Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Maisema-alueiden kanssa päällekkäiset maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla "Kulttuurimaisemat".
	Maakunnallisesti arvokas kulttuurimaisema. Merkinnällä osoitetaan maisema-alueiden ulkopuoliset maakunnallisesti arvokkaat maaseudun kulttuurimaisemat. Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee turvata ja edistää luonnon- ja kulttuuriympäristön arvojen säilymistä. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.
	Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Merkinnöillä osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet (RKY 2009). Kohdemerkinnällä osoitetaan sellaiset alueet, joiden osoittamiseen ei maakuntakaavan mittakaavan vuoksi ole tarkoituksenmukaista käyttää aluevarausmerkintää. RK-merkinnällä osoitetaan karttateknisistä syistä erillisillä kartoilla esitetyt arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt. Valtakunnallisesti merkittävät historialliset tienlinjaukset osoitetaan vht-viivamerkinnällä. Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Uusi rakentaminen on sopeutettava alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin ja ajalliseen kerroksellisuuteen.
	Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Merkinnöillä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet. Kohdemerkinnällä osoitetaan sellaiset alueet, joiden osoittamiseen ei maakuntakaavan mittakaavan vuoksi ole tarkoituksenmukaista käyttää aluevarausmerkintää. RK-merkinnällä osoitetaan karttateknisistä syistä erillisillä kartoilla esitetyt arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt. Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee turvata ja edistää alueen kaupunkikuvan ja rakennusperinnön arvojen säilymistä ja edelleen kehittämistä. Uusi rakentaminen on sopeutettava alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin ja ajalliseen kerroksellisuuteen.
	Moottoriväylä. Merkinnällä osoitetaan maakuntakaavan tieverkolla sijaitsevat moottori- ja moottoriliikennetiet.
	Tärkeä seutu- tai yhdystie. Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät seututiet ja yhdystiet sekä niihin kuuluvat katuosuudet ja yhdystieluonteiset kadut. Tärkeät seutu- ja yhdystiet yhdistävät maakuntakaavan taajamatoimintojen alueita ja kyläkeskuksia kuntakeskuksiin tai ovat verkostollisesti merkittäviä korkeampiluokkaisia väyliä täydentäviä yhteyksiä.
	Yhdysrata.

	Merkinnällä osoitetaan tärkeimmät yhdysradat.
	Veneväylä. Merkinnällä osoitetaan vesilain mukaiset yleiset kulkuväylät.
	Satama / venesatama. Kohdemerkinnällä osoitetaan tärkeimmät olemassa olevat tai kehittyvät vieras-, palvelu- ja kotisatamat, jotka liittyvät maakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviin veneilyväyliin. Suunnittelumääräys: Uusien satamien yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota vedenalaisten kulttuuriympäristöarvojen turvaamiseen.
	Ulkoilureitti. Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät ohjeelliset ulkoilureitit. Merkintä osoittaa ensisijaisesti tarpeen reitille. Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava ulkoilureitin toteuttamisedellytykset osana maakunnallisesti ja seudullisesti toimivaa reitistöä. Suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota luonnonarvojen säilymiseen suuntaamalla reitit kulu- tusta kestäville alueille.
	Voimalinja. Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat 400 kV:n ja 110 kV:n voimalinjat. Maakaapeloi- tuja voimalinjoja ei osoiteta maakuntakaavakartalla.
	Uusi voimalinja. Merkinnällä osoitetaan linjavaraukset Tikinmaa–Lavianvuori, Melo–Elovaara sekä Lavian- vuoren sisäänvetojohdot 110 kV:n voimalinjoille. Merkintään liittyy Nokialla välillä Melo–Elovaara Kaakkurijärvien Natura-alueen läheisyy- dessä erityismääräys em7 ja Pöllönuoren Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em19.
	Yhdysvesijohto. Merkinnällä osoitetaan veden johtamisen kannalta tärkeimmät seudullisesti merkittävät verkostoyhteydet.
	Yhdysvesijohto, ohjeellinen linjaus. Merkinnällä osoitetaan vesihuollon kehittämisen kannalta tärkeät uudet seudullisesti merkittävät yhdysvesijohdot, joiden sijaintiin tai toteuttamiseen liittyy epävarmuutta. Suunnittelumääräys: Maankäytön suunnittelulla on turvattava yhdysvesijohdon toteutta- mismahdollisuus.
	Maakaasuputki. Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat korkeapaineiset maakaasun siirtoputket.
MAAKUNTAKAAVAN YLEISMÄÄRÄYKSET	
Virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetulla alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.	

Taajamien rakentamattomat ranta-alueet tulee säilyttää pääsääntöisesti rakentamattomina ja varata yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa yleiseen virkistyskäyttöön.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava mahdollisuus hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden tuotantokäyttöön. Maaseutua kehitettäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asuin ympäristön laatutavoitteet ja maaseutualueiden elinkeinojen toimintaedellytykset.

Yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeitä vesialueita ovat Kokemäenjoki, Mallasvesi, Näsijärvi, Roine ja Vihnusjärvi. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on vesiensuojelunäkökohdat otettava huomioon siten, ettei näiden vesialueiden veden laatua heikennetä tai käyttöä vedenhankintaan vaaranneta.

Vesienhoidon erityisalueiksi todettujen vesistöjen lähivaluma-alueilla tulee yksityiskohtaisessa suunnittelussa kiinnittää erityistä huomiota vesien ekologista ja kemiallista tilaa heikentävien tekijöiden vähentämiseen. Tämä koskee seuraavia alueita: Mahnalanselän alue, Lavajärven valuma-alue, Vanajaveden-Pyhäjärven alue, Keljonjärven valuma-alue, Kangasalan/Pälkäneen Myllyojan valuma-alue ja Punkalaitumenjoen valuma-alue.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon viranomaisten selvitysten mukaiset tulva-alueet ja tulviin liittyvät riskit. Uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulva-alueille. Tästä voidaan poiketa, jos voidaan osoittaa, että tulvariskit pystytään hallitsemaan.

Seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on 2 000 k-m², ellei selvitysten perusteella toisin osoiteta ja ellei tämän kaavan suunnittelumääräyksissä muuta määrätä.

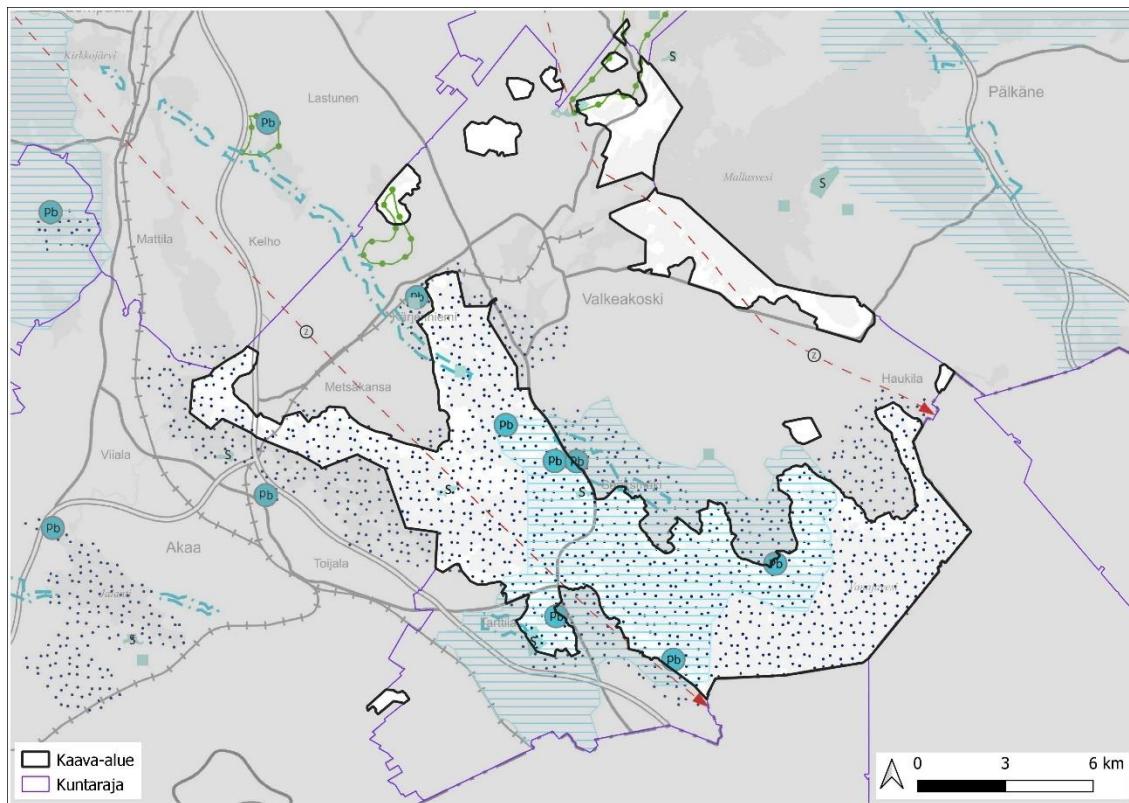
Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarkistettava ajantasainen tieto tunnetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä ja muista arkeologisista kulttuuriperintökohteista Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä ja siihen liittyvästä karttapalvelusta.

Pirkanmaan vaihemaakuntakaava ”Elonkirjo ja energia”

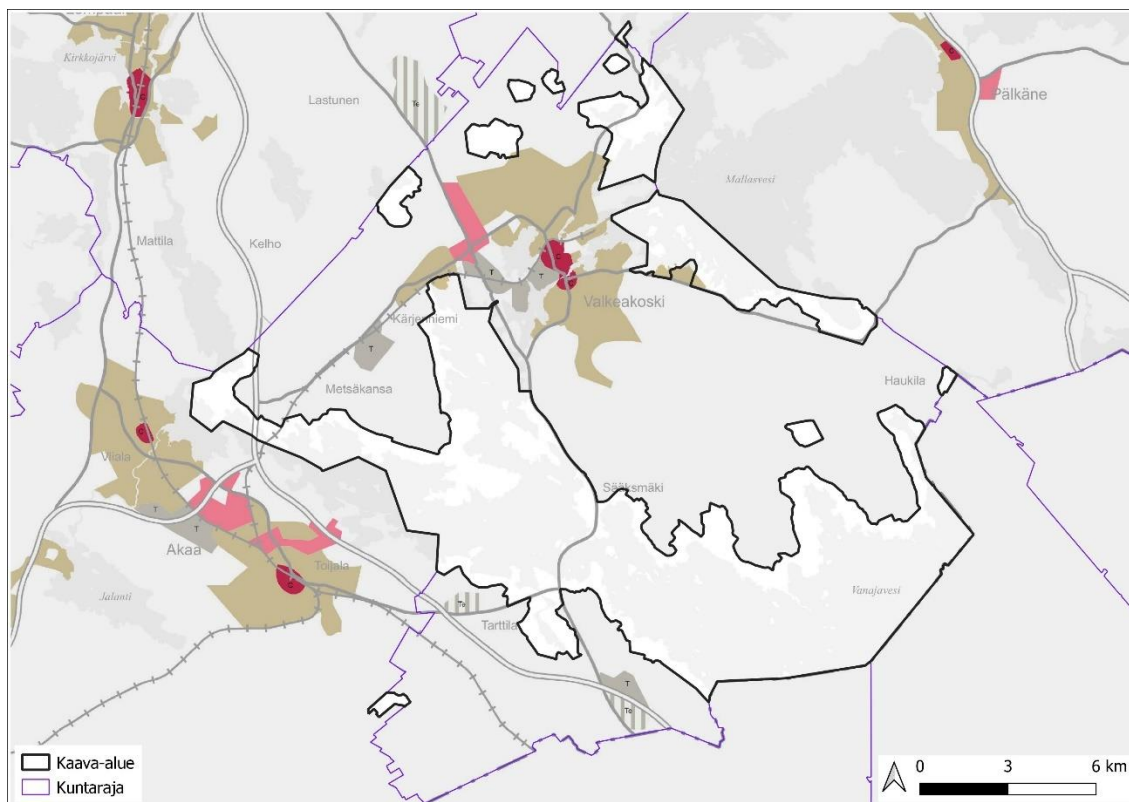
Pirkanmaan liitolla on vireillä Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan (Elonkirjo ja energia) laatiminen, jonka osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä (12.5.–23.6.2022). Kaavan tavoitteena on tukea pirkanmaalaisen luonnon monimuotoisuutta ja elonkirjoa sekä vahvistaa edellytyksiä kestäväälle energiantuotannolle maakunnan alueella. Samaan aikaan vaihemaakuntakaavan kanssa laaditaan Pirkanmaalle uutta energiastrategiaa. Kaavoituksen ja strategiatyön on tarkoitus edetä rinnakkain toisiaan täydentäen ja tukien. Pirkanmaan maakuntahallitus hyväksyi 17.10.2022 pidetyssä kokouksessaan päivitetyn version osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja antoi vastineen saatuihin lausuntoihin.

Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan luonnos (elonkirjo ja energia) sekä sen valmistelu- ja selvitysaineisto oli nähtävillä 8.5.–30.6.2023. Ehdotusvaiheen nähtävilläolo oli loppuvuodesta 2024. Vaihemaakuntakaavan on tarkoitus antaa uusia merkintöjä ja määräyksiä, ja kumota sekä muuttaa joitain Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 merkintöjä ja määräyksiä.

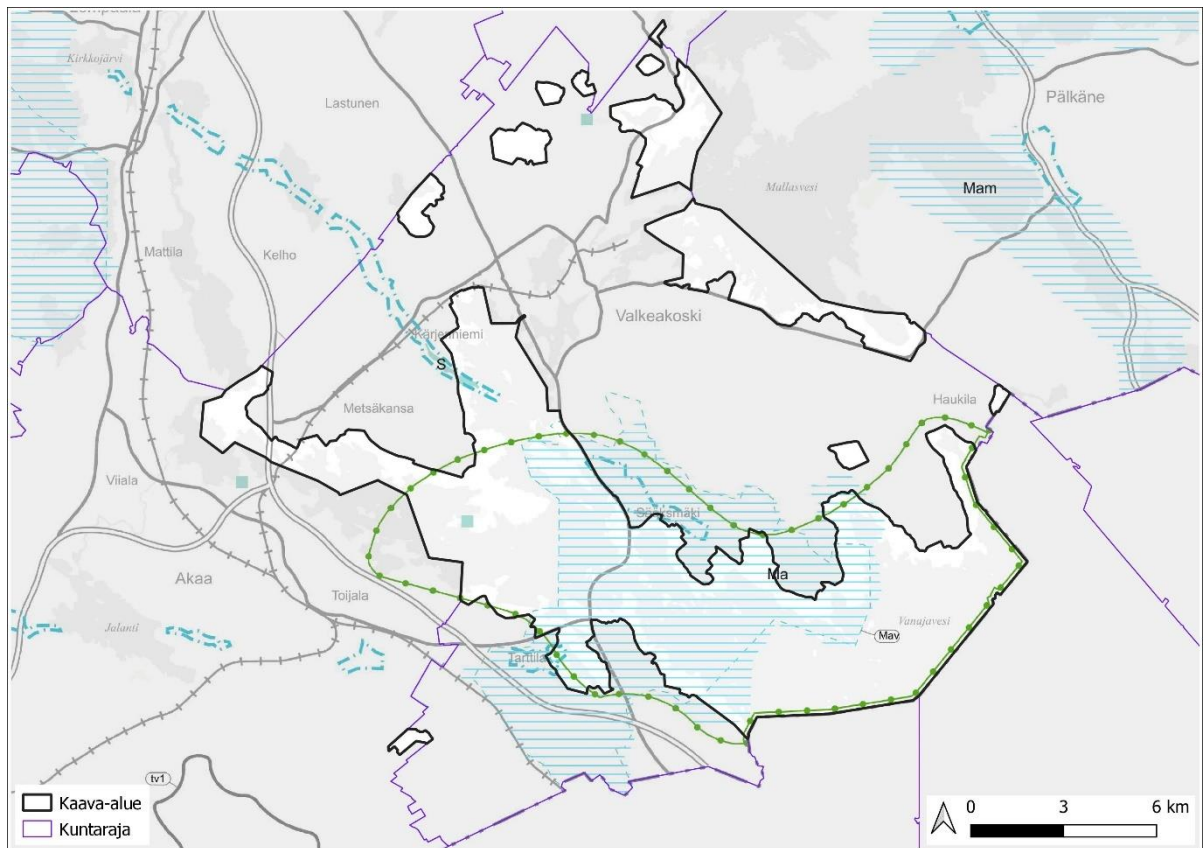
Vaihemaakuntakaava on Pirkanmaan maakuntavaltuuston hyväksymiskäsittelyssä 7.4.2025.

Pirkanmaan vaihemaakuntakaava: Elonkirjo ja energia, uudet ja päivitetyt merkinnät (luonnos)

Pirkanmaan vaihemaakuntakaava: Elonkirjo ja energia, kaavamääräyksiltään muuttuneet merkinnät (luonnos)

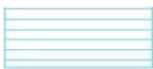
Pirkanmaan vaihemaakuntakaava: Elonkirjo ja energia, kumottavat merkinnät (luonnos)

Kuva 4-3 Otteet Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan (Elonkirjo ja energia) luonnoksesta.

Suunnittelualueelle sijoittuu seuraavia vaihemaakuntakaavaluonnoksen merkintöjä ja määräyksiä:

Merkintä	Selite ja määräys
	Maaseutualue. Merkinnällä osoitetaan alueet, jotka on ensisijaisesti tarkoitettu maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien elinkeinojen käyttöön. Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa voidaan alueille osoittaa vaikutuksiltaan paikallisesti merkittävää maankäyttöä.
	Taajamatoimintojen alue. Merkinnällä osoitetaan asumisen, kaupan ja muiden palvelujen, työpaikkojen sekä muiden taajamatoimintojen rakentamisalueet. Merkintä sisältää niihin liittyvät pääväyliä pienemmät liikennealueet, yhdyskuntateknisen huollon alueet, paikallisesti merkittävät ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomat teollisuusalueet sekä paikallisesti merkittävät virkistys- ja suojelun alueet ja ulkoilureitit. Merkintään liittyy Tampereella ja Ylöjärvellä Myllypuron Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em13.

	Suunnittelumääräys: Aluetta tulee suunnitella asumisen, palvelujen, työpaikkojen ja lähivirkistykseen sekoittuneena alueena. Erityistä huomiota tulee kiinnittää yhdyskuntarakenteen eheyttämisen ja luonnon monimuotoisuuden yhteensovittamiseen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä julkisten ja kaupallisten palveluiden saavutettavuutta joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn avulla. Lisäksi alueen suunnittelussa ja rakentamisessa on pyrittävä edistämään paikallista energiaomavaraisuutta ja otettava huomioon kestävä sopeutuminen ilmastonmuutokseen. Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sovittava ympäristöönsä tavalla, joka vahvistaa alueen omaleimaisuutta. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön, maiseman ja luontoarvojen säilymiseen. Alueen kytkeytyvyys seudullisille virkistysalueille ja ulkoilureiteille tulee ottaa huomioon. Merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksikköjen koon alarajat ovat yleismääräyksen mukaiset pois lukien seuraavat alueet: • Paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan osalta koon alaraja on Tampereen, Nokian, Pirkkalan, Ylöjärven, Lempäälän, Kangasalan ja Valkeakosken keskustaajamien alueella 15 000 k-m²; Akaan, Hämeenkyrön, Ikaalisten, Mänttä-Vilppulan, Oriveden, Parkanon, Sastamalan ja Virtain keskustaajamien alueella ja Mouhijärvi-Häijään alueella 7 000 k-m². • Keskustahakuisen kaupan eli päivittäistavarakaupan ja muun erikoistavaran kaupan osalta koon alaraja on Tampereen, Nokian, Pirkkalan, Ylöjärven, Lempäälän, Kangasalan ja Valkeakosken keskustaajamien alueella yhteensä 10 000 k-m², kuitenkin siten, että pelkän päivittäistavarakaupan koon alaraja on 5 000 k-m² ; Akaan, Hämeenkyrön, Ikaalisten, Mänttä-Vilppulan, Oriveden, Parkanon, Sastamalan ja Virtain keskustaajamien alueella ja Mouhijärvi-Häijään alueella yhteensä 5 000 k-m², kuitenkin siten, että pelkän päivittäistavarakaupan koon alaraja on 4 000 k-m². Merkitykseltään seudullisella vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan myös useasta myymälästä koostuvaa vähittäiskaupan keskittymää, joka on vaikutuksiltaan verrattavissa merkitykseltään seudulliseen vähittäiskaupan suuryksikköön. Vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoitus ja toteutus on suunniteltava siten, etteivät ne aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia kaupan palveluverkon tasapainoiselle kehittämiselle.
	Sinivierluonnon monimuotoisuuden ydinalue. Merkinnällä osoitetaan luontoarvoiltaan maakunnallisesti merkittäviksi tunnistetut alueet vesistöissä, virtavesissä sekä niiden läheisyydessä. Alueet ovat osa maakunnan ekologista verkostoa, ja niillä on merkitystä myös ekologisina yhteyksinä. Merkintä ei rajoita maa- ja metsätalouskäyttöä tai vesistöjen käyttöä. Merkintä ei estä alueen käyttöä haja-asutusluonteiseen rakentamiseen tai loma-asumiseen. Taajamaluonteinen rakentaminen on mahdollista niillä alueilla, jotka todetaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siihen soveltuviksi.

	Kehittämissuositus: Maankäytön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyminen sekä välttää luonnonympäristöjen pirstoutumista. Aluetta koskevista suunnitelmissa ja päätöksissä tulee ottaa huomioon alueen luontoarvot. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös valtioneuvoston vahvistama vesienhoitosuunnitelma.
	Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021). Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkitävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.
	Suojelualue. Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojellut tai suojeltaviksi tarkoitetut alueet, kuten kansallispuistot ja luonnonpuistot sekä soiden-, rantojen-, vanhojen metsien, lehtojen- ja lintuvesiensuojelualueet. Merkinällä osoitetaan myös ne suojelualueet, jotka voidaan toteuttaa luonnonsuojelulain ja/tai muun lainsäädännön perusteella, sekä koskien suojelulla rauhoitetut kosket. Kohdemarkintää käytetään osoittamaan 2–10 hehtaarin kokoisia alueita sekä ne suojelualueet, jotka sijaitsevat muinaismuistoalueella (SM). Alle 2 hehtaarin kokoisia alueita ei osoiteta maakuntakaavassa. Alueilla, joihin sisältyy pinta-alaltaan merkittäviä vesialueita, käytetään lisäksi alueen ulkorajat osoittavaa merkintää. Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan aluevarauksena myös sellaiset alle 10 hehtaarin alueet, jotka täydentävät kokonaisuusmaakuntakaavassa osoitettuja suojelualuevarauksia. Suojelumääräys: Alueella ei saa ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Luonnonsuojelulain nojalla muodostettuja alueita koskevat suojelupäätöksessä annetut määräykset, ja alueiden toteuttamisesta vastaa ensisijaisesti valtio. Muiden alueiden osalta suojelun toteutus päätetään yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.
	Arvokas perinnebiotooppi. Kohdemarkinnalla osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkitävät perinnebiotoopit. Suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja käytössä tulee edistää kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilymistä sekä pyrkiä turvaamaan ja luomaan edellytykset alueen säilymiselle sen nykyisessä käytössä.

	Voimalinjan yhteystarve. Yhteystarvemerkinillä osoitetaan uusia voimalinjoja, joiden sijaintiin ja toteuttamiseen liittyy epävarmuutta. Merkintään liittyy Hämeenkyrössä välillä Elovaara–Kyröskoski Huutisuo-Sasin Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em3, Nokialla välillä Lielähti–Melo Kaakkurijärvien Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em7, Nokialla välillä Melo–Lempäälä pohjoinen Luotosaaren Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em12, Tampereella välillä Lielähti–Melo Myllypuron Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em13, Nokialla välillä Melo–eteläinen maakunnan raja ja välillä Lielähti–Melo Pöllönvuoren Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em19, Ruovedellä Siikanevan Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em22, Kuhmoisissa ja Kangasalla Hopeaharjunkorven Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em28 sekä Kangasalla Vehkajärven Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em29. Suunnittelumääräys: Maankäytön suunnittelussa on turvattava voimalinjan yhteystarpeen toteuttamismahdollisuudet. Yksityiskohtaisempi suunnittelu edellyttää voimalinjayhteyden toteuttamistavan, sijainnin ja ympäröivään maankäyttöön liittymisen tarkempaa tutkimista. Erityistä huomiota tulee kiinnittää voimalinjojen yhteensovittamiseen alueen arkeologisten, luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen kanssa.
	Pohjavesialue. Merkinnällä osoitetaan vedenhankintaa varten tärkeät ja muut vedenhankintaan soveltuviksi luokitellut soveltuvat pohjavesialueet sekä pohjavesialueet, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen. Suunnittelumääräys: Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, etteivät ne vaaranna pohjaveden laatua, määrää tai vedenhankintakäyttöä. Alueella tulee pyrkiä pohjaveden laatua uhkaavien riskien vähentämiseen ja antoisuuden turvaamiseen. Maankäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston vahvistama vesienhoitosuunnitelma. Ajantasaiset rajaukset ja luokitukset tulee tarkistaa yksityiskohtaisen suunnittelun yhteydessä.
Yleismääräykset Virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetulla alueella on voimassa lainsäädännön mukainen maakuntakaavan ehdollinen rakentamisrajoitus. Taajamien rakentamattomat ranta-alueet tulee säilyttää pääsääntöisesti rakentamattomina ja varata yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa yleiseen virkistyskäyttöön.	

Maaseutua kehitettäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asuinympäristön laatutavoitteet, hajautetun energiantuotannon tarpeet ja maaseutualueiden elinkeinojen toimintaedellytykset. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava mahdollisuus hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden maatalouskäyttöön.

Aurinkoenergian tuotantoalueiden suunnittelussa on maaseudun kehittämistä koskevan yleismääräyksen lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön, maiseman, luonnon ja virkistysarvojen säilymiseen. Teollisen mittaluokan aurinkoenergia-alueet tulee sijoittaa ensisijaisesti metsäisten alueiden ulkopuolelle. Arvokkaiden luontoalueiden ja ekologisten yhteyksien pirstomista tulee välttää. Aurinkoenergian tuotantoalueiden suunnittelussa ja toteutuksessa on varmistuttava siitä, ettei se aiheuta haitallisia vesistövaikutuksia tai häiriövaikutuksia sensori- ja tietoliikennejärjestelmille.

Yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeitä vesialueita ovat Kokemäenjoki, Mallasvesi, Näsijärvi, Roine ja Vihnusjärvi. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on vesiensuojelunäkökohdat otettava huomioon siten, ettei näiden vesialueiden veden laatua heikennetä tai käyttöä vedenhankintaan vaaranneta.

Vesienhoidon erityisalueiksi todettujen vesistöjen lähivaluma-alueilla tulee yksityiskohtaisessa suunnittelussa kiinnittää erityistä huomiota vesien ekologista ja kemiallista tilaa heikentävien tekijöiden vähentämiseen. Tämä koskee seuraavia alueita: Mahnalanselän alue, Lavajärven valuma-alue, Vanajaveden-Pyhäjärven alue, Keljonjärven valuma-alue, Kangasalan/Pälkäneen Myllyojan valuma-alue ja Punkalaitumenjoen valuma-alue.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon viranomaisten selvitysten mukaiset tulva-alueet ja tulviin liittyvät riskit. Uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulva-alueille. Tästä voidaan poiketa, jos voidaan osoittaa, että tulvariskit pystytään hallitsemaan.

Seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on 4 000 k-m², ellei selvitysten perusteella toisin osoiteta ja ellei tämän kaavan suunnittelumääräyksissä muuta määrätä.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarkistettava ajantasainen tieto tunnetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä ja muista arkeologisista kulttuuriperintökohteista Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä ja siihen liittyvästä karttapalvelusta.

Luonnonsuojelu- ja pohjavesialueiden sekä arvokkaiden geologisten muodostumien ajantasaiset rajaukset tulee tarkistaa yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.

Ekologiseen kytkeytyvyyteen ja virkistysverkon jatkuvuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota kuntien ja maakuntien rajoilla.

Alueidenkäytön suunnittelun tulee perustua riittävään tietoon maa- ja kallioperän ominaisuuksista sekä niiden aiheuttamista riskeistä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää arseenin ja mustaliuskeen esiintymisalueisiin.

Estevaikutukseltaan merkittävien teiden kehittämis- ja parantamistoimien yhteydessä sekä muussa väylänpidossa tulee kiinnittää erityistä huomiota luonnon monimuotoisuudelle kohdistuvan estevaikutuksen vähentämiseen.

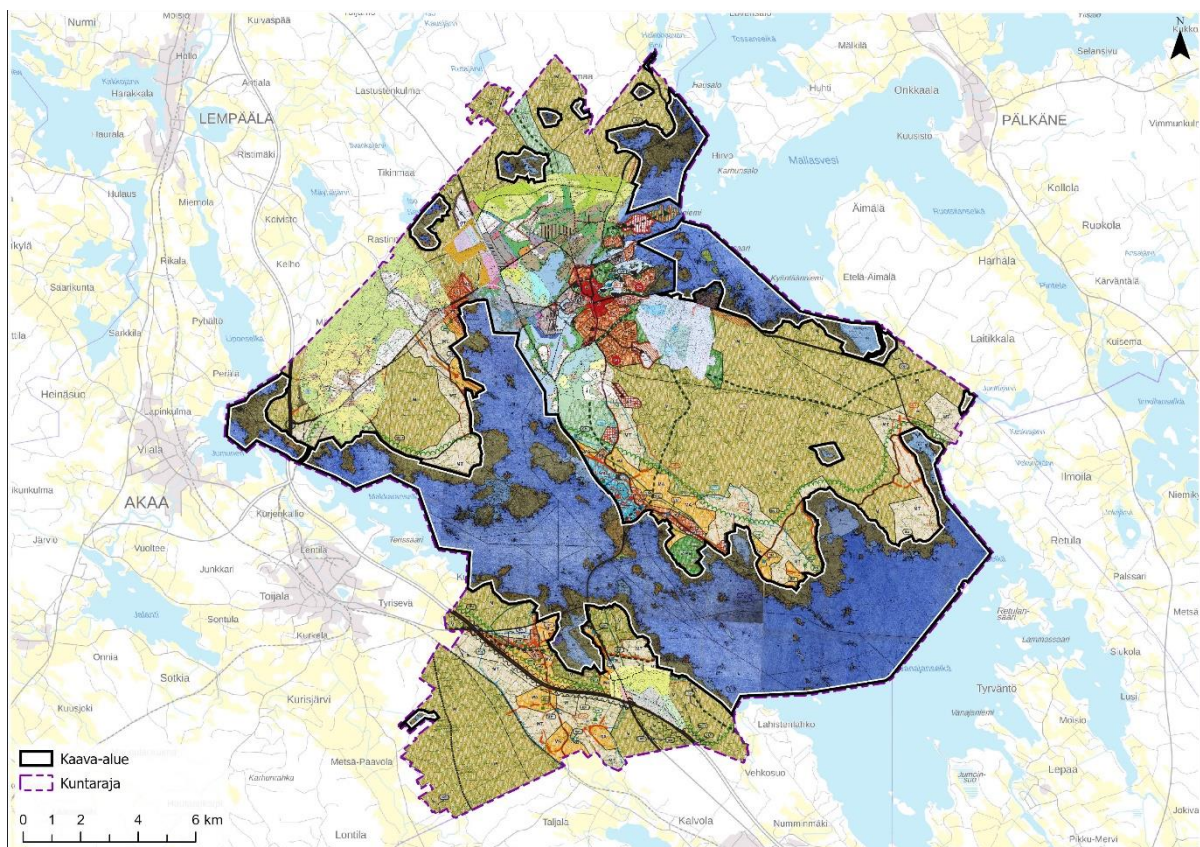
Sähköverkon kehittäminen ja uusien yhteyksien rakentaminen on tehtävä ympäristön kannalta mahdollisimman vähäisin vaikutuksin ensisijaisesti olemassa olevia ja/tai yhteisiä johto- ja maastokäytäviä sekä pylväsrakenteita hyödyntäen.

Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varmistaa kansallisen turvallisuuden, Puolustusvoimien toiminnan, lentoliikenteen, tutka- ja radiojärjestelmien, liikenneväylien, voimajohtojen sekä arkeologisen kulttuuriperinnön ja luontoarvojen edellyttämät rajoitteet ja pyytää lausunnot asianomaisilta viranomaisilta. Lisäksi yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin. Tuulivoimaloita ei saa rakentaa alle 4 kilometrin etäisyydelle Puolustusvoimien alueista eikä alle 12 kilometrin etäisyydelle varalaskupaikoista.

Kaasun siirtoverkoston ja vedyn varastoinnin kehittämisessä on tunnistettava kunta- ja maakuntarajat ylittävät suunnittelutarpeet ja kiinnitettävä erityistä huomiota yhteensovittamiseen muun alueidenkäytön sekä kulttuuriympäristön, maiseman ja luontoarvojen kanssa.

4.2.3 Yleiskaavat

Suunnittelualueilla on voimassa Valkeakosken rantojen osayleiskaava, joka on saanut lainvoiman 8.11.1993. Suunnittelualue rajautuu Kärjenniemen-Metsäkansan, Sääksmäen sillanseudun, Jutikkalan, Eteläisen kaupungin, Lounaissuunnan, Masan ja Korkeakankaan osayleiskaava-alueisiin.

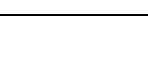

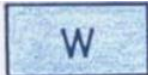
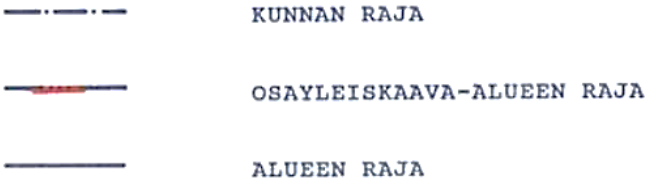
Kuva 4-4 Ote yleiskaavatilanteesta.

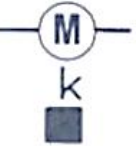
Seuraavassa on kuvattu voimassa olevan rantojen osayleiskaavan merkinnät ja määräykset.

Yleiskaava-merkintä	Merkinnän selite ja määräys
	Pientalovaltainen asuntoalue. Alue on varattu ympärivuotiseen asutukseen. Numero AP-merkinnän alapuolella osoittaa alueen rakennuspaikkojen enimmäismäärän.
	Pientalovaltainen asuntoalue, jolla ympäristö säilytetään. Alue on varattu ympärivuotiseen asutukseen. Alueen rakentamisessa ja muussa maankäytössä tulee ottaa huomioon alueen arvokas maisemakuva ja välttää sen muuttamista. Rakennusten sijoittelussa tulee käyttää hyväksi olevaa kasvillisuutta ja maastomuotoja. Numero AP-merkinnän alapuolella osoittaa alueen rakennuspaikkojen enimmäismäärän.
	Julkisten palvelujen ja hallinnon alue.
	Julkisten palvelujen alue, jolla ympäristö säilytetään.
	Yksityisten palvelujen ja hallinnon alue.
	Virkistysalue.
	Virkistysalue, jolla ympäristö säilytetään. Alueen maankäytössä tulee ottaa huomioon alueen arvokas maisemakuva ja välttää sen muuttamista.
	Uimaranta-alue.
	Loma- ja matkailualue. Alue on varattu lomailua ja matkailua palveleville toiminnoille. Suluissa oleva luku ilmoittaa alueen rakennusoikeuden kerrosalaneliömetreissä. Alueella ei saa muodostaa uusia rakennuspaikkoja.
	Loma- ja matkailualue, jolla ympäristö säilytetään. R-aluetta koskevien määräysten lisäksi alueella on voimassa:

	Alueen rakentamisessa ja muussa maankäytössä tulee ottaa huomioon alueen arvokas maisemakuva ja välttää sen muuttamista. Rakennusten sijoittelussa tulee käyttää hyväksi olevaa kasvillisuutta ja maastomuotoja.
	Loma-asuntoalue. Alue on tarkoitettu omarantaista loma-asutusta varten. Rakennuspaikan pinta-alan tulee olla vähintään 3000 m². Alueelle saa rakentaa kullekin rakennuspaikalle loma-asunnon, jonka kerrosala saa olla enintään 80 m², sekä talousrakennuksia, joiden yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 60 m². Rakennukset tulee sijoittaa vähintään 40 m:n päähän keskiveden korkeuden mukaisesta rantaviivasta lukuunottamatta yhtä kerrosalaltaan enintään 20 m²:n suuruista talousrakennusta (saunaa), jonka saa sijoittaa vähintään 20 m:n päähän keskiveden korkeuden mukaisesta rantaviivasta. Rakennuspaikan puusto ja muu kasvillisuus on säilytettävä mahdollisimman luonnonmukaisena erityisesti rakennusten ja rantaviivan välisellä vyöhykkeellä. Myönnettyjen rakennuslupien mukainen pysyvä asutus RA-alueilla sallitaan. Numero RA-merkinnän alapuolella osoittaa alueen rakennuspaikkojen enimmäismäärän.
	Loma-asuntoalue, jolla ympäristö säilytetään. RA-aluetta koskevien määräysten lisäksi alueella on voimassa: Alueen rakentamisessa ja muussa maankäytössä tulee ottaa huomioon alueen arvokas maisemakuva ja välttää sen muuttamista. Rakennusten sijoittelussa tulee käyttää hyväksi olevaa kasvillisuutta ja maastomuotoja.
	Loma-asuntoalue. Alue on tarkoitettu ei-omarantaista loma-asutusta varten. Rakennuspaikan pinta-alan tulee olla vähintään 3000 m². Alueelle saa rakentaa kullekin rakennuspaikalle loma-asunnon, jonka kerrosala saa olla enintään 80 m², sekä talousrakennuksia, joiden yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 60 m². Rakennuspaikan puusto ja muu kasvillisuus on säilytettävä mahdollisimman luonnonmukaisena. Numero RA-1-merkinnän alapuolella osoittaa alueen rakennuspaikkojen enimmäismäärän.
	Loma-asuntoalue. Alue on tarkoitettu omarantaista loma-asutusta varten. Suluissa oleva luku ilmoittaa alueen rakennusoikeuden kerrosalaneliömetreissä. Alueella ei saa muodostaa uusia rakennuspaikkoja. Rakennukset tulee sijoittaa vähintään 40 m:n päähän keskiveden korkeuden mukaisesta rantaviivasta lukuunottamatta yhtä kerrosalaltaan enintään 20 m²:n suuruista talousrakennusta (saunaa), jonka saa sijoittaa vähintään 20 m:n päähän keskiveden korkeuden mukaisesta rantaviivasta. Alueen puusto ja muu kasvillisuus on säilytettävä mahdollisimman luonnonmukaisena erityisesti rakennusten ja rantaviivan välisellä vyöhykkeellä. Numero RA-2-merkinnän alapuolella osoittaa alueen loma-asuntojen enimmäismäärän.
	Loma-asuntoalue, joka varataan saunaa varten. Alueelle saa rakentaa enintään 20 m²:n saunarakennuksen. Saunarakennus tulee sijoittaa vähintään 20 m:n päähän keskiveden korkeuden mukaisesta rantaviivasta. Rakennuspaikan puusto ja muu kasvillisuus on säilytettävä mahdollisimman luonnonmukaisena erityisesti rakennusten ja rantaviivan välisellä vyöhykkeellä. Numero RA-s-merkinnän alapuolella osoittaa alueelle rakennettavien saunojen enimmäismäärän.

	Matkailupalvelujen alue, jolla ympäristö säilytetään. Alueen rakentamisessa ja muussa maankäytössä tulee ottaa huomioon alueen arvokas maisemakuva ja välttää sen muuttamista. Rakennusten sijoittelussa tulee käyttää hyväksi olevaa kasvillisuutta ja maastomuotoja.
	Telttailu- ja leirintäalue, jolla ympäristö säilytetään. Alueen rakentamisessa ja muussa maankäytössä tulee ottaa huomioon alueen arvokas maisemakuva ja välttää sen muuttamista. Rakennusten sijoittelussa tulee käyttää hyväksi olevaa kasvillisuutta ja maastomuotoja.
	Leirikeskusalue.
	Ryhmäpuutarha-alue.
	Tieliikenteen alue.
	Venesatama tai venevalkama-alue. Alue on tarkoitettu venesatamia, luonnonsatamia ja venevalkamia varten.
	Yhdyskuntateknisen huollon alue.
	Luonnonsuojelualue. Alue on suojeltu luonnonsuojelulainsäädännön nojalla.
	Luonnonsuojelualue. Alue on tarkoitettu suojeltavaksi luonnonsuojelulainsäädännön nojalla. RakL 124a §:n mukaan alueella ei saa suorittaa maankamaran kaivamis-, louhimis-, ta-soittamis- tai täyttämistöitä, puiden kaatamista tai muita näihin verrattavia toimenpiteitä ilman kaupunginhallituksen lupaa, ennen kuin alue on muodostettu luonnonsuojelulainsäädännön mukaiseksi luonnonsuojelualueeksi. Ennen suojelupäätöstä vireille tulevista alueen luonnonoloja muuttavista toimenpiteistä on ennen niihin ryhtymistä pyydettävä lausunto kaupungin ympäristönsuojelutoimistolta ja lääninhallituksen ympäristönsuojelutoimistolta.
	Luonnonsuojelualue. Alue on tarkoitettu suojeltavaksi luonnonsuojelulainsäädännön nojalla. RakL 124a §:n mukaan alueella ei saa suorittaa maankamaran kaivamis-, louhimis-, ta-soittamis- tai täyttämistöitä, puiden kaatamista tai muita näihin verrattavia toimenpiteitä

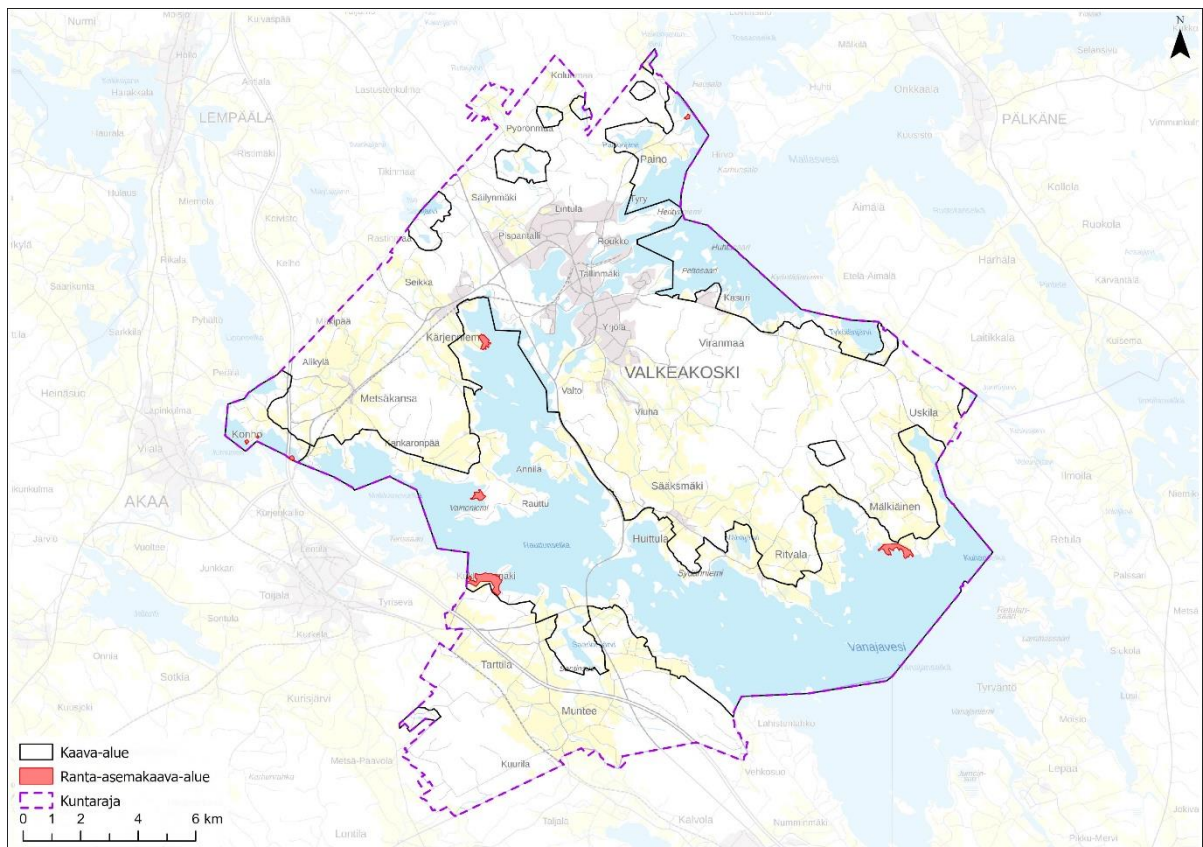
	ilman kaupunginhallituksen lupaa, ennen kuin alue on muodostettu luonnonsuojelulainsäädännön mukaiseksi luonnonsuojelualueeksi.
	Rakennuslainsäädännön nojalla suojeltava alue. Alueella ovat rakennuslain 135 §:n nojalla maankamaran kaivaminen, louhiminen ja täyttäminen sekä puiden avohakkuu kiellettyjä.
	Maa- ja metsätalousvaltainen alue. Alueella sallitaan maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen sekä haja-asutuksen muodostaminen. Asutusta ei saa sijoittaa 200 m lähemmäksi rantaviivaa lukuunottamatta talouskeskuksen yhteyteen sijoittuvaa maanviljelystilaan kuuluvaa toista asuinrakennusta. Muun kuin maatilatalouden talousrakennukset on sijoitettava asunnon välittömään läheisyyteen.
	Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla ympäristö säilytetään. M-alueita koskevien määräysten lisäksi alueella on voimassa: Alueen rakentamisessa ja muussa maankäytössä tulee ottaa huomioon alueen arvokas maisemakuva ja välttää sen muuttamista. Rakennusten sijoittelussa tulee käyttää hyväksi olevaa kasvillisuutta ja maastomuotoja.
	Vesialue.
V-, V/s-, VV-, LV-, SL-, SL-1-2-, SR-, M-, M/s-alueiden rantavyöhykkeeltä 200 m:n syvyydeltä on rakennusoikeus tutkittu ja siirretty kiinteistö- ja maanomistajakohtaisesti AP-, R-, R/s-, RA-, RA/s-, RA-1-, RA-2-, RA-s-, RM-, RT- ja RT-1- alueille. RA-, RA/s-, RA-1-, RA-s- alueilla osoitettu alueen rakennuspaikkojen enimmäismäärä sisältää olevan ja kaiken uuden loma-asutuksen. Tämän yleiskaavan määräyksiä rakennuspaikan vähimmäiskoosta ei sovelleta sellaiseen kiinteistöön, joka on ennen kaavan vahvistamista maanmittaustoimituksessa rakennuspaikaksi muodostettu tai määräälaan, joka on pääosin rakennettu. Rakennuspaikan rakennusoikeus kerrosneliömetreissä on kuitenkin enintään 10 % rakennuspaikan kokonaispinta-alasta.	
	

	SEUDULLINEN PÄÄVÄYLÄ (valta- tai kantatie)
	ALUEELLINEN PÄÄVÄYLÄ (seudullinen tie tai koojatie)
	YHDYSTIE
	ULKOILUREITTI
	LAIVAVÄYLÄ
	VENEVÄYLÄ
	110 TAI 400 KV:N SÄHKÖLINJA
	MAAKAASUPUTKI
	INDEKSI OSOITTAÄ, ETTÄ ALUE ON VARATTU KUNNAN TARPEISIIN.
	SUOJELLUT KOHTEET
	(SM) MUINAISMUISTOKOHDE
	MUINAISMUISTOLAIN (295/63) RAUHOITTAMA KIINTEÄ MUINAIS- JÄÄNNÖS. MUINAISJÄÄNNÖKSEN KAIVAMINEN, PEITTÄMINEN, MUUTTAMINEN JA MUU SIIHEN KAJOAMINEN ON KIELLETTY.
	(SL) LUONNONSUOJELUKOHDE
	ALUE, JOLLE SUOSITELLAAN RANTAKAAVAN LAATIMISTA
	NYKYINEN RAKENTAMISTILANNE (10.90)
	Loma-asunto
	Maatilan talouskeskus
	Sauna
	Ympäriveruotinen asuinrakennus
	Yhtä rakennuspaikkaa kohden on merkitty yksi nykyistä rakentamistilannetta osoittava symboli.
	RAKENTAMISSUOSITUS
	Suosittelava uuden loma-asunnon paikka
	Suosittelava saunan paikka

4.2.4 Asemakaavat

Suunnittelualueella on voimassa seuraavat ranta-asemakaavat (6 kpl):

- **Päiväniemen ranta-asemakaava** (voimaan 23.4.2020)
 - 2 kaavan mukaista ohjeellista RA-rakennuspaikkaa
 - rakennusoikeus yhteensä enintään 140 k-m²
- **Lehtimäen ranta-asemakaava** (voimaan 25.7.2019)
 - 4 kaavan mukaista ohjeellista RA-rakennuspaikkaa, joista yksi ei-omarantainen
 - rakennusoikeus yhteensä enintään 140 k-m²
- **Konhon ranta-asemakaava** (voimaan 2.6.2016)
 - 2 kaavan mukaista ohjeellista RA-rakennuspaikkaa
 - rakennusoikeus yhteensä enintään 140 k-m²
- **Ikkala-Uotilan ranta-asemakaava** (voimaan 6.2.1992)
 - 6 kaavan mukaista ohjeellista RA-rakennuspaikkaa
 - rakennusoikeus yhteensä enintään 140 k-m²
- **Kärjenniemen rantakaava** (voimaan 31.5.1988)
 - 8 kaavan mukaista ohjeellista RA-rakennuspaikkaa
 - rakennusoikeus 80 k-m² + 20 k-m²
- **Kalalahden rantakaava** (hyväksytty 27.9.1972)
 - 21 kaavan mukaista ohjeellista RH-rakennuspaikkaa
 - rakennusoikeus enintään 170 k-m²

Kuva 4-5 Ranta-asemakaava-alueiden rajaukset suunnittelualueella.

4.2.5 Rakennusjärjestys

Valkeakosken kaupungin rakennusjärjestys on hyväksytty kunnanvaltuustossa 21.9.2020, ja se on tullut voimaan 12.11.2020. Uusi rakennusjärjestys korvasi vuonna 2014 hyväksytyn ja 2015 voimaantulleen rakennusjärjestyksen.

Rakentamisessa ranta-alueella noudatetaan Valkeakosken kaupungin oikeusvaikutteisien yleiskaavojen ja ranta-asemakaavojen määräyksiä. Kaikilla ranta-alueilla on voimassa oleva kaava. Rakentamisesta ranta-alueella on todettu rakennusjärjestyksessä seuraavaa:

- Ranta-aluetta koskevassa rakentamisessa noudatetaan rantojen osayleiskaavan periaatteita rakennusoikeuden määrän, sijoittumisen, käyttötarkoituksen ja rakennuspaikan koon suhteen. AP-alueilla kokonaisrakennusoikeus on maksimissaan 10 % rakennuspaikan pinta-alasta, kuitenkin enintään 200 krs-m². Rakentamisen määrä ratkaistaan kuitenkin lupaharkinnassa ottaen huomioon rakennuspaikan ominaisuudet.
- Ranta-alueella sallitun kerrosalan lisäksi asuinrakennuksessa tai vapaa-ajan asuinrakennuksessa voi olla lasittamaton katettu terassi, jonka koko voi olla enintään 30 % rakennuksen kerrosalasta.
- Saunarakennuksessa voi olla lasittamaton katettu terassi, jonka koko voi olla 15 m².
- Asuinrakennuksessa tai vapaa-ajan asuinrakennuksessa voi olla sille rantojen osayleiskaavassa osoitetun rakennusoikeuden lisäksi seinän korkuisin liukulasein varustettu viherhuone, mikäli se lupakäsittelyssä mahdollistetaan ja mikäli rakennuspaikan kokonaisrakennusoikeus ei ylitä. Viherhuoneen rakentamismahdollisuus tutkitaan lupakäsittelyn yhteydessä. Viherhuoneen koko voi olla enintään 15 % rakennuksen kerrosalasta, ei kuitenkaan yli 12 m².
- Mikäli ranta-alueella sijaitsee rakennuspaikka, mihin rakentaminen on mahdollista, ja jollei kaavassa tai muussa vastaavassa ole muuta mainittu, tulee rakennuksen etäisyyden keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta olla vähintään 40 metriä. Tällaisella rakennuspaikalla saa yhden kerrosalaltaan enintään 20 neliömetrin saunarakennuksen sijoittaa 20 metrin etäisyydelle keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta, milloin se jätevesien käsittelyn kannalta on mahdollista ja rakennus liittyy yhtenäiseen rakennusryhmään tai muutoin sopeutuu ympäristökuvaan. Yksi enintään 15 m² huvimaja tms. saa tästä poiketen sijaita 10 metrin päässä rannasta.
- Alin rakentamiskorkeus: Mallasveden rannalla N2000+86,00 m. Vanajaveden rannalla N2000+80,90 m.

4.2.6 Rakennuskiellot

Kaava-alueella ei ole alueidenkäyttölain 38 §:n mukaisia rakennuskielloja eikä toimenpiderajoituksia.

4.2.7 Pohjakartta

Pohjakarttana käytetään Maanmittauslaitoksen rasteriperuskarttaa (yhden metrin pikselillä), joka tulostetaan mittakaavassa 1:10 000.

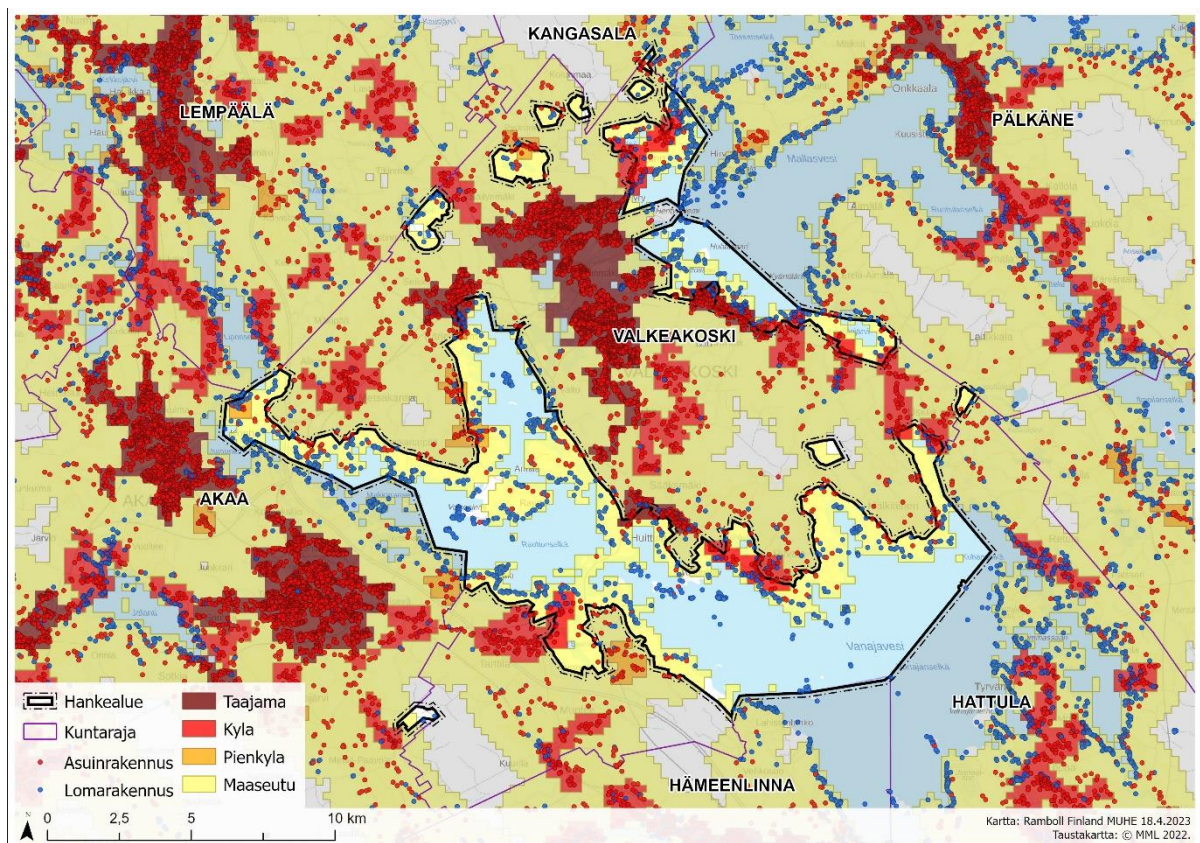
4.3 Selvitys suunnittelualueen oloista

4.3.1 Sijainti yhdyskuntarakenteessa

Valkeakosken kaupunki sijaitsee Pirkanmaan maakunnan eteläisessä osassa. Maakuntakeskus Tampere sijaitsee noin 37 kilometrin etäisyydellä luoteessa. Valkeakoski rajautuu etelässä Kanta-Hämeen maakuntaan – Kanta-Hämeen maakuntakeskus Hämeenlinna sijaitsee noin 45 kilometrin etäisyydellä kaakossa. Valkeakosken naapurikuntia ovat Akaa, Hattula, Hämeenlinna, Kangasala, Lempäälä ja Pälkäne. Suunnittelualue rajautuu kuntarajoihin pohjoisessa (Pälkäne), lännessä (Akaa ja Lempäälä) sekä kaakossa (Hämeenlinna).

Kaavoitettava alue (145 km²) on pääosin vesistöjä ja niihin rajautuvaa maaseutua ja haja-asutus- aluetta. Tiiviimpää kylämäistä asutusta on Sääksmäellä, Tarttilassa, Ritvalassa ja Painon alueella. Valkeakosken kaupungin taajama-aste oli 88,4 % vuonna 2022. Taajama-aste tarkoittaa taajamissa asuvien osuutta väestöstä, jonka sijainti tunnetaan. Taajamaksi määritellään kaikki vähintään 200 asukkaan rakennusryhmät, joissa rakennusten välinen etäisyys ei yleensä ole 200 metriä suurempi. Valkeakosken keskustan lisäksi taajama-asutusta löytyy esim. Kärjenniemestä, Kasurista sekä Sääksmäestä. Ympäröiviä suurempia taajamakeskuksia Valkeakosken kaupungin ulkopuolella ovat Akaan Toijalan ja Viialan taajamat, Hämeenlinnan Kalvolan taajama, Hattulan Lepaa sekä Pälkäneen keskusta.

Suunnittelualueella on kunnan rakennus- ja huoneistotietorekisterin mukaan 1 096 loma-asuinrakennusta ja 374 vakituista asuinrakennusta. Suunnittelualueen vesistöjen rannat ovat pääasiassa hyvin tehokkaasti rakentuneita.

Kuva 4-6 Alueen yhdyskuntarakenne.

4.3.2 Väestö ja rakentamistilanne

Valkeakoskella oli 20 853 asukasta vuoden 2025 helmikuun lopussa. Kaupungin väestö jakautuu ikäryhmittäin seuraavasti:

– Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä, %, 2023	14,6
– 15–64-vuotiaiden osuus väestöstä, %, 2023	57,1
– Yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä, %, 2023	28,3

Kaupungin asutus on keskittynyt voimakkaasti keskustaajamaan sekä sitä ympäröiville alueille vesistöjen ja liikenneväylien yhteyteen.

Tämän osayleiskaavatyön suunnittelualue on laaja, rantaviivaa on n. 233 kilometriä 17 eri vesistöllä:

- Vanajavesi
- Mallasvesi
- Halkohaavanjärvi
- Iso ja Vähä Leppäjärvi
- Iso ja Vähä Savijärvi
- Jouttijärvi
- Kaakkolampi
- Korentijärvi ja Vähä Korentijärvi
- Limojärvi
- Mastia
- Painonjärvi
- Saarioisjärvi
- Tykölänjärvi
- Vähäjärvi

Suunnittelualue muodostuu pitkälti rantavyöhykkeestä ja -alueesta, jolle sijoittuu runsaasti ole-massa olevaa loma-asutusta. Alueen vakituinen asutus rantavyöhykkeen ulkopuolella haja-asutus-alueella sijoittuu maatalous- ja viljelysalueiden yhteyteen sekä paikallisteiden varsille.

Voimassa olevassa vanhassa Valkeakosken rantojen osayleiskaavassa osoitetuista rakennuspaikoista suurin osa on lomarakentamisen rakennuspaikkoja. Pääosa rakennuspaikoista on rakentuneita.

4.3.3 Työpaikat ja palvelut

Valkeakoskella oli 6 693 työpaikkaa vuonna 2022. Työttömyysaste vuonna 2022 oli 9,6 %. Tilastokeskuksen vuoden 2022 tilastojen mukaan noin 63,3 % työpaikoista on palvelujen alalla, kun taas jalostuksen osuus on 34,1 % ja alkutuotannon työpaikkojen osuus on 1,6 %.

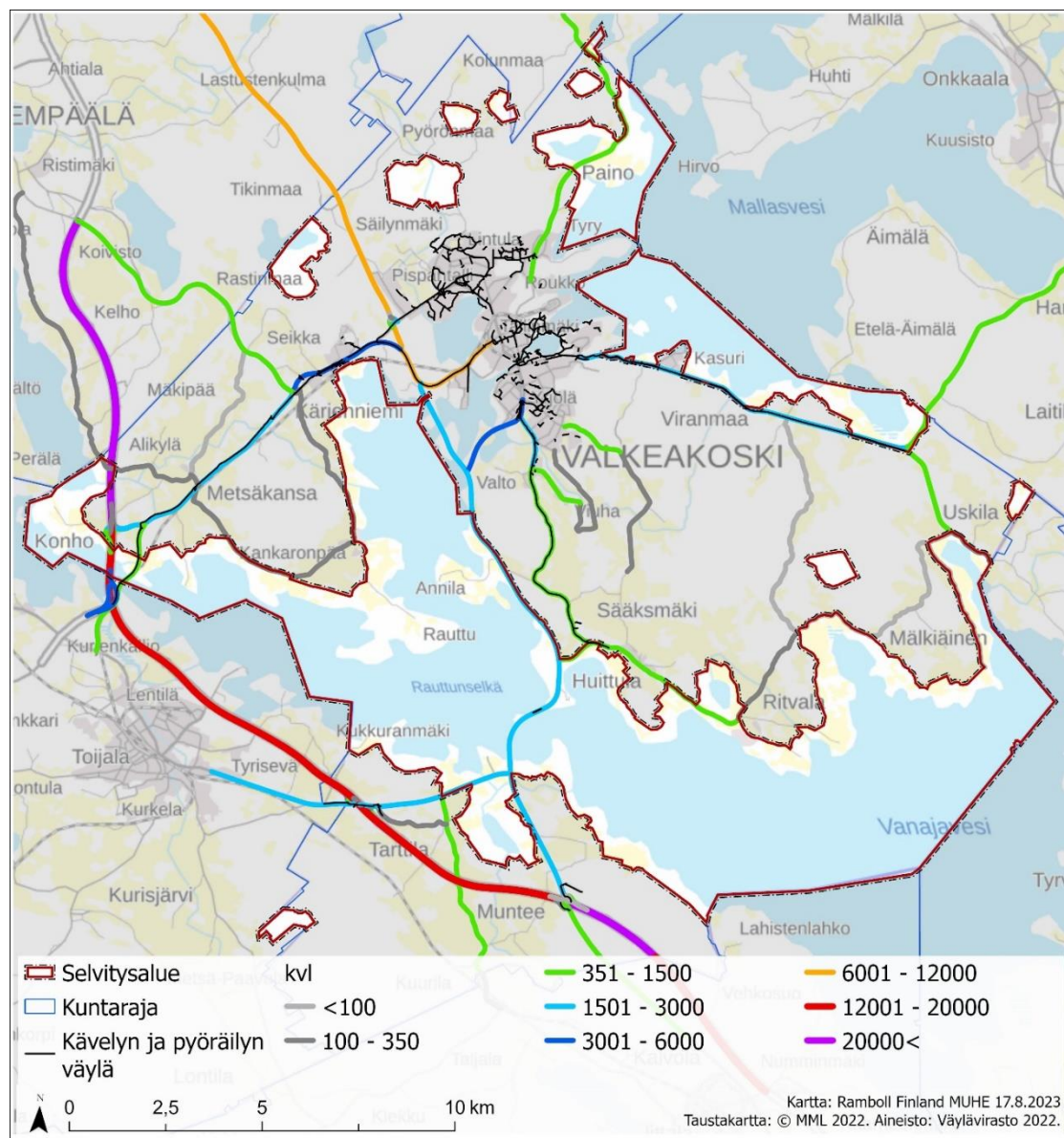
Kunnalliset ja kaupalliset palvelut sijaitsevat pääosin Valkeakosken kaupungin keskustassa, joka jää kaavoitettavan alueen ulkopuolelle, eteläisemmän ja pohjoisemmän suunnittelualueen väliin. Suunnittelualueella ja sen ympäristössä harjoitetaan maa- ja metsätaloutta eikä varsinaisella kaava-alueella juurikaan ole julkisia, kaupallisia tai sosiaalipalveluita. Kouluja sijaitsee Tarttilassa (luokat 1–6), Sääksmäellä (Rauhalan koulu, luokat 1–6), Uskilassa (Haukilan koulu, luokat 1–6), Kärjenniemessä (luokat 1–6) ja Kasurissa (Leppälän koulu, luokat 1–6). Muutoin koulut sijaitsevat Valkeakosken keskustassa. Varhaiskasvatusyksiköitä on Valkeakosken keskustan lisäksi Kärjenniemessä, Sääksmäellä (Rauhalan päiväkot) sekä Tarttilassa.

Kaava turvaa maa- ja metsätalouden harjoittamisen edellytykset. Kaavalla ei tulla rajoittamaan maa- ja metsätalouteen liittyvää rakentamista.

4.3.4 Liikenne

Valtatie 3 (Helsinki–Hämeenlinna–Tampere–Vaasa) sivuaa Valkeakosken kaupungin läntisintä osaa Konhon alueella. Kaupungin tärkeimmät tieyhteydet ovat valtatie 3 lisäksi seututiet 304 (yhdystie Valkeakoskelta valtatielle 3), 130 (”vanha kolmostie”, Vantaa–Tampere), 307 (Valkeakoski–Pälkäne) sekä 310 (Valkeakoski–Kangasala). Tiestö muodostuu seututeiden lisäksi myös yhdysteistä sekä pienemmistä yksityisteistä.

Valkeakoskelle haarautuu myös junarata, joka on ainoastaan tavaraliikenteen käytössä. Akaan Toijala on Valkeakoskelta katsottuna lähin henkilöjunaliikenteen asema.

Kuva 4-7 Alueen tiestön liikennemäärät ja jalankulkuväylät (2022).

4.3.5 Virkistysalueet ja vapaat ranta-alueet

Suunnittelualueella on todellista rantaviivaa noin 233 kilometriä ja mitoitusrantaviivaa (muunnettua rantaviivaa) noin 110 kilometriä. Tästä suurten vesistöjen (Vanajavesi ja Mallasvesi) todellista rantaviivaa on noin 174 kilometriä. Pienillä järvillä on rantaviivaa noin 10 kilometriä, ja saarilla on rantaviivaa noin 49 kilometriä. Voimassa olevassa vanhassa rantojen osayleiskaavassa loma-asutusta on sijoitettu sillä periaatteella, että vapaata yhtenäistä ranta-aluetta säästyy mahdollisimman paljon: uutta loma-asutusta tulee ohjata ryhmiin, jolloin rantaviivaa jää vapaaksi yleisiin tarpeisiin, jokamiehenoikeudella tapahtuvaan ulkoiluun sekä virkistykseen.

Kalastuksen, metsästyksen sekä yleisen virkistyskäytön tarpeet huomioidaan kaavassa osoittamalla tarpeellisia virkistysalueita, leiriytymis- ja rantautumispaikkoja sekä veneiden lasku- ja nostopaikkoja. Alueella kulkevat retkeily- ym. reitit osoitetaan kaavaan niihin liittyvine palvelupisteiden aluevarauksineen tarpeen vaatiessa.

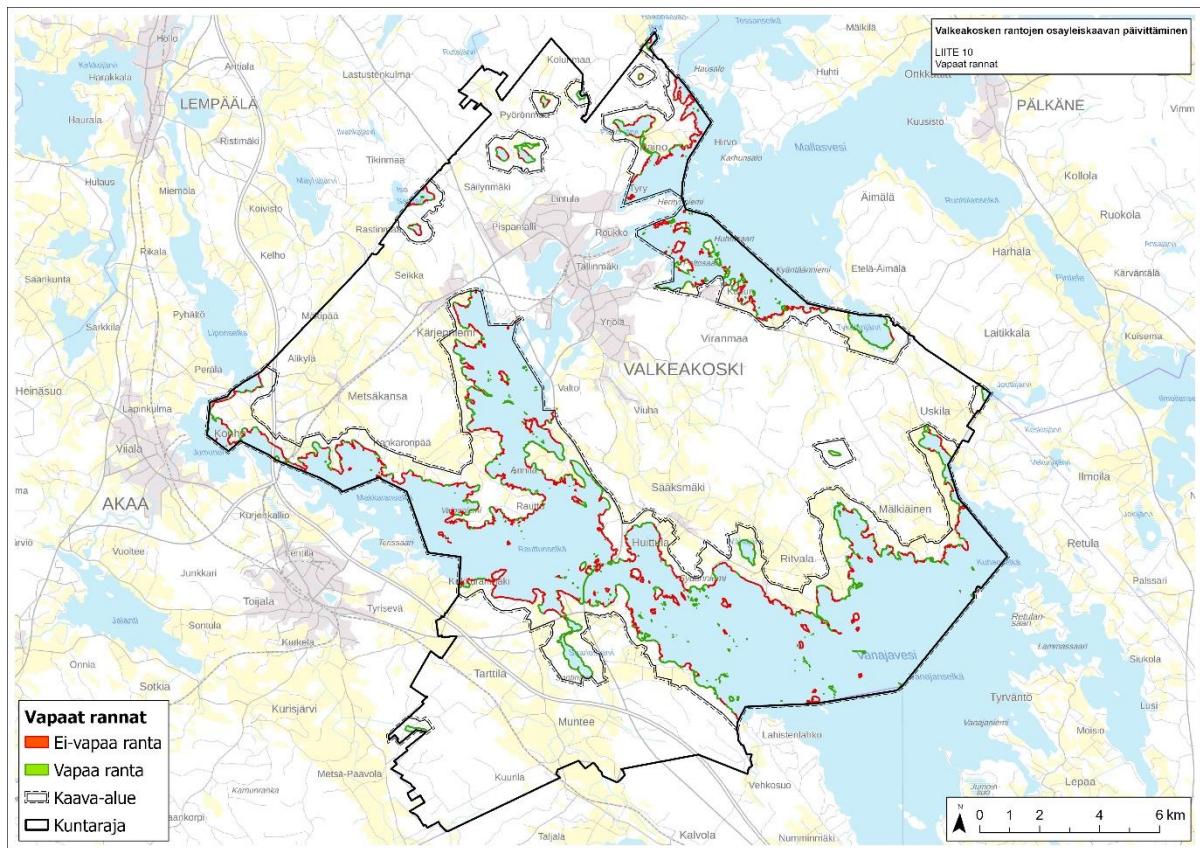
Keskustan läheisillä rannoilla on lähivirkistysalueita ja suunnittelualueella on muutamia maa- ja metsätalousalueita, joilla on ulkoilun ohjaamistarvetta. Tällaisille alueille suuntautuu ulkoilupainetta, ja ulkoilun ohjaustarpeen vuoksi voi olla tarpeen toteuttaa ulkoilureittejä levähdys- ja muine tukialueineen.

Suunnittelualueella sijaitsee muutamia uimarantoja, joista mainittavia ovat Tarttilanrannan ja Hakalanrannan uimarannat.

Pappilanniemessä sijaitsee frisbeegolfrata, lentopallokenttä, liikuntasali, uimapaiikka, luontopolku sekä kurssikeskus. Pallokenttiä sijaitsee lisäksi Ritvalassa ja Haukilassa.

Visavuorella sijaitsee vesibussilaitureita sekä vierasvenepaikkoja. Sääksmäen sillan kupeessa sijaitsee myös vierasvenelaituri. Sääksmäellä sijaitsee kirkko hautausmaineen, kudonta-asema Pelilavapää, Rapolan luontopolku, Kemmolanpuiston leikkipuisto, ja Rauhalan koulun yhteydessä sijaitsee liikuntasali, pallokenttä, jääkiekkokaukalo sekä Kelhin luontopolku.

Vapaita, rakentamisen ulkopuolella olevia ranta-alueita on yli puolet rantaviivasta, noin 54 %. Tarkoituksena kaavatyössä on, että vapaiden ranta-alueiden osuus säilyy yli 50 %:ssa.

Kuva 4-8 Kuva suunnittelualueen vapaista ranta-alueista.

4.3.6 Luonnonympäristö

4.3.6.1 Yleiskuvaus luonnon ominaispiirteistä

Valkeakosken alue sijoittuu Pirkanmaan maakunnan eteläosaan, eteläboreaalisen metsäkasvillisuusvyöhykkeen lounaismaalle (2a) ja Etelä-Hämeen (Ta) eliömaakuntaan. Kokemäenjoen päävesistöalueelle sijoittuvalla Valkeakoskella on sisävesistöjä yhteensä 99,98 km² (n. 26,9 % kaupungin kokonaispinta-alasta). Alueen laajimmat vesistöt ovat Vanajavesi, joka yltää etelässä Kanta-Hämeen maakunnan puolelle Hattulaan ja Hämeenlinnaan, sekä Mallasvesi, joka yltää pohjoisessa Pälkäneen puolelle ja liittyy Kangasalle saakka ulottuvaan Roineen vesistöön. Vanajaveden vedenlaatu on ekologiselta tilaltaan tyydyttävä, Mallasveden hyvä. Valkeakosken kanava erottaa Vanajaveden ja Mallasveden toisistaan.

Pinta-alaltaan pienempiä vesistöalueita ovat mm. Iso ja Vähä Savijärvi, Korentijärvet ja Leppäjärvet.

Rantojen yleisilme on varsin rehevä ja vehmas, ja paikoin eri lehtotyyppisiä tavataan runsaasti. metsät koostuvat pääosin lehtomaisen ja tuoreen kankaan kangasmetsistä, ja tätä karummat metsätyypit ovat harvinaisia. Metsät ovat kuusivaltaisia, joskin lehtipuita kuten tervaleppää, koivua, haapaa ja pihlajaa voi kasvaa paikoin runsaastikin sekapuuna. Suoluontotyyppisiä on alueella vähän. Suot ja rantakosteikot keskittyvät Saarioisjärvelle, Tyköljänjärvelle, Savijärville, Korentijärville sekä Vanajavedellä Rautunniemen ja Suolahden rannoille; Mallasveden puolella Tyrynsejän pohjoisrannoille.

Kaavaa varten on laadittu Ramboll Finland Oy:n toimesta liito-oravaselvitys keväällä 2023 ja kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys loppukesällä vuonna 2023. Selvitysten tavoitteena oli selvittää kaava-alueen luontoarvoja tekemällä kaava-alueelle pistotarkastuksia kohteisiin, jotka kaavoituksen aloitusvaiheessa arvioitiin potentiaalisiksi rakennuspaikoiksi alustavien mitoituslaskelmien perusteella.

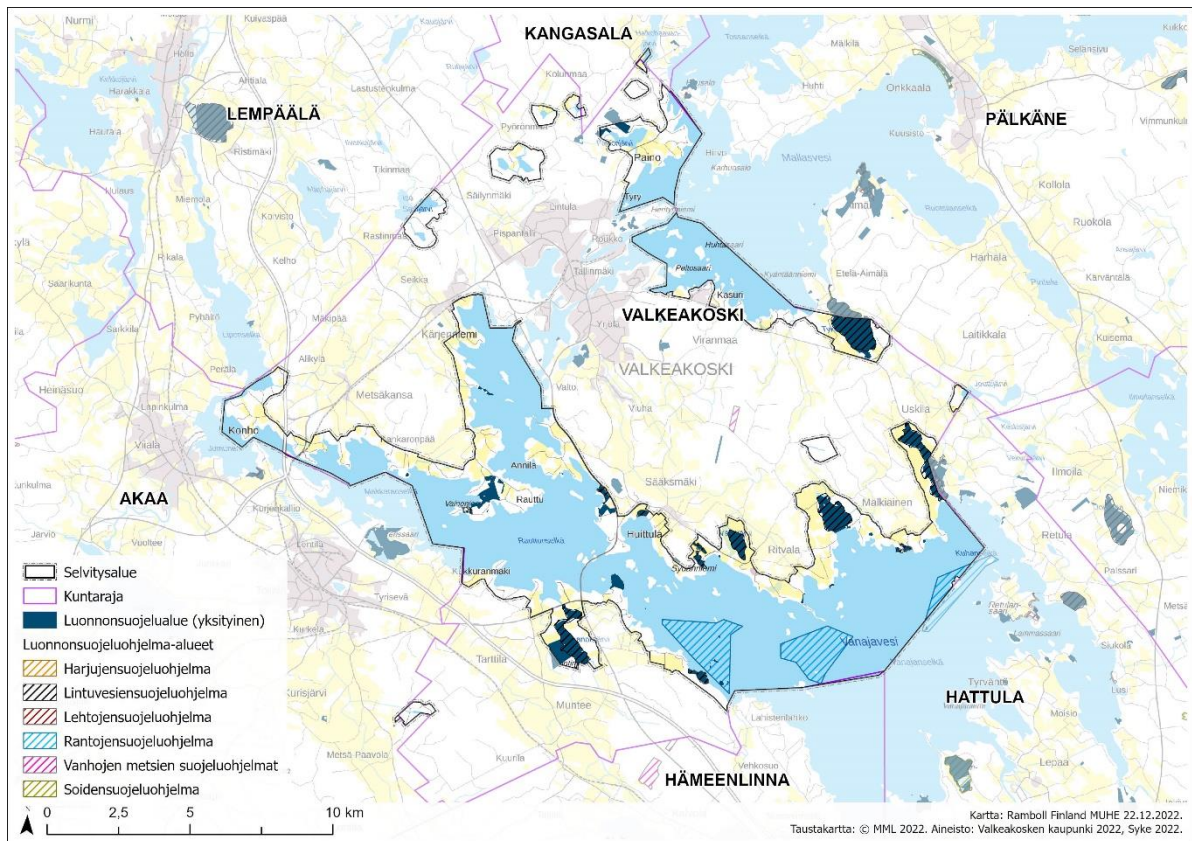
Kaavaa varten tehtiin kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen sekä liito-oravaselvityksen päivitykset keväällä ja kesällä 2024. Päivitetyt selvitykset ovat kaavaselostuksen liitteenä. Luontoselvitykset on päivitetty kattamaan myös vanhan rantaosayleiskaavan mukaiset rakentumattomat rakennuspaikat.

Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan *"Elonkirjo ja energia"* ehdotuksessa Vanajaveden alueelle on osoitettu sinivihherluonnon monimuotoisuuden ydinalue (Vanajanselkä–Konho–Kärjenniemi), ja Painon alueelle ulottuu luonnon monimuotoisuuden ydinalue. Sinivihherluonnon monimuotoisuuden ydinalue -merkinnällä osoitetaan alueet, jotka ovat maakunnallisesti arvokkaiksi tunnistettuja vesistöjen ja virtavesien sekä niiden läheisten maa-alueiden muodostamia kokonaisuuksia. Kaava-merkinnällä osoitetaan myös vesistöistä ja maa-alueista muodostuvia laajempia kokonaisuuksia. Alueilla on merkitystä maa- ja vesiekosysteemien vaihtumisvyöhykkeinä, ja ne toimivat osana maakunnan ekologista verkostoa. Sinivihherluonnon monimuotoisuuden ydinalue -merkintä ei estä alueen maa- ja metsätalouskäyttöä tai vesistöjen käyttöä, eikä alueen käyttöä haja-asutusluonteeseen rakentamiseen tai loma-asumiseen.

Luonnon monimuotoisuuden ydinalue -merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat, yhtenäiset ja luontoarvoiltaan maakunnallisesti edustavat luontokokonaisuudet. Alueet ovat osa maakunnan ekologista verkostoa. Merkintä ei estä alueen maa- ja metsätalouskäyttöä tai käyttöä haja-asutusluonteeseen rakentamiseen tai loma-asumiseen.

4.3.6.2 Luonnonsuojelualueet

Suunnittelualueella ja sen lähiympäristössä on useita lainsäädännön nojalla rauhoitettuja elinympäristöjä ja yksityismaiden luonnonsuojelualueita. Selvitysalueella ja sen lähiympäristössä sijaitsevat luonnonsuojelu- ja luonnonsuojeluohjelma-alueet on esitetty alla taulukossa ja kartalla. Tiedot suojelualueiden rajauksista on saatu Suomen ympäristökeskuksen tietokannasta.

Kuva 4-9 Selvitysalueella ja sen lähiympäristössä sijaitsevat luonnonsuojelu- ja luonnonsuojeluohjelma-alueet (Syke 2022).

Taulukko 1 Selvitysalueella sijaitsevat luonnonsuojelualueet ja luonnonsuojeluohjelma-alueet (Syke 2022).

Nimi	Tunnus	Tyyppi	Perustettu
Kankaankärjen luonnonsuojelualue	YSA041595	YSA	13.7.1973
Kasurin hirvenjuurialue	YSA042535	YSA	24.3.1986
Ritvalan rantalehto	YSA042559	YSA	30.7.1986
Kanta-Taljakan lehdon luonnonsuojelualue	YSA042795	YSA	20.5.1988
Mälkiäisten lehto	YSA042872	YSA	28.9.1989
Pappilan tervaleppäkorpi	YSA042873	YSA	28.9.1989
Saunalahden tervaleppäkorpi	YSA042896	YSA	13.7.1990
Jylhänniemen luonnonsuojelualue	YSA042925	YSA	17.7.1989
Suolahden lehto	YSA043082	YSA	25.10.1991
Lahisen saarten luonnonsuojelualue	YSA043270	YSA	28.5.1993
Silvoniemen luonnonsuojelualue	YSA043508	YSA	29.9.1995
Tunturivuoren luonnonsuojelualue	YSA043619	YSA	2.10.1996
Sydänmetsän luonnonsuojelualue (Ruutala)	YSA045374	YSA	2.5.2000
Sydänniemen pätkinälehto (Hakala)	YSA045375	YSA	4.5.2000
Mälkiäisten lehto	YSA045376	YSA	5.6.2000
Sydänniemen luonnonsuojelualue (Uusi-Yrjölä)	YSA045377	YSA	28.6.2000
Sydänniemi (Kesäniemi)	YSA045396	YSA	28.3.2001
Vainoniemen lehto (4:37 JA 1:21)	YSA045424	YSA	6.11.2002
Tykölänjärvi (635-876-4-0)	YSA201175	YSA	30.12.2004

Tykölänjärvi/Uskilaanlahti (908-489-876-1)	YSA201176	YSA	30.12.2004
Tykölänjärvi (908-489-876-2)	YSA201178	YSA	31.12.2004
Tykölänjärvi (908-489-1-42)	YSA201272	YSA	26.1.2005
Tykölänjärvi (908-488-1-12)	YSA201273	YSA	26.1.2005
Tykölänjärvi (908-489-3-58)	YSA201274	YSA	26.1.2005
Tykölänjärvi (908-489-1-4)	YSA201279	YSA	26.1.2005
Tykölänjärvi (908-489-3-65)	YSA201280	YSA	26.1.2005
Tykölänjärvi (635-430-3-8)	YSA201281	YSA	26.1.2005
Tykölänjärvi (908-488-1-58)	YSA201283	YSA	26.1.2005
Tykölänjärvi (635-430-4-0)	YSA201287	YSA	26.1.2005
Tykölänjärvi (908-488-1-30)	YSA201288	YSA	26.1.2005
Suolahti-Vähäjärvi (908-876-8-0)	YSA202067	YSA	19.12.2005
Vähäjärvi (908-449-17-29)	YSA202071	YSA	19.12.2005
Vähäjärvi (908-449-3-102)	YSA202077	YSA	19.12.2005
Uskilaanlahti (908-487-876-1)	YSA202101	YSA	22.12.2005
Suolahti (908-443-1-24, 908-443-1-26)	YSA202508	YSA	4.7.2005
Haukilaan kartano (908-489-49-12)	YSA202523	YSA	4.7.2006
Suolahti (908-449-2-11)	YSA202524	YSA	12.7.2006
Suolahti (908-443-1-23)	YSA202525	YSA	12.7.2006
Suolahti (908-449-9-21)	YSA202526	YSA	12.7.2006
Suolahti (908-449-13-13)	YSA202527	YSA	12.7.2006
Suolahti (908-449-12-18)	YSA202528	YSA	12.7.2006
Suolahti (908-449-11-7, 908-449-11-28)	YSA202529	YSA	12.7.2006
Pappilaan tervaleppäkorpi (908-878-2-0)	YSA203291	YSA	12.7.2006
Saarioisjärvi (908-876-9-0)	YSA203297	YSA	10.7.2007
Saarioisjärvi (908-460-1-73)	YSA203298	YSA	10.7.2007
Saarioisjärvi (908-427-1-88)	YSA203299	YSA	10.7.2007
Saarioisjärvi (908-427-1-90)	YSA203301	YSA	10.7.2007
Saarioisjärvi (908-451-1-91)	YSA203302	YSA	10.7.2007
Saarioisjärvi (908-454-3-0)	YSA203303	YSA	10.7.2007
Saarioisjärvi (908-454-876-1)	YSA203304	YSA	10.7.2007
Saarioisjärvi (908-454-1-36)	YSA203305	YSA	10.7.2007
Saarioisjärvi (908-425-3-34)	YSA203306	YSA	10.7.2007
Saarioisjärvi (908-425-876-1)	YSA203307	YSA	10.7.2007
Saarioisjärvi (908-427-1-68)	YSA203308	YSA	10.7.2007
Saarioisjärvi (908-444-1-23)	YSA203309	YSA	10.7.2007
Saarioisjärvi (908-437-3-20)	YSA203310	YSA	10.7.2007
Saarioisjärvi (908-437-876-1)	YSA203311	YSA	10.7.2007
Pappilaan tervaleppäkorpi (908-876-6-0)	YSA204007	YSA	22.4.2008
Kesolaan metsä	YSA204690	YSA	24.2.2009
Annilaan metsä	YSA204691	YSA	24.2.2009
Liukkosaan metsä	YSA205602	YSA	16.3.2010
Jaanun metsä	YSA205603	YSA	17.3.2010
Pappilaan tervaleppäkorpi (908-876-5-0)	YSA205657	YSA	22.4.2010

Huunan luonnonsuojelualue	YSA205824	YSA	24.8.2010
Rauttunrahka (908-462-6-47)	YSA206252	YSA	6.4.2011
Rauttunrahka (908-462-3-23)	YSA206256	YSA	6.4.2011
Rauttunrahka (908-434-2-4)	YSA206303	YSA	9.5.2011
Rauttunrahka (908-462-8-52)	YSA206304	YSA	9.5.2011
Rauttunrahka (908-462-8-54)	YSA206398	YSA	27.6.2011
Rauttunrahka (908-441-4-28)	YSA206422	YSA	10.8.2011
Rauttunrahka (908-452-4-51)	YSA206471	YSA	5.9.2011
Rauttunrahka (908-441-1-55)	YSA206476	YSA	7.9.2011
Rauttunrahka (908-434-2-52)	YSA206523	YSA	4.10.2011
Rauttunrahka (908-462-9-26, 908-462-13-6)	YSA206680	YSA	14.12.2011
Rauttunrahka (908-452-4-81, 462-19-0, 462-1-39)	YSA206745	YSA	12.1.2012
Rauttunrahka (908-452-4-42ym)	YSA207711	YSA	19.8.2013
Rauttunrahka (908-462-7-22)	YSA207746	YSA	18.9.2013
Rauttunrahka (908-462-8-72, 908-436-4-51)	YSA207747	YSA	18.9.2013
Nikkilän suo	YSA234445	YSA	11.9.2014
Liuttulan suo	YSA234446	YSA	15.9.2014
Arvolan suo	YSA234448	YSA	18.9.2014
Ilolan suo	YSA234450	YSA	23.9.2014
Santin metsä	YSA236835	YSA	6.10.2016
Rauttunrahka Hällilä	YSA239400	YSA	12.12.2017
Rauttunrahka Ali-Rekola	YSA239401	YSA	12.12.2017
Rauttunrahka Yli-Rekola	YSA239404	YSA	12.12.2017
Rauttunrahka Heikkilä	YSA239461	YSA	21.12.2017
Heikinmetsä	YSA255651	YSA	3.2.2022
Annilan metsä II	YSA259371	YSA	8.11.2022
Korkeenojan luonnonsuojelualue	YSA259429	YSA	11.11.2022
Harjulan lehmusmetsikkö	LTA238502	LTA	2.12.2015
Niemenpään jalopuumetsikkö	LTA040006	LTA	16.10.2001
Hiedanpäänlahden tervaleppäkorpi	LTA040016	LTA	23.5.2001
Ukonniemen jalopuumetsikkö	LTA040025	LTA	22.12.2000
Suutarinpellon jalopuumetsikkö	LTA040030	LTA	22.12.2000
Aittosaaren jalopuumetsikkö	LTA201939	LTA	28.10.2005
Tykölänjärvi	LVO040104	LVO	1.9.1998
Ritvalanjärvi (Vähäjärvi)	LVO040112	LVO	1.9.1998
Saarioisjärvi	LVO040113	LVO	1.9.1998
Kriipi,Suolahti,Vittiänlahti,Uskilaanlahti	LVO040089	LVO	1.9.1998
Saunalahden tervaleppäkorpi	LHO040200	LHO	1.9.1998
Vainoniemen lehto	LHO040199	LHO	1.9.1998
Pappilan tervaleppäkorpi	LHO040201	LHO	1.9.1998
Sydänniemen pähkinälehto	LHO040202	LHO	1.9.1998
Mälkiäisen lehto	LHO040198	LHO	1.9.1998
Tunturivuoren lehto	LHO040197	LHO	1.9.1998
Vanajavesi	RSO040030	RSO	1.9.1998

YSA = Yksityismaiden luonnonsuojelualue, LTA = Luontotyyppin suojelualue, LVO = Lintuvesien suojeluohjelma,
LHO = Lehtojen suojeluohjelma,
RSO = Rantojensuojeluohjelma

4.3.6.3 Natura 2000 -alueet

Selvitysalueella sijaitsee lukuisia Natura 2000 -ohjelman alueita. Näistä pinta-alallisesti merkittävin on lukuisaan osakokonaisuuteen jakautuva Vanajaveden alue (FI0303006). Muita Natura-kohteita ovat Saarioisjärvelle, Vanajaveden Suolahdelle ja Uskylanlahdelle sijoittuvat Vanajaveden lintualueet (FI0303017), Vainoniemi-Rauttunrahka (FI0349004), Kuusistonkärki (FI0349008) ja Tyköljänjärvi (FI0349006). Vanajaveden lintualueet sekä Tyköljänjärvi ovat Natura 2000 -verkoston linnustoperusteisia erityisiä suojelualueita (SPA), ja loput luontotyyppi- ja lajistonsuojeluperusteisia erityisten suojelutoimien alueita (SAC). Erityisesti Vanajaveden Suolahti ja Uskylanlahti sekä Saarioisjärvi, Vähäjärvä ja Tyköljänjärvi ovat arvokkaita lintualueita.

Kaavatyön yhteydessä tehdään Natura-arvioinnin tarveharkinta, josta saadaan päätös ehdotusvaiheen jälkeen.

Taulukko 2. Kaava alueella sijaitsevat Natura-alueet.

Nimi	Tunnus	Koko (ha)	Tyyppi
Vanajaveden alue	FI0303006	1341	SAC
Vanajaveden lintualueet	FI0303017	428	SPA
Vainoniemi - Rauttunrahka	FI0349004	57	SAC
Tyköljänjärvi	FI0349006	173	SAC/SPA
Kuusistonkärki	FI0349008	13	SAC

Vanajaveden alue (FI0303006)

- Pinta-ala: 1341 ha
- Kunnat: Hattula, Valkeakoski
- Alueyyppi: SAC

Rapolan-Sääksmäen alue on maisemallisesti arvokas.

Suojelun toteutuskeinot:

- Valtakunnalliset lehtojen-, harjujen- ja rantojensuojeluohjelmiin kuuluvat kohteet sekä arvokkaaksi luokitellut perinnebiotoopit (maatalouden ympäristötuen erityistuki).

- Kaavasuojelelu.
- Luonnonsuojelelulaki.
- Maa-aineslaki (harjualueet).
- Vesilaki.

Vanajaveden lintualueet (FI0303017)

- Pinta-ala: 428 ha
- Kunnat: Hattula, Valkeakoski
- Alueuuyppi: SPA

Vanajaveden lintualueet ovat osittain Hattulan, osittain Valkeakosken puolella sijaitsevien arvokaiden lintuvesien muodostama kokonaisuus. Luontaisesti rehevän Vanajaveden rannoilla on useita linnustollisesti arvokkaita alueita, kuten Vittianlahti, Kriipi ja osittain Valkeakosken puolella sijaitseva Uskulanlahti sekä Valkeakosken puolella sijaitseva Suolahti. Alueet ovat linnustolle tärkeitä pesimis-, levähtämis- ja ruokailualueita.

Alueesta sijaitsee Hattulan kunnan puolella noin 117 ha.

Vittianlahti, Uskulanlahti, Kriipi ja Suolahti kuuluvat valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan. Kohteet on liitetty kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen luetteloon eli ns. Ramsar-kohteeksi. Suojeltu luonnonsuojelulailla ja vesilailla.

Vainoniemi-Rauttunrahka (FI0349004)

- Pinta-ala: 57 ha
- Kunnat: Valkeakoski
- Alueuuyppi: SAC

Vainoniemi-Rauttunrahka on arvokas luontotyyppien kokonaisuus. Siihen kuuluu kaksi lehtoaluetta, niiden välinen lehtomainen kangasmetsä ja pohjoisosan suoalue. Rauttunrahkan suo on vanhoista ojituksista huolimatta edustava keidassuo.

Lehtoalueilla vanhat lehtipuut ovat vallitsevia. Haapa on päälaji, lisäksi alueella kasvaa useita isoja lehmuksia ja koivuja. Alueelta tavataan useita uhanalaisia eliöitä, mm. liito-oravaa.

Alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan seuraavia tavoitteita:

- alueella vallitseva luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys,
- alueella vallitseva luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään hoito-toimenpitein.

Läntinen osa alueesta kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan.

Suojelun toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki.

Kuusistonkärki (FI0349008)

- Pinta-ala: 13 ha
- Kunnat: Valkeakoski
- Alueuuyppi: SAC

Kuusistonkärki on Salon kylässä, Sääksmäen-Tarttilan valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella sijaitseva, suurelta osalta rantaan rajoittuva kaskilaidun.

Kuusistonkärjen alue kaskettiin vuonna 1929, ja seuraavana vuonna kasketulla alueella viljeltiin ruista. Kun pariin otteeseen tehty yritys perustaa kaskeen männikkö epäonnistui, nykyinen puusto sai luontaisesti alkunsa.

Kuusistonkärkeä on laidunnettu pitkään. Se on ollut lypsykarjan laitumena ja myöhemmin lihakarjan laitumena.

Kuusistonjärki on keskiosiltaan melko tasainen, mutta viettää rantoja kohti paikoin melko jyrkäsikin. Maasto on osin erittäin kivistä.

Kuusistonjärjen alueella puusto on suorarunkoista, yli parikymmentä metriä korkeaa rauduskoivua. Varsinkin alueen pohjoisosassa rauduskoivujen joukossa on runsaasti visakoivuja. Alueen eteläosassa on tervaleppä- ja kuusivaltaista entistä metsälaidunta.

Koivuvaltaisen alueen pensaskerros on niukka, vain joitakin katajia ja kuusen taimia. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat kangasmaitikka, metsälauha, sananjalka, niittyleinikki, nurmitädyke, ahomansikka ja rohtotädyke. Huomionarvoisia kasvilajeja ovat peurankello, keltamatara ja hajasara. Kuusistonjärki on Pirkanmaan ainoa säilynyt laidunnettu kaskikoivikko. Kohde on valtakunnallisesti arvokas perinnemaisema, jonka arvoon vaikuttavat mm. luontotyyppien harvinaisuus, edustavuus, koko, huomionarvoiset kasvilajit ja maisemallinen merkittävyys.

Paikoin nuori, matala kuusialikasvos viittaa alueen kuusettumiseen. Perinteisen käytön loppuminen on uhkana alueen laadulliselle säilymiselle.

Fennoskandian hakamaat ja kaskilaitumet kuuluvat alueen suojeluperusteisiin, ja niiden suojelutavoitteena on vähintäänkin alueen merkityksen säilyttäminen osana verkostoa. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan seuraavia tavoitteita:

- Alueella vallitseva luontotyyppien tila säilytetään alueen käyttöä ohjaamalla ja hoitotoimenpiteillä.

Suojelun toteuttamiskeinona sopimus.

Tykölänjärvi (FI0349006)

- Pinta-ala: 173 ha
- Kunnat: Pälkäne, Valkeakoski
- Aluetyyppi: SAC/SPA

Tykölänjärvi on luontaisesti runsasravinteinen järvi. Sen kasvillisuus on edustavaa, mm. poimuvita ja sahalehti. Sara- ja ruoholuhtaa esiintyy eri puolilla järveä laajoina kasvustoina. Mallasveteen laskevan puron varrella kasvaa harvinainen sammakonkello.

Tykölänjärvi on arvokas lintuvesialue sekä tärkeä muuton- ja sulkasadon aikainen kerääntymisalue sekä keväisin että syksyisin.

Valtakunnallisesti arvokas lintuvesialue.

Alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan seuraavia tavoitteita:

- Alueella vallitseva luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys, ohjaamalla alueen käyttöä sekä hoitotoimenpiteillä.

Valtakunnallisen lintuvesiensuojeluohjelman kohde.

Valkeakosken alueella rantojen osayleiskaava (ROYK 1992), jossa järvi on luonnonsuojelualue. Rakentamattomat rannat pääosin maa- ja metsätalousvaltaista aluetta. Järven kaakkoisrannalla loma-asuntoaluetta.

Suojelun toteutuskeino vesilaki ja luonnonsuojelulaki.

Alueen linnustoarvoihin heikentävästi vaikuttavat toimet (esim. ruoppaus, kuivatus) on kielletty. Alueella on kalastus ja metsästys sallittu, mikäli niitä ei muun syyn perusteella (kalastuslaki, metsästyslaki, yksityisen suojelualueen rauhoitusmääräykset) kielletä.

4.3.6.4 Arvokkaat geologiset muodostumat

Selvitysalueella sijaitsee jonkin verran arvokkaita geologisia muodostumia.

Selvitysalueen eteläosassa sijaitsevat:

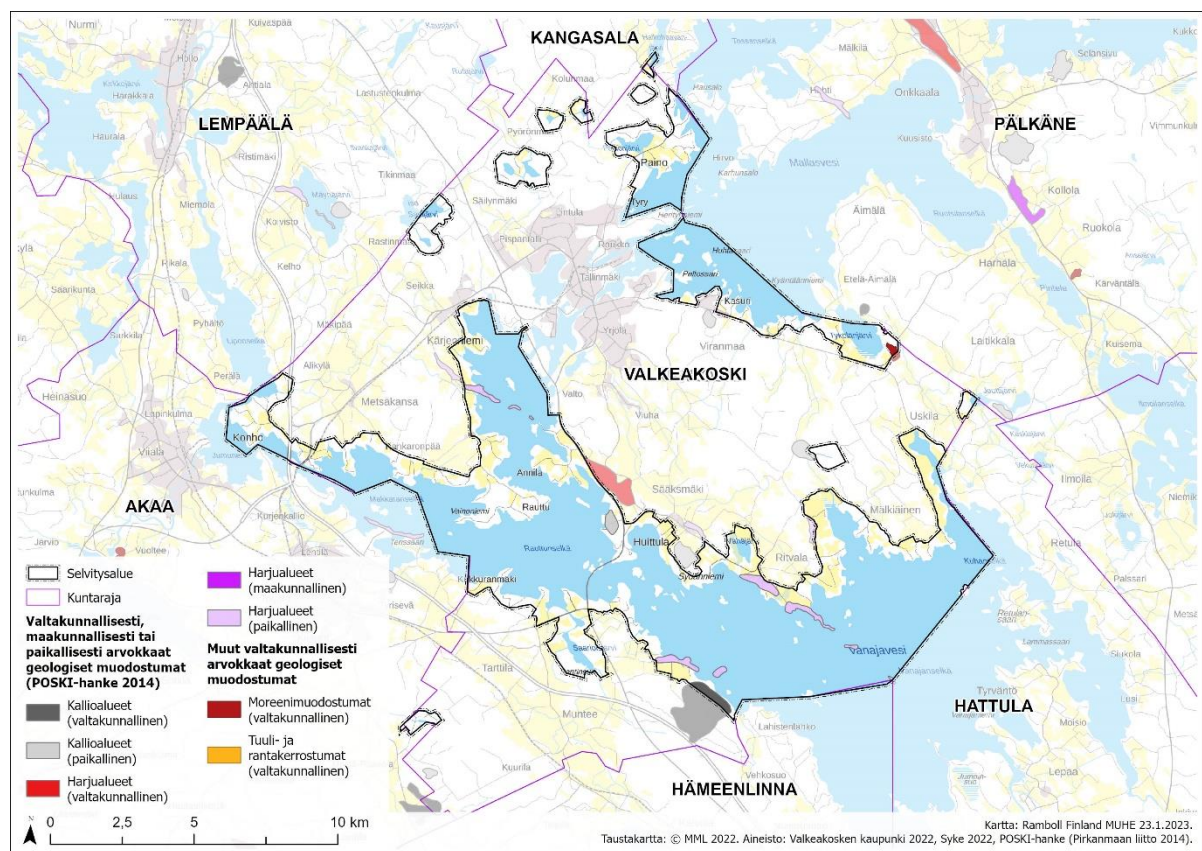
- Tunturivuori-Porsasvuoren valtakunnallisesti arvokas kallioalue (arvoluokka 4)
- Helkavuoren paikallisesti arvokas harjuaalue (arvoluokka 4)

- Selkäsaarien-Oitinkintaan paikallisesti arvokas harjuaalue (arvoluokka 4)
- Mäntysaarien-Mainiemen paikallisesti arvokas harjuaalue (arvoluokka 4)
- Kairan-Kankaankärjen paikallisesti arvokas harjuaalue (arvoluokka 4)

Paikallisesti arvokasta kallioaluetta sijaitsee Sääksmäen lounaispuolisella metsäselänteellä Neula-
saareen johtavan tien molemmin puolin.

Välittömästi selvitysalueen ulkopuolella Sääksmäellä sijaitsee Rapolanharjun valtakunnallisesti arvokas harjualue (arvoluokka 2).

Selvitysalueen pohjoisosassa sijaitsee Tyköljänjärven valtakunnallisesti arvokas kumpumoreenialue Tyköljänjärven kaakkoispuolella.

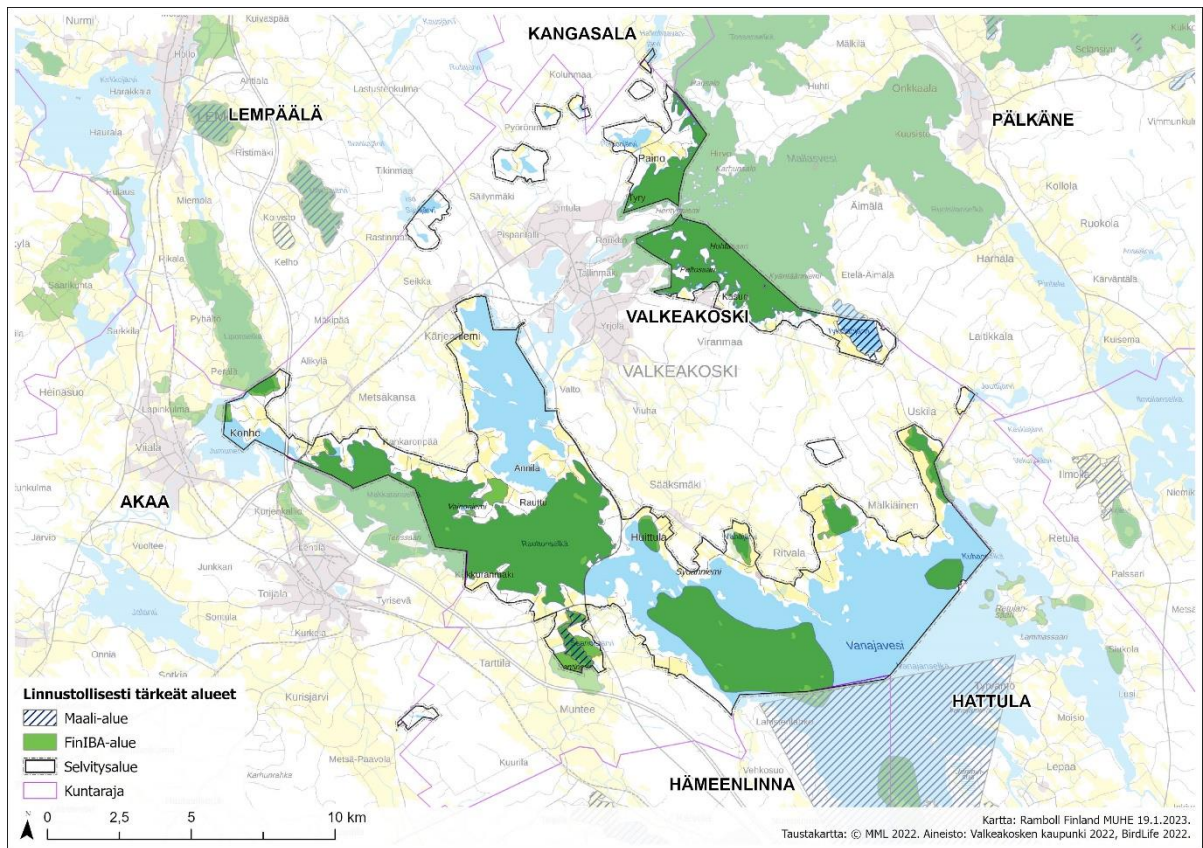

Kuva 4-11 Selvitysalueella ja lähiympäristössä sijaitsevat valtakunnallisesti arvokkaat ja maakuntakaava-aineistoon osoitetut arvokkaat geologiset muodostumat (Pirkanmaan liitto 2014, Syke 2020).

4.3.6.5 Arvokkaat lintualueet

Selvitysalue on erittäin laajoilta osin sekä etelä- että pohjoisosistaan (Vanajavesi, Mallasvesi) valtakunnallisesti arvokasta lintualuetta (FinIBA). Maakunnallisesti arvokkaita lintualueita (MAALI) ovat Saarioisjärvi sekä Tykölänjärvi.

Selvitysalueelle ei sijoitu kansainvälisesti arvokkaita lintualueita (IBA).

Kuva 4-12 Selvitysalueen lähiympäristössä sijaitsevat linnustollisesti tärkeät alueet (BirdLife 2022).

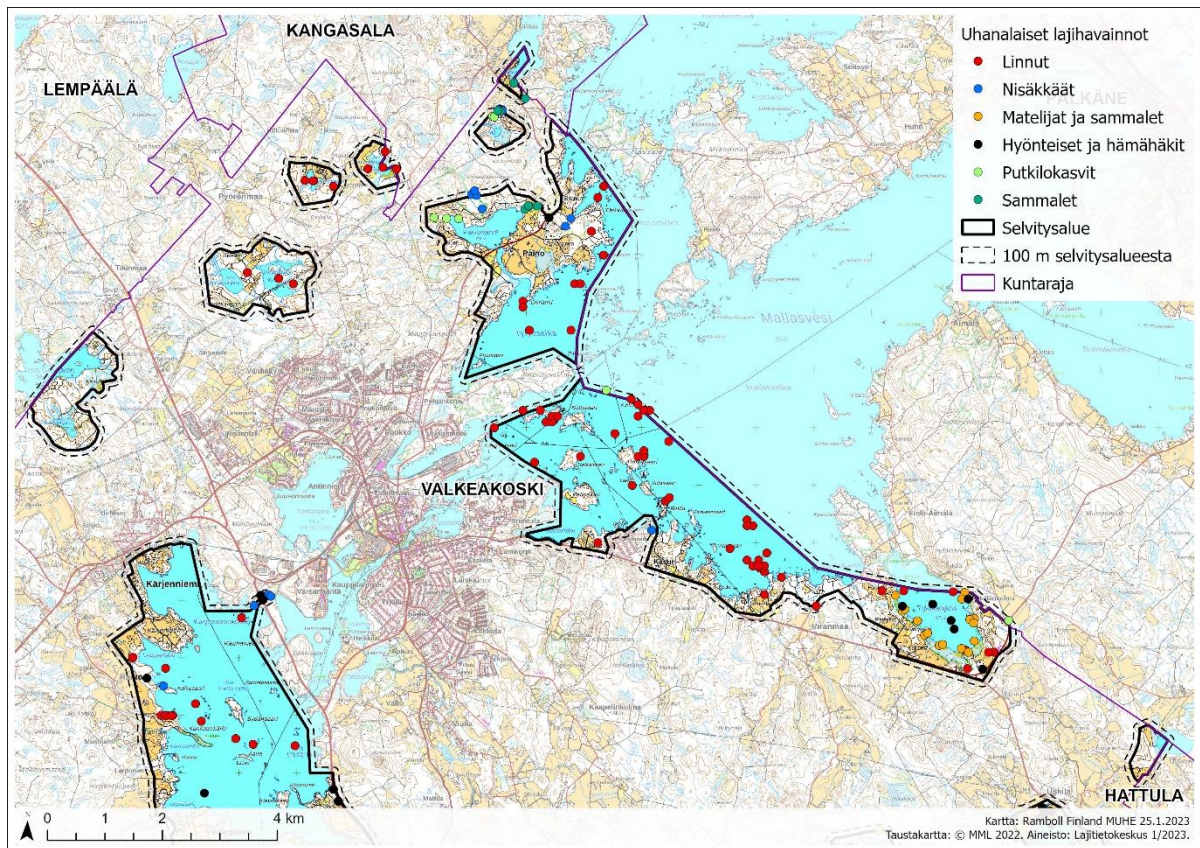
4.3.6.6 Uhanalaiset ja muut huomionarvoiset eliölajit

Huomionarvoisten ja uhanalaisten lajien tiedot on pyydetty Suomen lajitietokeskuksen rekisteristä (Laji.fi) (rekisteripöytäkirja 9.1.2023, liito-orava 22.5.2023). Selvitysalueella esiintyy useita silmäläpidettäviä (*NT*) ja uhanalaisia (*VU*, *EN*) sekä muita lain nojalla suojeltuja eliölajeja. Uhanalaisuusluokitus perustuu Hyvärinen ym. (2019) Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja -julkaisuun.

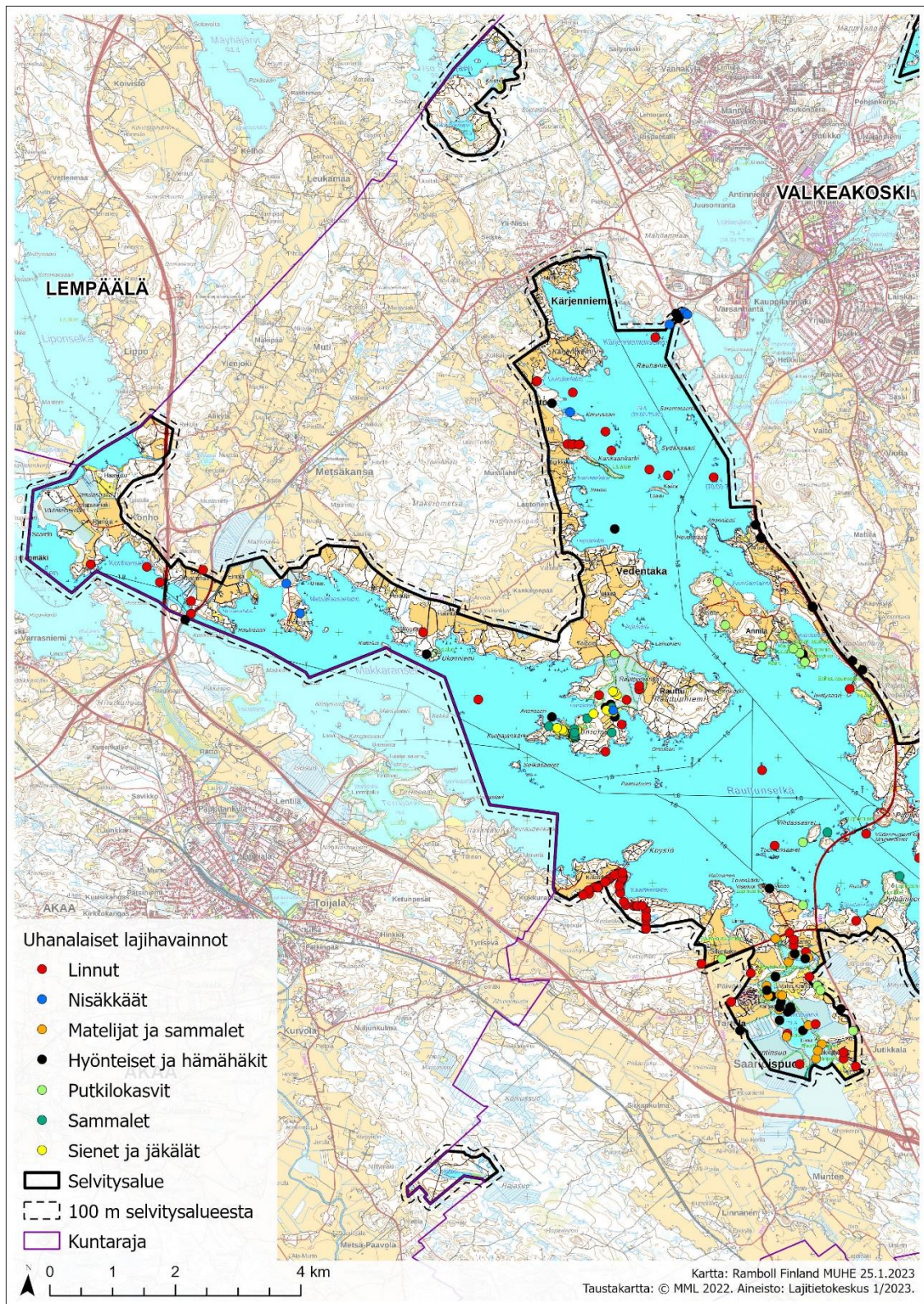
Huomionarvoisista ja uhanalaisista hyönteisistä selvitysalueella esiintyvät haapakiitäjä (*VU*), varjo-laikkukääriäinen (*VU*), idänritariyökkönen (*VU*), virnasinisiipi (*VU*), kirjomaayökkönen (*EN*), mäki-hiilikoi (*EN*, erityisesti suojeltavat lajit) ja paahdekiiltokääriäinen (*EN*, erityisesti suojeltavat lajit) sekä lummelampi- ja täplälampikorento (*dir. IV*).

Huomionarvoisista ja uhanalaisista kasveista selvitysalueella esiintyvät hajuheinä (*NT*, *dir. IV*, rauhoitettu), keltamatara (*VU*), kynäjalava (*VU*, rauhoitettu), masmalo (*NE*, rauhoitettu), rohtokoiran-kieli (*EN*), tähkämaitikka (*EN*), saunionoidanlukko (*EN*, erityisesti suojeltavat lajit) ja sääskenvalkku (*EN*, erityisesti suojeltavat lajit).

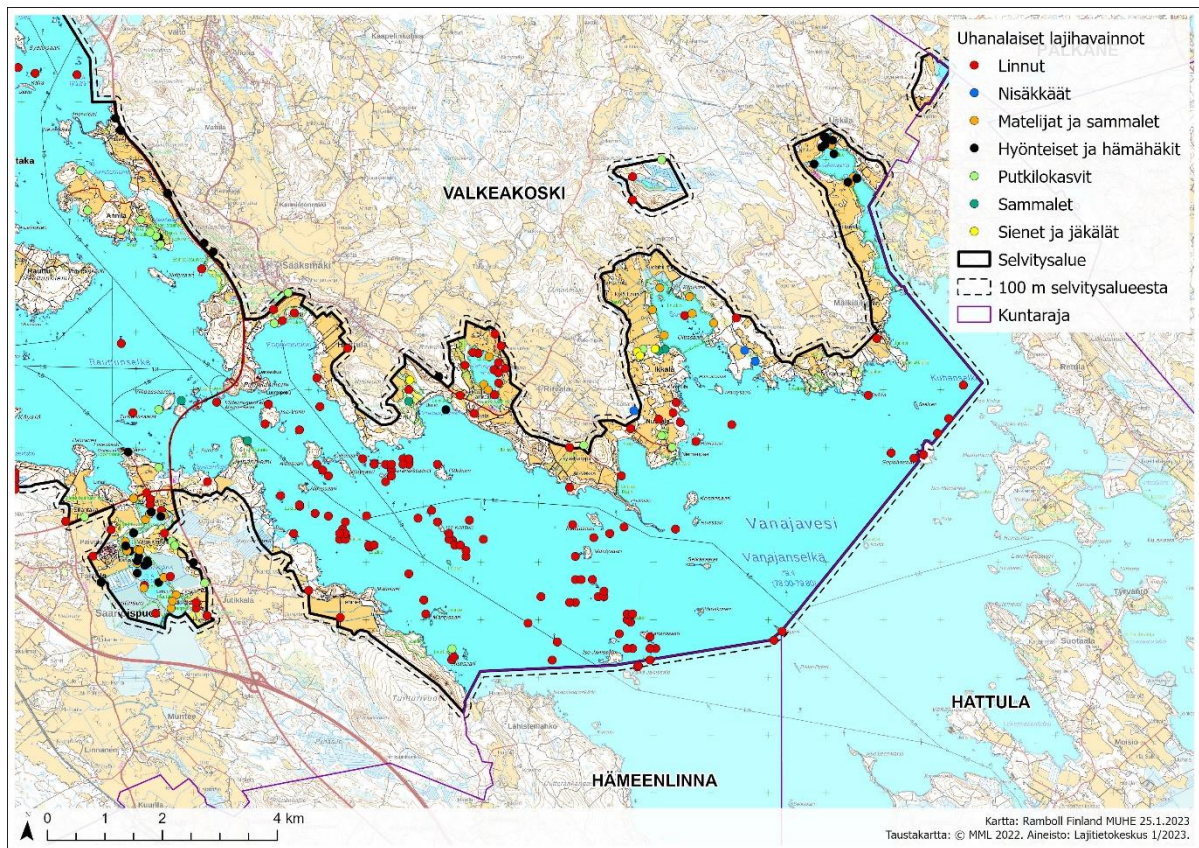
Huomionarvoisista ja uhanalaisista lintulajeista selvitysalueella pesivät merikotka (*dir. I*), sääksi (*dir. I*), varpuspöllö (*VU*, *dir.*), viirupöllö (*dir.*) ja hiirihaukka (*VU*, *dir.*).

Kuva 4-13 Uhanlaisten ja huomionarvoisten lajien esiintyminen Mallasveden ympäristössä. Tiedot on esitetty varsinaisen selvitysalueen lisäksi 100 metrin laajuiselta vyöhykkeeltä varsinaisen aluerajauksen ympäristöstä. Petolintuja ja liito-oravaa koskevat tiedot on esitetty salassa pidettävillä liitekartoilla.

Kuva 4-14 Uhanalaisten ja huomionarvoisten lajien esiintyminen Vanajaveden Rautunselän ympäristössä. Tiedot on esitetty varsinaisen selvitysalueen lisäksi 100 metrin laajuuiselta vyöhykkeeltä varsinaisen aluerajauksen ympäristöstä. Petolintuja ja liito-oravaa koskevat tiedot on esitetty salassa pidettävillä liitekartoilla.

Kuva 4-15 Uhanalaisten ja huomionarvoisten lajien esiintyminen Vanajaveden Vanajanselän ympäristössä. Tiedot on esitetty varsinaisen selvitysalueen lisäksi 100 metrin laajuiselta vyöhykkeeltä varsinaisen aluerajauksen ympäristöstä. Petolintuja ja liito-oravaa koskevat tiedot on esitetty salassa pidettävillä liitekartoilla.

Selvitysalueella ja sen läheisyydessä on tehty lisäksi runsaasti yksittäisiä havaintoja liito-oravasta (Rekisteripöytä 22.5.2023). Suurin osa havainnoista keskittyy Valkeakosken keskusta-alueelle ja selvitysalueen pohjoisosiin.

4.3.6.7 Luonnonsuojelulain luontotyytit

Luonnonsuojelulain (1096/1996) 64 §:ssä on määritelty kolmetoista luontotyyppiä, joiden luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi päättää suojella, jos esiintymä on edustavuutensa lisäksi suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä. LSL:n 64 §:n tarkoittamat luontotyytit ovat seuraavien luontotyyppien luonnontilaiset tai luonnontilaiseen verrattavat esiintymät:

- 1) hiekkarannat;
- 2) jalopuumetsiköt;
- 3) pähkinäpensait;
- 4) tervaleppämetsät;
- 5) merenrantaniityt;
- 6) lehdesniityt;
- 7) kedot;
- 8) rannikon metsäiset dyynit;
- 9) sisämaan tulvametsät;
- 10) harjumetsien valorinteet;

- 11) meriajokaspohjat;
- 12) suojaisat näkinpartaispohjat;
- 13) kalkkikalliot.

Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarviointi on tehty Suomessa kahdesti. Uusimman arvioinnin (Kontula & Raunio 2018) perusteella koko maassa uhanalaisiksi on arvioitu 186 luontotyyppiä, eli 48 % kaikista 388:sta Suomessa luontaisesti syntyneestä tai perinnebiotooppeihin kuuluvasta luontotyyppistä. Arvioinnissa luontotyypit on jaettu kahdeksaan pääryhmään: Itämeri (42 luontotyyppiä, joista uhanalaisiksi arvioitiin 24 %), Itämeren rannikko (45 kpl, 58 %), sisävedet ja rannat (59 kpl, 20 %), suot (69 kpl, 57 %), metsät (34 kpl, 76 %), kalliot ja kivikot (44 kpl, 25 %), perinnebiotoopit (42 kpl, 100 %) sekä tunturit (53 kpl, 38 %). Etelä-Suomessa uhanalaisten luontotyyppien osuus on selkeästi suurempi kuin Pohjois-Suomessa.

Luontotyyppien ensimmäisen uhanalaisuuden arvioinnin yhteydessä koottiin luettelo Suomen kansainvälisistä vastuuluontotyypeistä. Toisessa uhanalaisuusarvioinnissa vastuuluontotyyppien luetteloon tehtiin joitakin muutoksia, pääasiassa lisäyksiä Itämeren, rannikon, sisävesien ja rantojen, soiden sekä kallioiden ja kivikoiden luontotyyppiryhmissä.

Suomen vastuuluontotyypit määritellään seuraavasti:

- *erityisen suuri vastuu*, jos erittäin merkittävä osuus Euroopan edustavista esiintymistä on Suomessa. Erittäin merkittävän osuuden ohjearvona voidaan pitää yli 40 % osuutta luontotyyppiin esiintymien lukumäärästä tai pinta-alasta.
- *suuri vastuu*, jos merkittävä osuus Euroopan edustavista esiintymistä on Suomessa. Merkittävänä voidaan pitää 25–40 % osuutta luontotyyppiin esiintymien lukumäärästä tai pinta-alasta.

Suomella on vastuuluontotyyppinä yhteensä 44, joista erityisen suuren vastuun luontotyyppinä on 15 ja suuren vastuun 29.

Luonnonsuojelulain 64 §:n tarkoittamia luontotyyppinä, uhanalaisia luontotyyppinä sekä Suomen kansainvälisiä vastuuluontotyyppinä havainnoitiin niiltä alueilta, joille maastokäyntejä kohdennettiin. Mikäli huomionarvoisia kohteita sijoittui suojelualueille tai muutoin luontoarvoiltaan tärkeiksi kohteiksi (kuten luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikoille) määritellyiltä kohteilta, näitä ei erikseen rajattu, sillä kyseiset kohteet on huomioitu muuten luontoarvoiltaan arvokkaina alueina.

LsL:n 64 §:n tarkoittamat huomionarvoiset luontotyyppikohteet voivat olla hyvin pienialaisia ja niiden tilanne muuttua hyvinkin nopeasti esimerkiksi ympäristössä tapahtuvien hakkuiden aiheuttamien elinympäristömuutosten myötä, joten näiden kohteiden tarkempi rajausta ja esiintymien tilanne tulisi aina arvioida tapauskohtaisesti siinä vaiheessa, kun maankäytön osoittama muutos alueella on ajankohtainen.

4.3.6.8 Metsälakikohteet

Metsälain (1093/1996) 10 §:ssä on määritelty monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä (ETE). Lain määritelmän täyttävät kohteet ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia ja ne erottuvat ympäröivästä metsäluonnosta selvästi. Metsälaki määrittää erityisen tärkeiksi elinympäristöiksi seuraavat:

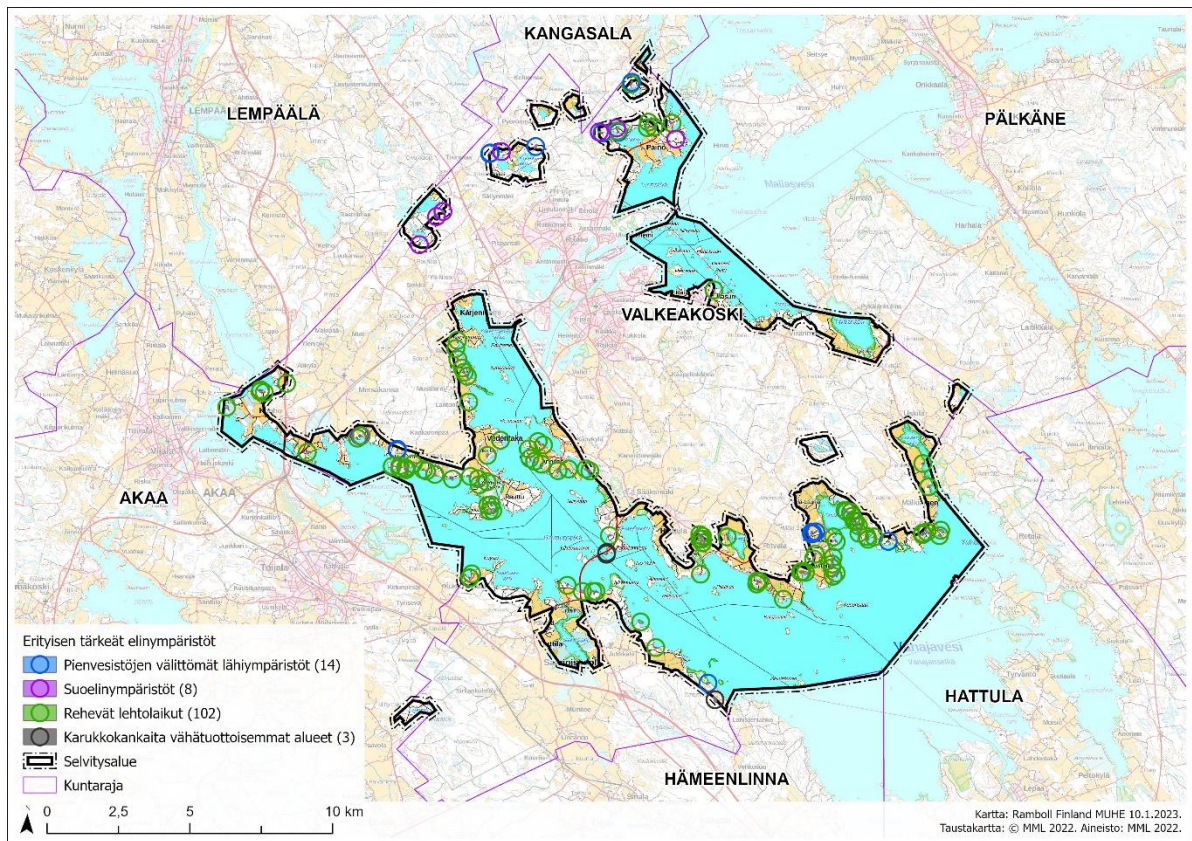
1. lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä enintään 0,5 hehtaarin suuruisten lampien välittömät lähiympäristöt, joiden ominaispiirteitä ovat veden läheisyydestä ja puu- ja pensaskerroksesta johtuvat erityiset kasvuolosuhteet ja pienilmasto;

2. seuraavat a–e-alakohdissa luetellut suoelinympäristöt, joiden yhteinen ominaispiirre on luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen vesitalous:
 - a. lehto- ja ruohokorvet, joiden ominaispiirteitä ovat rehevä ja vaatelias kasvillisuus, erirakenteinen puusto ja pensaskasvillisuus;
 - b. yhtenäiset metsäkorte- ja muurainkorvet, joiden ominaispiirteitä ovat erirakenteinen puusto ja yhtenäisen metsäkorte- tai muurainkasvillisuuden vallitsevuus;
 - c. letot, joiden ominaispiirteitä ovat maaperän runsasravinteisuus, puuston vähäinen määrä ja vaatelias kasvillisuus;
 - d. vähäpuustoiset jouto- ja kitumaan suot; sekä
 - e. luhdat, joiden ominaispiirteenä on erirakenteinen lehtipuusto tai pensaskasvillisuus sekä pintavesien pysyvä vaikutus;
3. rehevät lehtolaikut, joiden ominaispiirteitä ovat lehtomulta, vaatelias kasvillisuus sekä luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen puusto ja pensaskasvillisuus;
4. kangasmetsäsaarekkeet, jotka sijaitsevat ojittamattomilla soilla tai soilla, joissa luontainen vesitalous on pääosin säilynyt muuttumattomana;
5. kallioperässä olevat tai kivennäismaahan uurtuneet, jyrkkärinteiset, pääosiltaan vähintään kymmenen metriä syvät rotkot ja kurut, joiden ominaispiirteenä on luonteenomainen muusta ympäristöstä poikkeava kasvillisuus;
6. pääosiltaan vähintään kymmenen metriä korkeat jyrkänkeet ja niiden välittömät alusmetsät;
7. karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot ja louhikot, joiden ominaispiirre on harvahko puusto.

Valkeakosken selvitysalueelle sijoittuu Metsäkeskuksen aineiston perusteella runsaasti metsälain 10 §:n määritelmän täyttäviä kohteita. Erityisen tärkeät elinympäristökuviot on esitetty seuraavassa kartassa.

Erityisen tärkeät elinympäristöt ovat selvitysalueen eteläosissa, Vanajaveden rantamilla pääosin reheviä lehtolaikkuja tai pienvesistöjen välittömiä lähiympäristöjä – rehevien lehtolaikkujen lukumäärä on Vanajaveden rannoilla hyvin runsas. Selvitysalueen pohjoisosassa Mallasveden ja Painonjärven alueella erityisen tärkeät elinympäristöt ovat suoelinympäristöjä, reheviä lehtolaikkuja tai pienvesistöjen välittömiä lähiympäristöjä.

Savijärvien ja Korentijärvien alueella on muutamia metsälain 10 §:n mukaisia kohteita, pääosin suoelinympäristöjä.

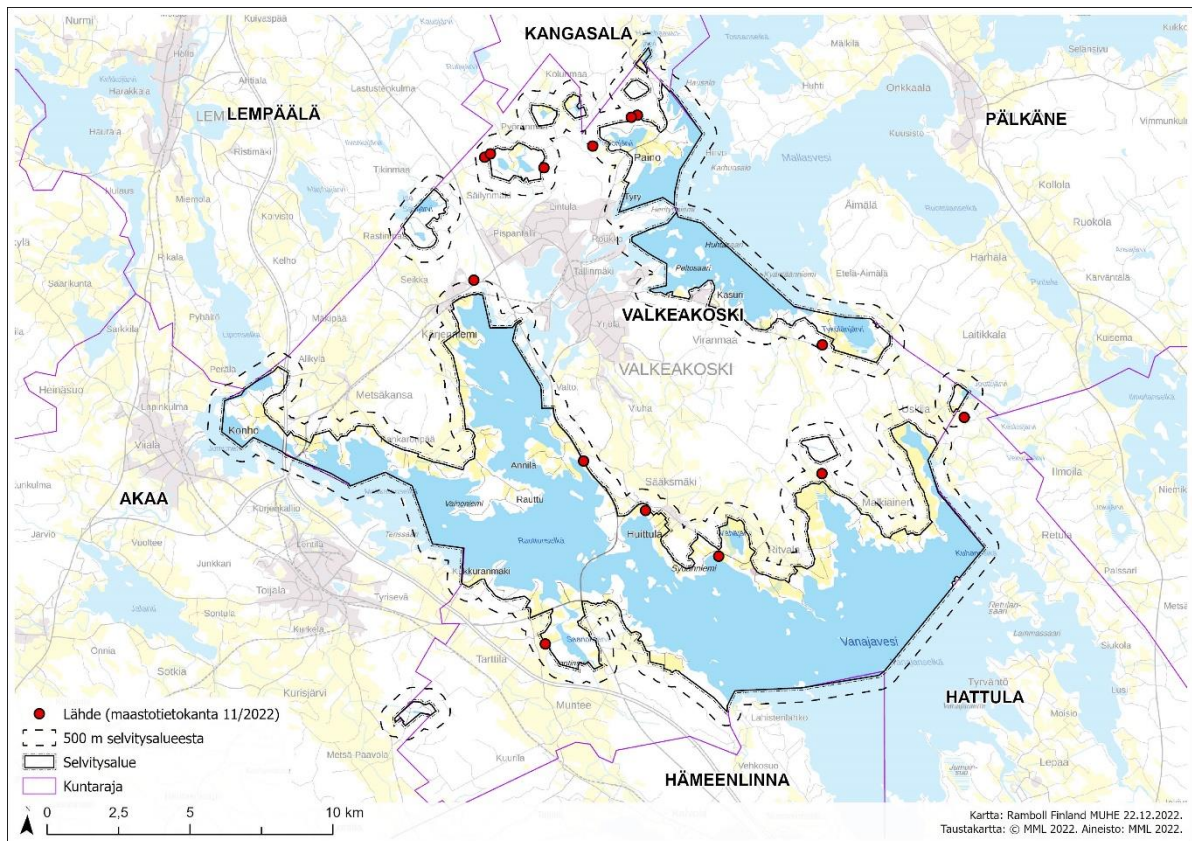
Kuva 4-16 Selvitysalueella esiintyvät erityisen tärkeät elinympäristöt (Metsäkeskus 2022).

4.3.6.9 Vesilakikohteet

Vesilain (587/2011) 2. luvun 11 § määrittelee luonnontilaisen enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan, kluuvijärven tai lähteen taikka muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevan noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantamisen kielletyksi. Vesilain 2:11 mukaiset kohteet voivat olla osin päällekkäisiä metsälain 10 §:n mukaisten erityisten tärkeiden elinympäristörajausten kanssa.

Luonnontilaisuuden määrittäminen ei aina ole täysin yksiselitteistä ja ylipäättään eri tieteenalojen määritelmät lähteelle poikkeavat toisistaan. Kasvillisuudesta riippumaton määrittely voi tietyissä tapauksissa olla riittävä, mikäli puhutaan yksittäisestä, avoimesta ja selvärajaisesta pohjaveden purkautumispaikasta. Usein kuitenkin lähteen määritelmää joudutaan tarkastelemaan epäselvempien kohteiden kuten erilaisten allikoiden, norojen sekä tihkupintojen kohdalla, jolloin määrittäminen ei ole enää näin yksiselitteistä. Tällöin lähteisyyden luotettava arviointi edellyttää pohjavesivaikutteisuutta ilmentävän sammal- ja putkilokasvillisuuden sekä muun lajiston tarkastelua.

Lähteistä on suojeltu metsälaille niiden välitön lähiympäristö, jonka metsäasetuksen 7 § (MetsäA 1996) määrittelee vyöhykkeeksi *”jonka puusto ja pensaskerros sekä pysyvän veden läheisyys luovat ympäristöstä poikkeavat kasvuolot ja pienilmaston”*. Metsälain 10 §:ssä mainittu **luonnontilaisuus tai luonnontilaisuuden kaltaisuus** on määritelty metsäasetuksessa siten, että *”biologisen monimuotoisuuden kannalta olennaiset ominaispiirteet ovat säilyneet ihmisen toiminnasta huolimatta”* tai elinympäristöä on käsitelty metsälain antamien määräysten mukaisesti.

Kuva 4-17 Maastotietokannan (2022) perusteella tiedossa olevat lähdepisteet selvitysalueella. Kaikki merkityistä kohteista eivät täytä vesilain 2:11 mukaista luonnontilaisuuden määritelmää, mutta kyseiset tiedossa olevat lähteet on kuitenkin hyvä huomioida alueen kaavoituksen suunnittelussa.

Selvitysalueella on jonkin verran lähteitä selvitysalueen eteläosissa, Sääksmäen ja Hiedanpäänlahden ympäristössä. Kaikki lähteet eivät täytä vesilain 2 luvun 11 §:n määritelmää luonnontilaisuudesta, mutta tiedossa olevat lähteet on hyvä huomioida kaavoitustyössä.

4.3.6.10 Maastoinventointien tulokset

Maastoinventointien tarkoituksena oli selvittää kaava-alueelle sijoittuvia EU:n luontodirektiivin liitteissä IV (a) mainitun liito-oravan elinympäristöjä tai sellaiseksi soveltuvia alueita, arvokkaita luontotyyppisiä sekä uhanalaisia ja rauhoitettuja kasvilajeja. Lisäksi luontoselvityksen yhteydessä havainnointiin muuten alueen maankäytön kannalta oleellisia lajeja ja niille soveltuvia elinympäristöjä. Selvitykset kohdennettiin erityisesti kohteisiin, joilla arvioitiin tapahtuvan maankäytön muutosta verrattuna voimassa olevaan kaavaan.

Selvitysten lähtötietoina hyödynnettiin avoimia aineistoja (Metsäkeskus, Maanmittauslaitos ja Pirkanmaan liiton aluetietopalvelu). Uhanalaisten lajien tiedot pyydettiin Suomen lajitietokeskuksen rekisteristä (Laji.fi). Näiden lisäksi selvityksen tukena hyödynnettiin alueella aikaisemmin tehtyjä luontoselvityksiä, jotka keskittyvät kaava-alueen luoteisosaan.

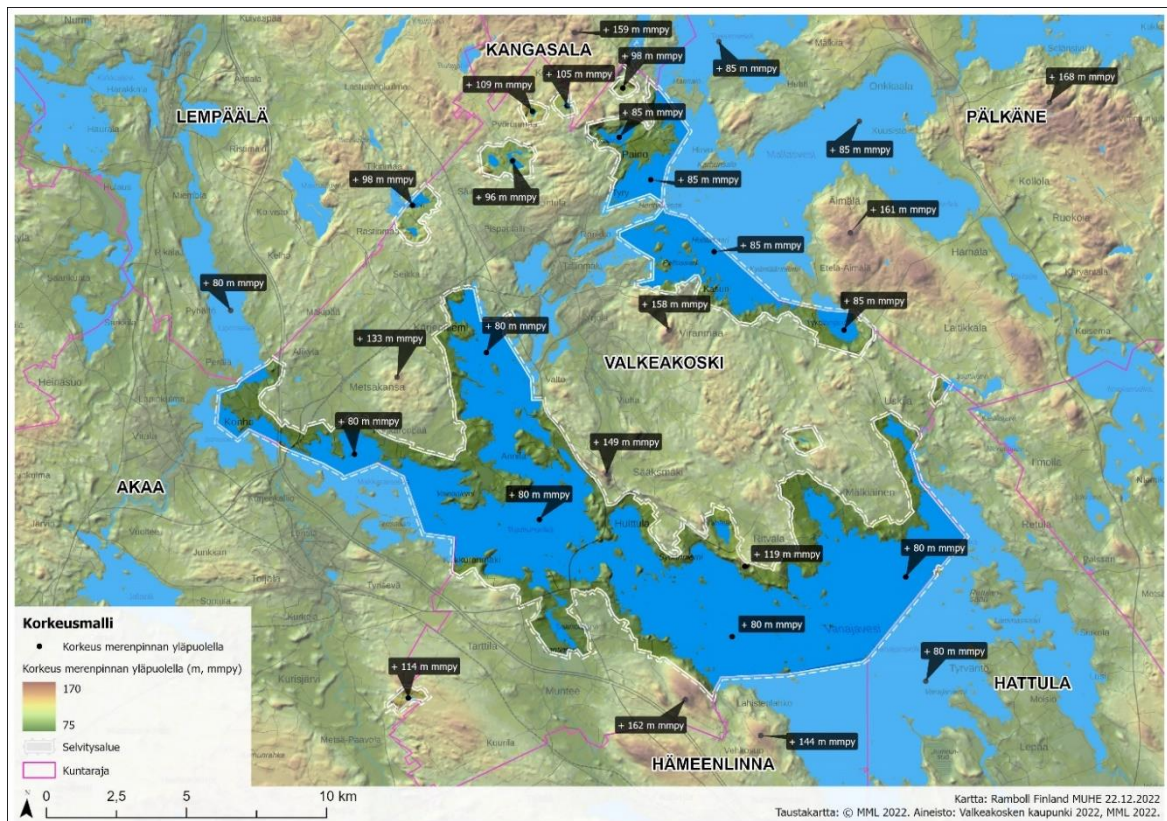
Luontoselvityksiä toteutettiin Ramboll Finland Oy:n toimesta vuosina 2023 ja 2024. Kumpanakin vuonna suoritettiin liito-orava, sekä kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksiä, joiden tulosten pohjalta saatiin hyvä käsitys alueen vallitsevista luonnonarvoista.

Liito-oravaselvitysten pohjalta havainnot jäivät vähäiseksi, vaikkakin joitain yksittäisiä havaintoja ja jonkin verran soveltuvia luontokohteita selvityksissä havaittiin. Vuonna 2023 ei tehty havaintoja ja 2024 tunnistettiin vain yksi aktiivinen elinympäristö. Lähtötietoaineiston pohjalta rakennuspaikoille ei sijoitu tunnettuja liito-oravan elinympäristöjä, vaikka kaavaillut rakennuspaikat sijaitsivat usein varttuneilla lehtomaisilla kankailla, jotka soveltuvan ravintopuuston läsnä ollessa liito-oravalle. Liito-oravaselvitysten menetelmät ja tulokset on esitetty kokonaisuudessaan selvitysten raporteissa, jotka on liitetty kaavan liitemateriaaliksi.

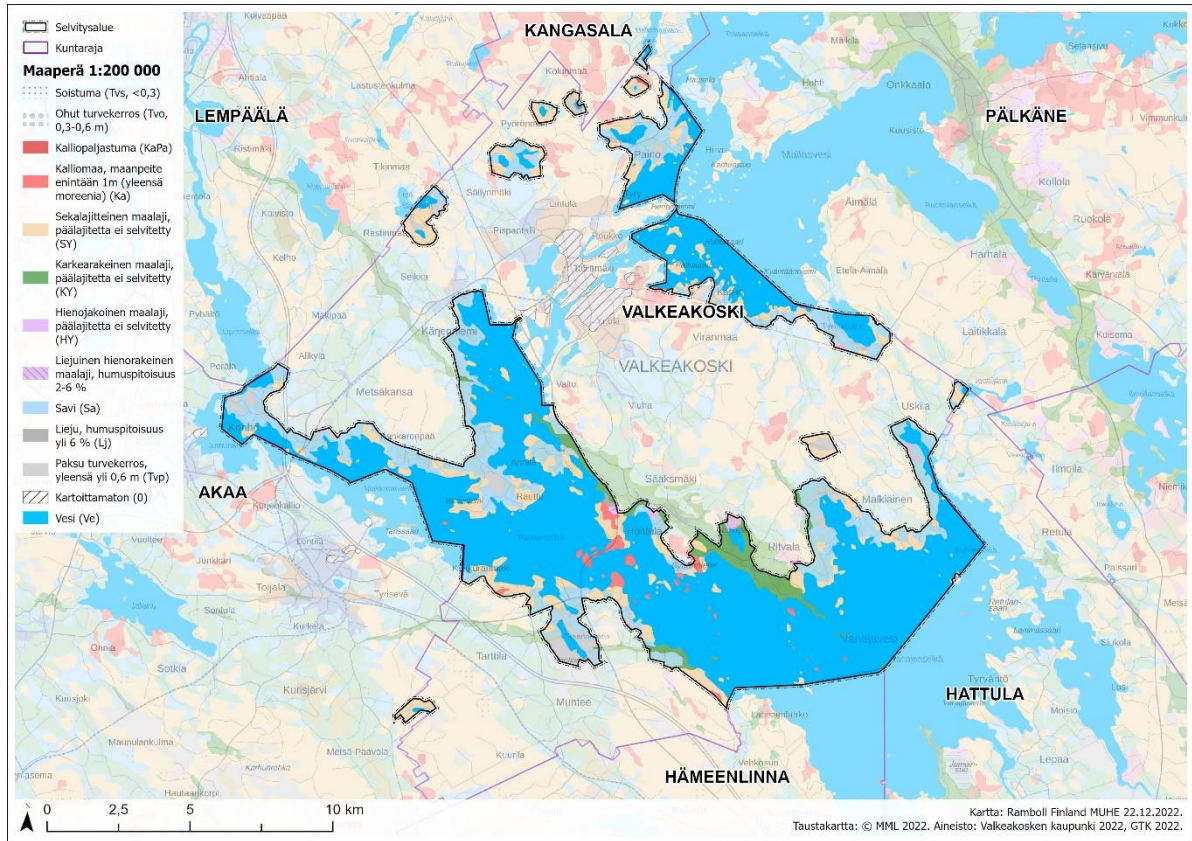
Kasvillisuus ja luontotyyppiselvityksessä havaittiin joitain huomionarvoisia lajeja kuten lehtoneidonvaippa ja kynäjalava. Valtaosa havaituista luontoarvoista käsittivät uhanalaisia luontotyypejä. Luontotyyppisiin lukeutui erityisen paljon eri lehtotyyppisiä, joista osa edusti myös luonnonsuojelulain 64§ mukaisia tervaleppämetsiköitä. Valtaosa puustosta oli vanhaa, ja järeäpuustoiset lehtomaiset kankaat olivat tavanomaisia ympäri selvitysalueutta. Ranta- ja vesikasvillisuus oli kohtalaisen karua, ja pääosin kivikkaisilla rannoilla tavattiin järviruokokasvustoja, sekä rantaluhtaa, joka koostui paikoin vieraslaji isosorsimon laajoista puhdaskasvustoista. Kasvillisuus ja luontotyyppiselvitysten menetelmät ja tulokset kunkin kohteen osalta on esitetty ja tulkittu tarkemmin luontoselvityksessä, joka on kaavaselostuksen liitteenä.

4.3.7 Maa- ja kallioperä, topografia

Suunnittelualue on suureksi osaksi vesialuetta, ja pinnanmuodoiltaan varsin tasaista tai loivasti kumpuilevaa. Geologisen tutkimuskeskuksen aineiston perusteella suunnittelualueen yleisin maalaji on savi. Laajoilla alueilla maaperä on myös karkearakaisia maalajeja, kuten hiekkaa ja soraa (esim. Sääksmäen aluetta halkova Rapolanharjun ja Huittulanharjun alue). Maaperä on paikoin myös hiekkamoreenia ja kalliomaata – kalliomaata esiintyy erityisesti Rauttunselän rannoilla Pappilanniemessä ja Jylhänniemessä.

Kuva 4-18 Suunnittelualan pinnanmuodot ja veden pinnantasot.

Kuva 4-19 Suunnittelualan maaperä.

Geologisen tutkimuskeskuksen aineiston perusteella suunnittelualan kallioperä koostuu valtaosin biotiittiparagneissistä, mutta myös tonaliitista, porfyirisestä granodioriitista ja graniittigneissistä. Vanajavedellä muutama pienialaisempi alue on kallioperältään emäksistä tuffiittia ja amfiboliittia.

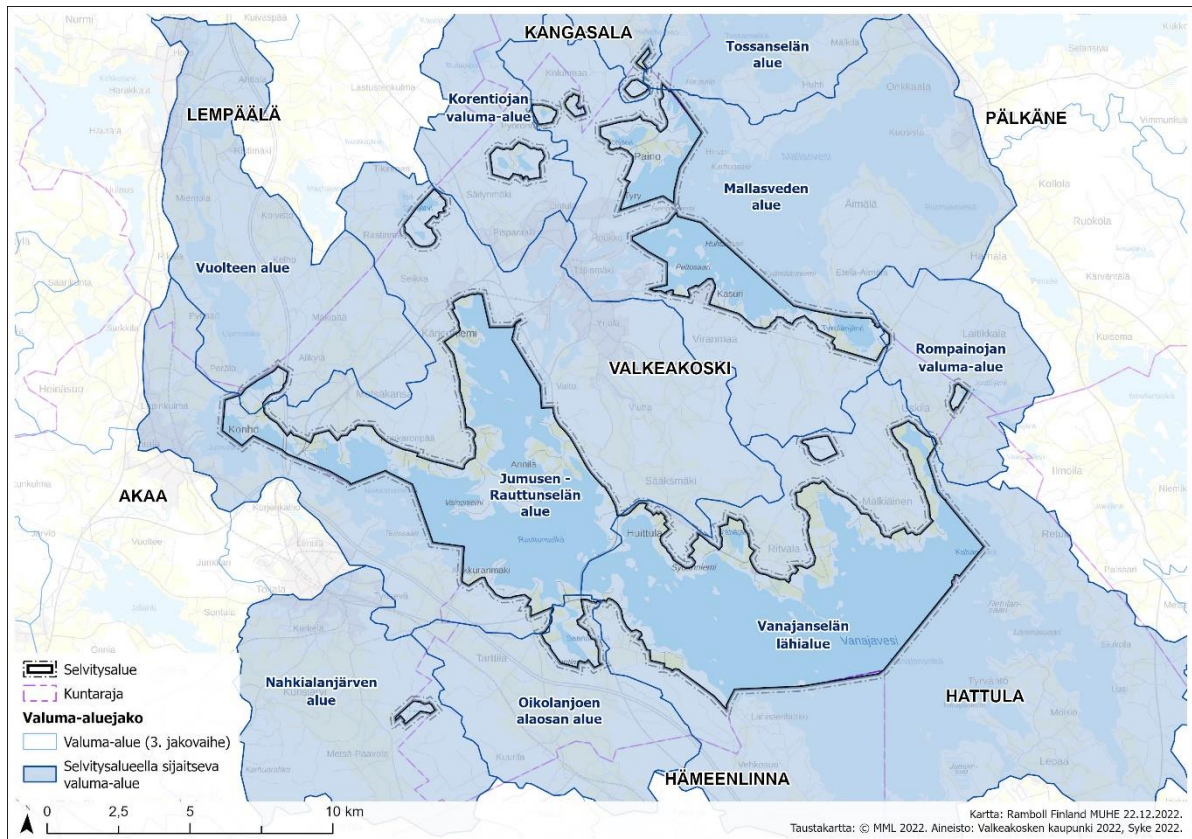
Kaava-alueelle on tulkittu kallioperäkartan 1:200 000 mukaan mustaliuskeita sähkömagneettiselta kartalta, joten on mahdollista, että kaava-alueella voi esiintyä mustaliuskeita.

4.3.8 Vesistöt ja vesitalous

Pintavedet

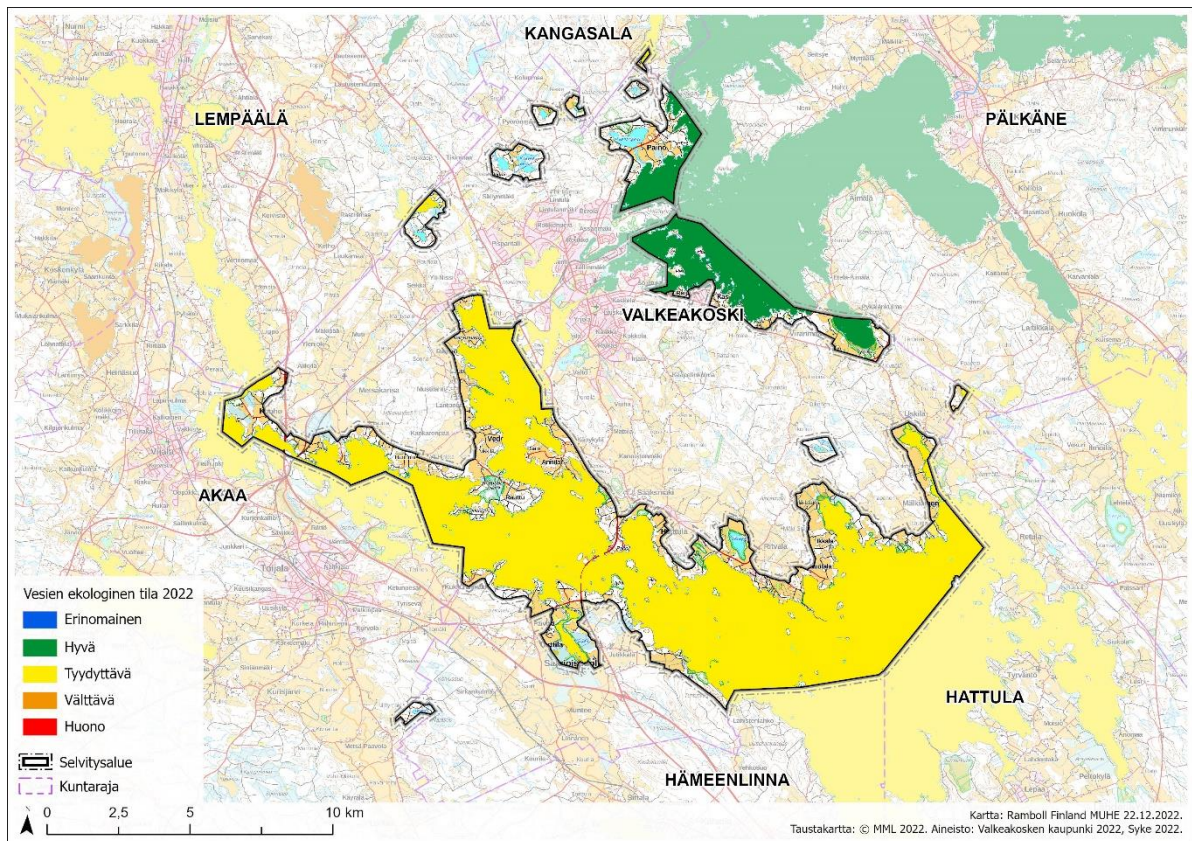
Suunnittelualan vesistöt sijoittuvat Suomen vesistöjaossa Kokemäenjoen päävesistöalueeseen. Suunnittelualan valuma-alueita ovat pääosin Mallasveden alue, Vanajaveden lähialue sekä Jumusen–Rauttunselän alue. Laajimmat vesistöt ovat Pirkanmaan ja Kanta-Hämeen maakuntiin ulottuva Vanajavesi (119 km²) sekä Valkeakosken ja Pälkäneen alueille ulottuva Mallasvesi (55,71 km²). Mallasvedestä (pinnankorkeus 84,2 mmpy) vedet laskevat Vanajaveteen (pinnankorkeus 79,4 mmpy), ja Vanajavedestä Liponselän kautta Pyhäjärveen. Vesistöalueella pintavedet yhdistyvät Kokemäenjokeen laskevaksi vesireitiksi.

Suunnittelualan pienialaisemmat järvet (Saarioisjärvi, Savijärvet, Korentijärvet ja Leppäjärvet) laskevat Vanajaveteen ja Tyköljänjärvi Mallasveteen.

Kuva 4-20 Kaava-alueella sijaitsevat 3. jakovaiheen valuma-alueet.

Suomen ympäristökeskuksen aineiston perusteella suunnittelualueen pintavesien ekologinen tila on pääasiassa tyydyttävä (Vanajavesi, Saarioisjärvi ja Iso Savijärvi) tai hyvä (Mallasvesi, Tykölänjärvi) vesien humuspitoisuuden, ruskeavetisyyden ja ravinteikkuuden takia.

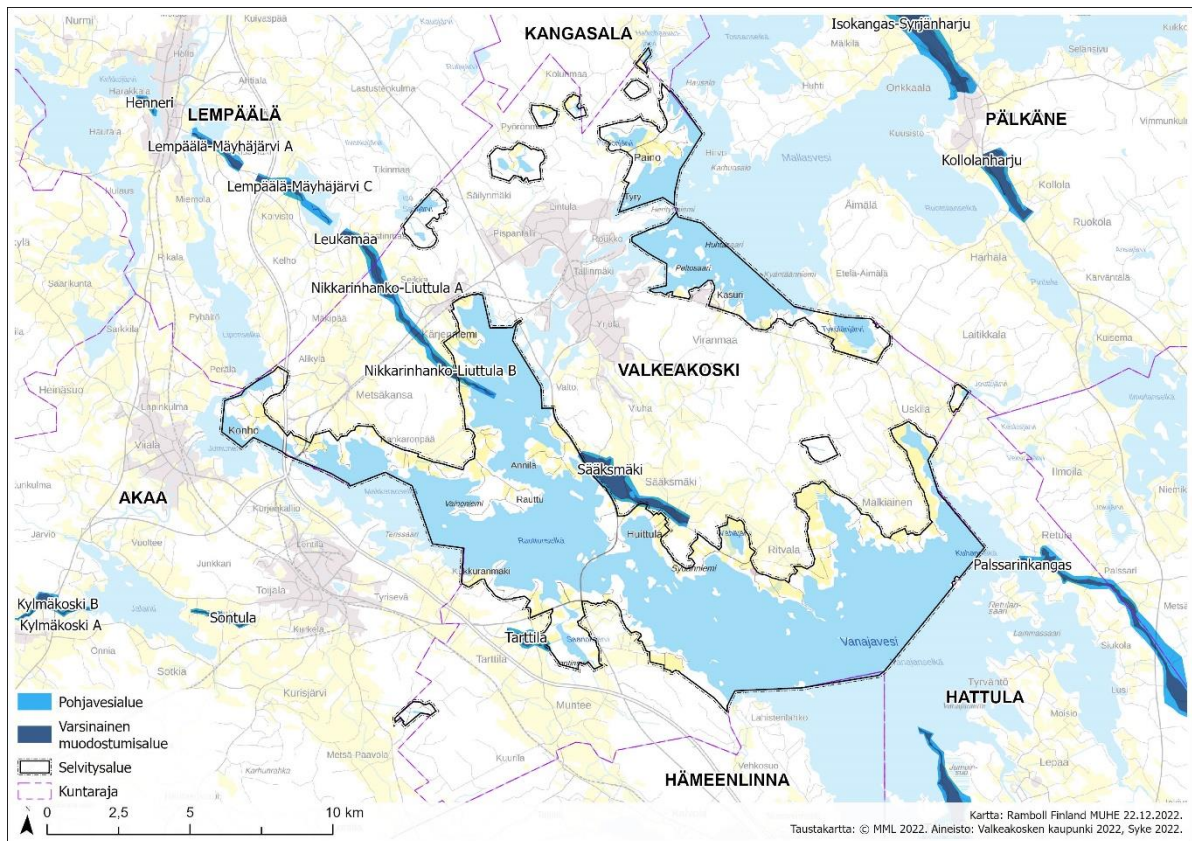

Kuva 4-21 Suunnittelalueen pintavesien ekologinen tila.

Pohjavesialueet

Suunnittelualueelle ulottuu kolme luokiteltua pohjavesialuetta, joista suurin, Sääksmäki (0490801 B), sijaitsee pääosin selvitysalueen ulkopuolella. Toinen selvitysalueelle ulottuva pohjavesialue on Nikkarinhanko-Liuttula B (0490802 B) Kärjenniemen eteläpuolella Rantoossa, ja kolmas Tarttila (0490806) Saarioisjärven länsipuolella Tarttilassa.

Sääksmäen pohjavesialue on luokiteltu riskialueeksi, ja sen tila huonoksi. Nikkarinhango-Liuttulan B tila on arvioitu hyväksi, ja Tarttilan pohjavesialue on selvityskohde (Suomen ympäristökeskuksen Vesikartta).

Kuva 4-22 Suunnittelualueen ja sen ympäristön luokitellut pohjavesialueet.

Taulukko 3. Selvitysalueella sijaitsevat pohjavesialueet.

Nimi	Tun.	Luokka	Ant.	Pinta-ala	M pinta-ala
Sääksmäki	0490801 B	Vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue (1)	1100	2,65	1,7
Tarttila	0490806	Vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue (1)	250	0,76	0,38
Nikkarinhanko-Liuttula B	0490802 B	Muu vedenhankintakäyttöön soveltuva pohjavesialue (2)	416	1,27	0,49
Tun = Tunnus, Ant = Antoisuus, M = muodostumisalueen pinta-ala					

4.3.9 Maisema ja kulttuuriympäristö

Valkeakoski kuuluu maisemamaakuntaluokituksessa (YM 1992) Hämeen viljely- ja järvillemaahan ja sen Keski-Hämeen viljely- ja järvillemaahan. Keski-Hämeen viljely- ja järvillemaahan on Hämeen vanhimman asutuksen aluetta. Viljyvät savikot ja vaihtelevat vesireitit keskittyvät tälle seudulle. Vaihtelevista luonnonoloista sekä monipuolisesta, ja pitkään jatkuneesta alkutuotannosta ja teollisuudesta johtuen alueen maisemat ovat monimuotoisia ja usein pienipiirteisiä. Seudulle, etenkin Kokemäenjoen reitin alkupäähän ja selvitysalueelle sijoittuvan Vanajanreitin varrelle on keskittynyt huomattava osa maamme rautakautisesta asutuksesta. Pitkäaikaisen asutuksen merkkejä seudulla ovat keskiaikaiset kivikirkot ja runsaslukuiset vanhat talonpoikais- ja kartanorakennusten määrä. Pitkään jatkuneen karjatalouden myötä on maisemaan muodostunut monipuolisia laidunhakoja, kata-

jaketoja ja muita perinnemaisemia. Kylämaisemissa ominaisia ovat kumpuilevassa maatossa kиеmurtelevat tiet ja matalahkot hämäläistyyliset talonpoikaisrakennukset. Perinteiset rakennuspaikat ovat valikoituneet muun muassa hyvän pienilmaston, otollisen viljelysmaan ja pohjaveden saataavuuden mukaan. Pitkät näkymät ovat olleet tavoiteltuja asuinrakennuksista. (Maisemanhoito, Maisema-alue työryhmän mietintö I Ympäristöministeriö 1992).

Tampereen seutukaavaliiton vuoden 1986 Pirkanmaan maisemarakenneselvityksen mukaan Pirkanmaa jaettiin kuuteen maisemalliseen alueeseen, joista selvitysalue kuuluu kaakkoiseen järviolueeseen. Kaakkoisella järviolueella veden ohella maisemakuvaa hallitsevat pitkittäisharjut. Järviolueella pellot ovat viljavia ja metsiä on vain 50–60 % maa-alasta. (Pirkanmaan maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt, Pirkanmaan liitto 2006).

Selvitysalueen rantojen maisemaa leimaa monin paikoin pienipiirteisyys. Järven selät ovat paikoin laajoja, mutta rantaviiva on monimuotoinen keskisuurine ja pienine lahtineen sekä niemineen. Saaria on melko runsaasti selvitysalueen isoilla järvillä. Maisemarakenteessa erottuu alueen laajin pitkittäisharju, joka sijoittuu Sääksmäellä rantaan asti ulottuvana muodostumana ja jatkuu pitkinä nieminä ja saariketjuina kohti kaakkoa sekä luodetta. Rannat ovat pääosin tiheään rakennettuja ja paikoin maatalouskäytössä. Rannat ovat puustoisia ja paikoin rantavyöhyke on jyrkkäpiirteinen metsäisillä kallio-, moreeni ja harjurinteillä. Pellot ovat savisilla rantavyöhykkeillä laajoja ja yhtenäisiä, mutta ulottuvat harvoin aivan rantaan asti. Mallasveden rantavyöhykkeellä viljelty alueet ovat pienialaisempia kuin Vanajaveden ympäristössä. Laajoillakin pelloilla metsäiset kumpareet tekevät maisemakuvasta pienipiirteisesti vaihtelevan.

Selvitysalueella tärkeimmät näkymät avautuvat järvien ja peltoaukeiden yli. Isommat tiet sijoittuvat pääsääntöisesti kauas rannoilta eikä niiltä avaudu näkymiä järvelle. Merkittävin tienäkymä avautuu Vanajaveden Vanajanselän ja Rauttunselän välille sijoittuvalta Hämeenlinnantieltä (tienumero 130). Tie on rakennettu penkereelle eteläosastaan ja paikoin tietä reunustaa kapea, puustoinen pengeri, jonka lomasta avautuu kuitenkin järvinäkymiä. Pohjoisosassa tie kulkee näyttävän Sääksmäen sillan kautta.

Maisemaltaan eheimmät ja mielenkiintoisimmat kokonaisuudet sijoittuvat valtakunnallisesti arvokkaalle Sääksmäen ja Tarttilan kulttuurimaisema-alueelle. Alueelle sijoittuu niin ikään monimuotoista maatalousmaisemaa, historiallisia kulttuuriympäristöjä, voimakkaita ja leimallisia maastonmuotoja harjuineen ja saarineen sekä laajoja vesistömaisemia.

Kaavaselostuksen liitteenä on erillinen maisemaselvitys, jossa on annettu suosituksia maankäytön suunnittelua varten.